চতুৰ্থ সংখ্যা

১৯৭৭-৭৮ খ্ৰীষ্টাব্দ।

H.C.D.G. COLLEGE LIBRARY
No.........................
Date.........................

হেমচন্দ্ৰ দেবগোস্বামী

কলেজ আলোচনী

সম্পাদনাত

শ্ৰীমহেন্দ্ৰ নাথ খামন

শ্ৰী খগেন্দ্ৰ কোঁৱৰ

H.C.D.G. COLLEGE LIBRARY
No.....................
Date...................
Nitaipukhuri, Sibsagar, Assam

হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী কলেজ আলোচনী

প্ৰীতি আৰু শ্ৰদ্ধাৰে

শ্ৰী Sri

সম্পাদকদ্বয় ।

তত্বাৱধায়ক
অধ্যাপক দেৱেশ্বৰ চাংমাই

সম্পাদনাত
শ্ৰীমহেন্দ্ৰ নাথ খামন
শ্ৰীখগেন্দ্ৰ কোঁৱৰ ।

হেমচন্দ্র দেৱ গোস্বামী কলেজ আলোচনী
চতুৰ্থ সংখ্যা
১৯৭৭-৭৮ চন

প্ৰকাশক : ছাত্ৰ একতা সভা
হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়,
নিতাই পুখুৰী ।

ছপাশাল : লখিমী প্ৰেছ, ডিব্ৰুগড় ।

শুভেচ্ছা-বাণী

শ্ৰীমহেন্দ্ৰ খামন
সম্পাদক, অসমীয়া শাখা
হেমচন্দ্ৰদেৱ গোস্বামী কলেজ,
নিতাই পুখুৰী ।

নিতাইপুখুৰী হেমচন্দ্ৰদেৱ গোস্বামী কলেজ আলোচনীৰ চতুৰ্থ সংখ্যা প্ৰকাশ কৰিবলৈ লোৱাৰ কথা জানিব পাৰি সন্তোষ পালোঁ। এটা জাতিৰ জাতীয় চিন্তাধাৰাৰ স্থায়ী পৰিচয় সাহিত্যৰ বুকুত ৰৈ যায়। ভৱিষ্যতে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ সেৱা কৰিবলৈ আত্মনিয়োগ কৰিব লগীয়া লোক-সকলে এদিন স্কুল কলেজৰ ছাত্ৰ হৈ থাকোতেই সাহিত্য সেৱালৈ মনো-নিবেশ কৰে। হেমচন্দ্ৰদেৱ গোস্বামী কলেজৰ উঠি অহা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে তেওঁবিলাকৰ আলোচনীৰ যোগেদি সাহিত্য সেৱা কৰি ভৱিষ্যতৰ বাবে সাহিত্য চৰ্চাৰ বাট মুকলি কৰিব বুলি আশা কৰিলো। ‘দেশত যেতিয়া-লৈকে শিক্ষাৰ সম্পূৰ্ণ প্ৰসাৰ-সাধন নহয়, তেতিয়ালৈকে গণতন্ত্ৰ মূল্যহীন।’ শিৱসাগৰ জিলাৰ একালৰ পিচপৰা অঞ্চলত জন্মলাভ কৰা এই শিক্ষানু-ষ্ঠানখনৰ জৰিয়তে শিক্ষাৰ সৰ্বতোমুখী উন্নতি সাধন হোৱাৰ লগতে ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ চৰ্চা হওঁক। ইয়াকে আশা কৰিলো।

শ্ৰীশৈলধৰ গগৈ
উপাচাৰ্য
ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়।

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়
৩০ জানুৱাৰী ১৯৭৯।

MINISTER OF STATE
EDUCATION, SOCIAL WELFARE &
CULTURE, GOVERNMENT OF INDIA

30 DECEMBER 78

MESSAGE

I am so happy to learn that the Hem Chandra Dev Goswami College is publishing 4th issue of their college magazine shortly. I send my best wishes to the students and teachers of this college on this occasion.

Smt. Renuka Devi Barkataki

সূচীপত্ৰ

	সম্পাদকীয় —		
১।	দেউৰী সমাজত প্ৰচলিত পূজা পাতলৰ চমু আভাষ —	শ্ৰীমতী ধৰ্মিতা দেউৰী	১
২।	প্ৰস্তুতি (কবিতা)—	শ্ৰীপ্ৰমোদ কোঁৱৰ	৫
৩। ৪	স্বপ্ন, হেমন্ত } (কবিতা) —	শ্ৰীপৰাগ গগৈ	৬
৫।	ৰূঢ় বাস্তৱ (গল্প)—	শ্ৰীৰঞ্জুমণি দত্ত	৭
৬।	প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আছে প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নাই প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নাই, প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আছে—	অধ্যাপক ডম্বৰুধৰ নেওগ	৯
৭।	ৰোমন্থন ঃ দিখৌ পাৰত (কবিতা)—	শ্ৰীসুৰেন বৰগোহাঁই	১৩
৮।	অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰমন্যাস যুগ (প্ৰৱন্ধ) —	শ্ৰীজয়া বৰা	১৪
৯।	আঁউসী (গল্প) —	শ্ৰীঅতুল চাংমাই	১৭
১০।	মৰীচিকা (কবিতা) —	শ্ৰীমতী আছিয়া বেগম	২৩
১১।	অসংলগ্ন (কবিতা)—	শ্ৰীউপমা গগৈ	২৪
১২।	সমাধান (গল্প)—	শ্ৰীকুশলাময়ী গগৈ	২৫
১৩।	বিহুগীতত তাঁতশাল (প্ৰৱন্ধ)—	শ্ৰীটুপীধৰ চেতিয়া	২৭
১৪।	নিয়তিৰ পৰিহাস (গল্প)—	শ্ৰীবিজয়া লাহন	৩১
১৫।	চুটি গল্প—	শ্ৰীক্ষীৰোদ চেতিয়া	৩৫
১৬।	সম্পাদকীয় প্ৰতিবেদন—		৪০

EDITORIAL BOARD.

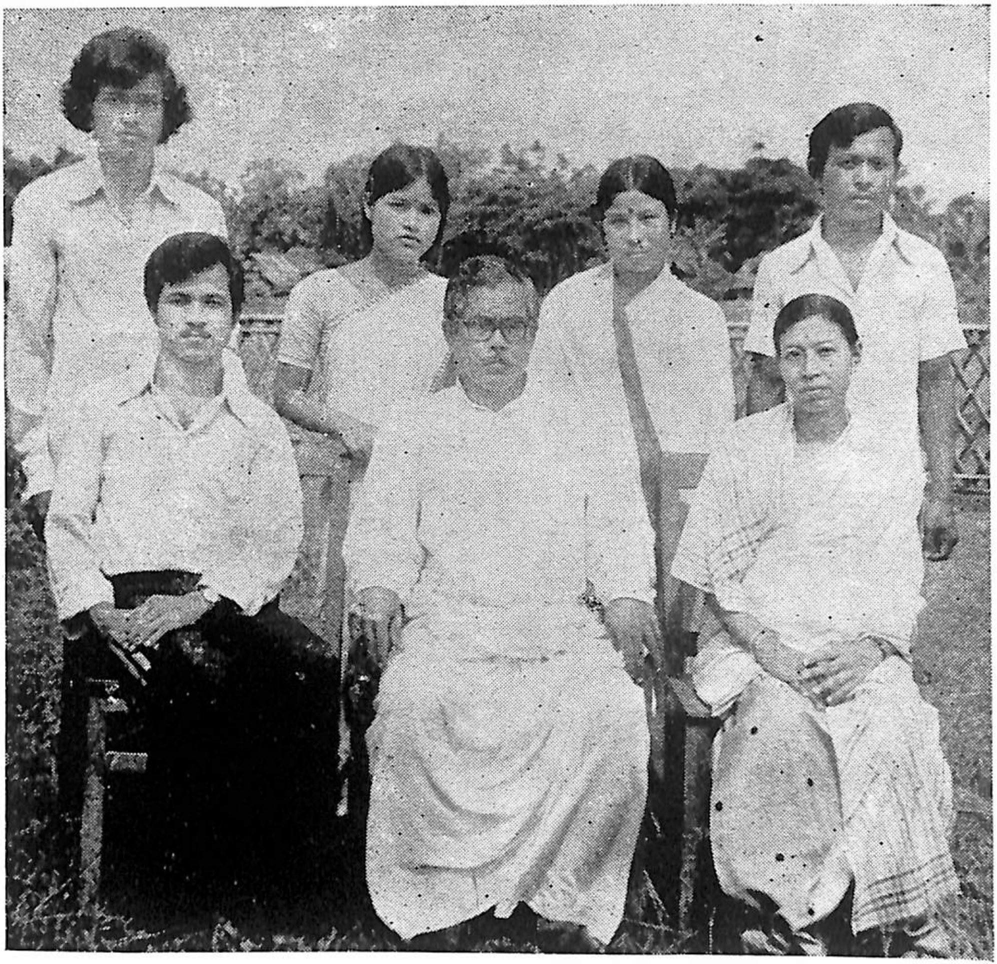

Sitting (L to R) Prof. D. Changmai (Prof. In-charge, Literary, Debating & Magazine) Principal C. S. Rajkumar (President) Prof. Mrs. B. Gogoi (Adviser)

Standing (L. to R) Mr. Khagendra Konwar (Editor, English Section) Miss Ranjumani Dutta, (Member) Miss Hema Gogoi (Member) Mr. Mohendra Khamon, (Editor, Assamese Section) Mr. Tulan Changmai (Member, not in the picture)

সম্পাদকীয়

বৰ্তমান ভাৰতৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ভৱিষ্যৎ :—

শিক্ষা ব্যৱস্থাই দেশ এখনৰ প্ৰগতিৰ মূলমন্ত্ৰ। শিক্ষাদানৰ প্ৰণালী আৰু প্ৰচলিত পাঠ্য-ক্ৰমে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ জীৱনৰ ভৱিষ্যত নিৰ্ণয় কৰে। এই দৃষ্টি কোণৰ পৰা বিচাৰ কৰিলে দেখা যায় যে— আমাৰ ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰচলিত শিক্ষা ব্যৱস্থা আধুনিক যুগৰ সময়োপযোগী নহয় ; এই শিক্ষা আহৰণ কৰিও শিক্ষাৰ্থীৰ ভৱিষ্যত জীৱনৰ পথ এন্ধাৰতেই ৰয়। প্ৰতি বছৰে উদ্ভৱ হোৱা হাজাৰ বিজাৰ শিক্ষিত নিবনুৱাৰ জীৱন যাপন পদ্ধতিয়েই ইয়াৰ জ্বলন্ত প্ৰমাণ। তদুপৰি নিবনুৱা সকল মানসিকভাবে দুৰ্বল, কৰ্মৰ প্ৰতি বিমুখ, উৎসাহহীন আৰু অন্তৰত তেওঁলোকৰ এটা মানৱতাহীন মনোভাৱ। কুৰি শতিকাৰ জটিল পৃথিবীত মানুহ হিচাপে জীয়াই থকাৰ আকাংক্ষা তেওঁলোকৰ আজি নাই। ভোকাতুৰ লোকে যিদৰে পেটৰ জ্বালাত প্ৰজ্বলিত হৈ আত্ম-সন্মান হেৰুৱাব লগা হৈছে ঠিক তেনেকৈয়ে শিক্ষিত নিবনুৱাসকলেও কৰ্মসংস্থানৰ প্ৰচেষ্টাত ব্যক্তি-গত সা-সম্পত্তি আনকি সন্মানো বিসৰ্জন দিব লগা হৈছে। ই বৰ পৰিতাপৰ বিষয়। শিক্ষা পদ্ধতিৰ এই খেলি-মেলিৰ আতি-গুৰি বিচাৰি গলে সাধাৰণতে চকুত পৰে— দেশত এনে অসুস্থ পৰিবেশ সৃষ্টি কৰাত শাসক শ্ৰেণী তথা শিক্ষা বিভাগৰ গুৰিয়াল সকলেই প্ৰকৃততে দায়ী। ভাৰতবৰ্ষ স্বাধীন হোৱাৰ পিছৰে পৰা বৰ্তমানলৈকে বহুতো শিক্ষা আচনি লোৱা হৈছে, কিন্তু আশ্চৰ্য্যৰ কথা যে কোনো এখন আচনিয়েই দেশখনৰ এনে এটি জাতীয় সমস্যাৰ সমাধান কৰিব পৰা নাই। শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ উন্নতি কল্পে পাঠ্যক্ৰম সঘনে সলনি কৰোৱা হৈছে ; কিন্তু এনে কাৰ্যৰ কু-ফলাফল পৰিলক্ষিত হৈছে— ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে পাঠ্যক্ৰমৰ প্ৰতি বিৰূপ মনোভাৱ লোৱাৰ উপৰিও ইয়াৰ লৈতে উপযুক্তভাবে খাপ খোৱাত উজুটি খাবলগীয়াহে হৈছে। দেশৰ ক্ষমতাৰ বাঘজৰীডাল ধৰোতা তথা শাসক শ্ৰেণীটোৱে তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত ক্ষমতা আৰু সা-সুবিধাক লৈয়ে ব্যস্ত। দেশৰ বিৰাট বিপুল জনগণৰ অস্তিত্বৰ কথা সমুলি পাহৰি প্ৰৱঞ্চনাকাৰী এই বৰ-মূৰীয়া বোলোৱা দলটোৱে আত্মস্বাৰ্থৰ খাটৰত ডলাৰ বগৰীৰ নিচিনাকৈ দলবাগৰা দি ফুৰিছে ;

দেশৰ জনসাধাৰণৰ কল্যাণৰ চিন্তা কৰিবৰ বাবে প্ৰকৃততে আজি তেওঁলোকৰ সময়ৰ নিতান্ত অভাৱ।

ভাৰতৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাত পশ্চিমীয়া ৰূপালী দ্বিশালী শিক্ষাৰ জেউতিৰ ৰেঙনি এতিয়াও পৰাহি নাই। পশ্চিমীয়া শিক্ষা ব্যৱস্থাত প্ৰতিজন শিক্ষিত লোককে দেশৰ কামত খটাব পাৰিছে। সেই দেশবিলাকৰ শিক্ষা পদ্ধতিত ওতঃপ্ৰোতভাৱে বিজড়িত ভৱিষ্যতৰ সুদূৰ প্ৰসাৰী সুন্দৰ আচনি যাৰ ফলত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে আধুনিক জটিল সমাজত সহজে নিজকে খাপ খুৱাই লবলৈ সুবিধা পাইছে; ব্যক্তিগত উৎকৰ্ষ সাধনৰ লগতে উন্নত সমাজ গঢ়াৰ সপোন দেখিছে। আনহাতে আমাৰ দেশত এনে এটি শিক্ষা ব্যৱস্থা প্ৰচলনৰ কোনো উমঘামেই নাই। ভাৰতৰ ত্ৰুটিপূৰ্ণ শিক্ষাব্যৱস্থাৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষাদাতা সকলো কম দোষী নহয়। বৰ্তমান পৰিস্থিতিত দেখা গৈছে যে, প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ পৰা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্তৰলৈকে সকলো শিক্ষাদাতাই ব্যক্তিগত কিছুমান সা-সুবিধা আৰু দৰ্মহা বৃদ্ধিৰ বাবে চৰকাৰৰ ওচৰত আন্দোলন কৰি আহিছে; কিন্তু তেওঁলোকে শিক্ষাৰ্থীৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতিৰ বাবে কেনেধৰণৰ শিক্ষা পদ্ধতিৰ আৱশ্যক সেই বিষয়ে অৱগত হৈয়ো ইয়াক গভীৰভাৱে উপলব্ধি কৰিব নিবিচাৰে আৰু দোষেভৰা শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ আমূল পৰিবৰ্তনৰ বাবেও একগোট হৈ তেওঁলোকে চৰকাৰৰ ওচৰত আবেদন কৰা নাই। দেশৰ সমূহীয়া স্বাৰ্থতকৈ তেখেতসকলে ব্যক্তিগত স্বাৰ্থ পূৰণত অধিক গুৰুত্ব দিয়া যেন অনুমান হৈছে। সেয়েহে আমাৰ দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাই দিনক দিনে বেয়াৰ ফালেহে ঢাল লৈছে আৰু শিক্ষাদান কাৰ্য্য সফল হোৱা নাই। শিক্ষাদাতা সকল দেশৰ ধৰণী স্বৰূপ, দেশৰ নাগৰিকৰ ভৱিষ্যত জীৱনৰ সুদৃঢ় উজ্জ্বল ভেটি গঢ়োতা। গতিকে তেওঁলোকে শিক্ষাব্যৱস্থাৰ খুটিনাটিবোৰ শাসক শ্ৰেণীটোক দেখুৱাই নিদিলে শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ কাহানিও উন্নতি হব নোৱাৰে, ই ধ্ৰুৱপ।

মহাবিদ্যালয়ৰ সম্পৰ্কে:—

উচ্চ-আকাংক্ষী জ্ঞানপিপাসু ৰাইজৰ আপ্ৰাণ চেষ্টাৰ ফলস্বৰূপে ১৯৬৫ চনতে আমাৰ এই মহাবিদ্যালয়খনিয়ে জন্ম লভে। সেই দিন ধৰি এগছি প্ৰদীপস্বৰূপে এই অনুষ্ঠানটিয়ে বিৰাট অঞ্চলটিৰ উচ্চ শিক্ষাৰ অভাৱ দূৰ কৰি আহিছে। বৰ্তমানে এই মহাবিদ্যালয়ত অসমীয়া আৰু অৰ্থনীতি বিষয়ত Honours Course খোলা হৈছে। আশাকৰোঁ অনতিপলমে বাকী বিষয় সমূহৰো অনাৰ্ছ খুলি অনুষ্ঠানটোক পূৰ্ণ পৰ্য্যায়লৈ উন্নীত কৰিব।

মহাবিদ্যালয়ৰ পুথিভঁড়ালৰ অৱস্থা বৰ দুখলগা। ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ চাহিদা পূৰ্ণ কৰিব পৰা উন্নত অৱস্থা এতিয়াও আমাৰ পুথিভঁড়ালে পোৱাগৈ নাই। তদুপৰি, অধ্যয়ণৰ বাবে আৱশ্যকীয় পৰিবেশৰ সৃষ্টিয়ো পুথিভঁড়ালত অদ্যপৰিমিত গঢ়ি উঠা নাই। লগতে বৰ দুখেৰে সুৰঁৰিব লগা হৈছে যে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু-বান্ধৱী সকলে আজিলৈকে পুথিভঁড়ালত অধ্যয়ণৰ অভ্যাস গঢ়ি লব পৰা নাই। সেয়ে পুথিভঁড়ালত অধ্যয়ণৰ উপযুক্ত পৰিবেশ তদুপৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অধ্যয়ণৰ অভ্যাস গঢ়ি তুলিবলৈ সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষ তথা ছাত্ৰ-বন্ধু উভয়কে সাদৰ অনুৰোধ জনালো।

আলোচনীখনিৰ বিষয়ে:

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শৈক্ষিক কৃতিত্ব আৰু স্বকীয় সুপ্ত প্ৰতিভাৰ বিকাশৰ উপযুক্ত মাধ্যম-স্বৰূপ এখন আলোচনী শিক্ষানুষ্ঠানৰ গতিশীলতাৰ পৰিচায়ক তথা সেই অনুষ্ঠানৰ যুগমীয়া ইতিহাস। উচ্চশিক্ষাৰ এটি অনুষ্ঠানৰ আলোচনী সাধাৰণতে উন্নত মানদণ্ডৰ হোৱা নিতান্ত বাঞ্চনীয়। সেয়ে ই প্ৰবন্ধপাতি আদি সকলো দিশৰ পৰাই উচ্চমানবিশিষ্ট হোৱা উচিত। কিন্তু আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ এই চতুৰ্থ সংখ্যা আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰোতে উপযুক্ত গল্প প্ৰবন্ধ কবিতা আদি নোপোৱাত বহুতো আহুকালৰ সন্মুখীন হবলগীয়া হৈছিল। তদুপৰি, এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে প্ৰৱন্ধপাতি দিবলৈ আগবাঢ়ি নহাত এই শাখাটো একেবাৰে দুখীয়া হৈয়ে ৰ'ল। দুখৰ বিষয় এই ক্ষেত্ৰত ব্যক্তিগতভাৱে অনুৰোধ কৰা স্বত্বেও কোনো সহাৰি পোৱা নগল। সেইহেতু আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰোতে পলম হৈ গ'ল। এখন আলোচনী সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ কৰি তোলাটো কেবল সম্পাদকৰ দায়িত্ব নহয়, মহাবিদ্যালয়ৰ সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে দায়িত্ব। সেয়েহে ছাত্ৰ-বন্ধু সকলক জনাওঁ যাতে ভৱিষ্যতে তেওঁলোকে মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীৰ পৰবৰ্তী সংখ্যাকেইটাৰ কাৰণে যথেষ্ট যত্নপৰ হয়।

কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ:

মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীৰ সম্পাদনাৰ জৰীয়তে মাতৃভাষাৰ সেৱাৰ সুবিধা দিয়াৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ সমুহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, বন্ধু-বান্ধৱীক আমাৰ হিয়াভৰা শলাগ যাচিছোঁ।

সম্পাদনা সমিতিৰ সভাপতি অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত চিত্ৰসেন ৰাজকুমাৰ আৰু উপদেষ্টা অধ্যাপিকা ভদ্ৰাৱতী গগৈ বাইদেউৰ ওচৰত আমি চিৰকৃতজ্ঞ। কিয়নো প্ৰৱন্ধপাতি শুদ্ধৰণী কৰি দিয়াৰ পৰা আৰম্ভ কৰি সকলো প্ৰকাৰৰ দিহা-পৰামৰ্শ আমি তেখেতসকলৰ পৰা লাভ কৰিছিলো। যিজন সাহিত্যপ্ৰেমী শিক্ষক উপদেষ্টাৰ যত্নত আমাৰ এই চতুৰ্থ সংখ্যা আলোচনী প্ৰকাশ সম্ভৱপৰ হল সেইজন শ্ৰদ্ধেয় অধ্যাপক শ্ৰীযুত দেবেশ্বৰ চাংমাই চাৰৰ ওচৰত আমি চিৰঋণী। উপযুক্ত মানদণ্ডৰ প্ৰৱন্ধপাতিৰ অভাৱত আমি এই সংখ্যা আলোচনী প্ৰকাশৰ আশা

প্ৰায় ত্যাগ কৰিবলগীয়া হৈছিল। কিন্তু তেখেতৰ আশাশুধীয়া মনটোৰ বাবেই আমিও মনোবল লাভ কৰিছিলো আৰু সেইবাবেই এই সংখ্যা আলোচনীয়ে প্ৰকাশৰ পথত ভৰি দিলে। তেখেতৰ অনুপ্ৰেৰণা আমাৰ স্মৃতিৰ নিকুঞ্জবনত এপাহি পাৰিজাত হৈ ফুলি ৰ'ব। কৃতজ্ঞতাৰ বিনে প্ৰতিদান দিবলৈ আমাৰ একোৱেই নাই।

আমাৰ চিৰনমস্য শিক্ষাগুৰুসকল যিসকলৰ দানৰ প্ৰতিদান দিবলৈ আমি অক্ষম সেই সকললৈকো আমাৰ শ্ৰদ্ধাৰ অঞ্জলি জ্ঞাপন কৰিলো।

ক্ষমা বিচাৰি :—

উপযুক্ত প্ৰৱন্ধপাতি, গল্প কবিতা, বিশেষকৈ ইংৰাজী শাখাৰ প্ৰৱন্ধপাতি সমূহ পলমকৈ আমাৰ হাতলৈ অহাত আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰোতে বহুত পলম হৈ গল ; তাৰ বাবে সকলোৰে ওচৰত ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা কৰিছো।

সৰ্বশেষত, আলোচনী সম্পাদকৰ সম্পাদনা কাৰ্য্যৰ ভুল ত্ৰুটিৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰি মোৰ নীৰস সম্পদকীয় সামৰিছো।

হেমচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী মহাবিদ্যালয় আৰু ইয়াৰ মুখপত্ৰ (আলোচনী) খনৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতিৰ কামনা কৰিছো।

শ্ৰীমহেন্দ্ৰ নাথ খামন,
সম্পাদক,
হেমচন্দ্ৰদেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়।

।। দেউৰী সমাজত প্ৰচলিত পূজা পাতলৰ চমু আভাস ।।

শ্ৰীমতী ধৰ্মিতী দেউৰী

অতীতৰ পৰা দেউৰী সকলৰ মাজত বিভিন্ন দেৱ-দেৱীক পূজা কৰা পদ্ধতি চলি আহিছে ভবিষ্যতেও পূজা-পাতলৰ এই পদ্ধতি চলি থকাৰ আশাই বেছি। কিয়নো সৰল দেউৰী সকলে দেৱ-দেৱীক অতি বিশ্বাস কৰে। দেউৰী সকলৰ মাজত প্ৰচলিত সকলো দেৱ-দেৱীৰ পূজা পাতলৰ পৰিচয় দিবলৈ নগৈ ইয়াত মাত্ৰ কেইটামান পূজাৰ পদ্ধতিৰ চমু আভাস দিবলৈহে যত্ন কৰা হল। এই নিমিত্তে এটা কথা স্বীকাৰ কৰিব লাগিব যে এই পূজাৰ পদ্ধতি সকলোৰে একে নহয়। বংশভেদে পূজাপাতলৰ পদ্ধতিও সুকীয়া সুকীয়া। ইয়াত টেঙাপনীয়া ফৈদৰ মাজত প্ৰচলিত ৰীতিৰহে আভাস দিব বিচৰা হৈছে।

সুৱচনী পূজা বা ঘৰদেও :— দেউৰী সকলৰ মাজত প্ৰচলিত বিভিন্ন পূজাৰ ভিতৰত সুৱচনী পূজা বা ঘৰদেও অন্যতম। এই পূজাক ঘৰদেও বুলি কোৱাৰ মূলতে হল এই পূজা ঘৰকেন্দ্ৰিক। অন্য অনুষ্ঠানৰ দৰে এই অনুষ্ঠান বহলভাৱে নেপাতি কেৱল এজন পূজাৰী আনি ঘৰৰ মানুহখিনিৰ মাজত আৱদ্ধ ৰাখি পতাৰ বাবেই হয়তো এই পূজাক ঘৰদেউ পূজা বোলা হয়। অৱশ্যে ৱৰ্তমানে অত্যন্ত এৰাব নোৱাৰা দুই চাৰিজন ভকতক নিমন্ত্ৰণ জনোৱা হয়। এই পূজানুষ্ঠান বছৰত দুবাৰকৈ পতা হয়। ৰহাগ আৰু কাতিমাহৰ দূৰ্গা পূজাৰ সময়ত এই পূজা পতা হয়। বছৰটোৰ ভিতৰত ঘৰখনৰ অৰ্থাৎ মানুহ, গৰু, মহ, পথাৰৰ ধানখেতি আদি সকলোৰে মঙ্গল কামনা কৰি এই পূজা আয়োজন কৰা হয়। পূজাৰ প্ৰধান আহিলা হল—দুটা কুকুৰা, এথোক কল, পিঠা, আখৈ আদি। এই সামগ্ৰী সমূহেৰে এখন থাপনা সজাই লৈ দেওধায়ে মন্ত্ৰপাঠ কৰি কুকুৰা দুটা বলি দিয়া হয়। এই কুকুৰাৰ বলি দুটা উৰ্চগা কৰা হয় পাৰ্বতীৰ বাবে। লগতে শিৱ আৰু গনেশলৈকো পূজা আগবঢ়োৱা হয়। পূজাৰ কাম শেষ হোৱাৰ পিছত বলি দিয়া কুকুৰাৰ সৈতে ৰান্ধি ওচৰৰ দুজনমান ভকতক মাতি সৰুসুৰা এটা ভোজ দিয়ে। পিঠাৰে ৰনোৱা বিশেষ এবিধ খাদ্য (পেজি) এই সকামৰ ভোজৰ অন্যতম সামগ্ৰী। ভকত সকলেও গৃহস্থৰ মঙ্গল কামনা কৰি ভগৱানৰ ওচৰত সেৱা জনায়। দেউৰী সকলৰ মাজত প্ৰচলিত সুৱচনী পূজা বা ঘৰদেও ভক্ত পদ্ধতিৰে পতা হয়।

লখিমী পূজা :— সাগৰৰ পৰা লখিমী আইক উদ্ধাৰ কৰি অনা বুলি দেউৰী সকলৰ মাজত এটি প্ৰবাদ আছে। সেই দিন ধৰি আজিও দেউৰী সকলৰ মাজত লখিমী পূজা চলি আহিছে। কৃষিজীৱি দেউৰী সকলৰ খেতিয়েই জীৱিকাৰ প্ৰধান সম্বল। সেয়ে তেওঁলোকে লখিমী আইক যিকোনো প্ৰকাৰে হলেও সন্তুষ্ট কৰি ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰে। সেয়ে দেউৰী সকলে লখিমী আইক সন্তুষ্ট কৰি ৰাখিবৰ বাবে বিশেষ ধৰণে পূজা আয়োজন কৰে। আঘোনৰ পৰা চপাই অনাৰ পিছত অৰ্থাৎ পুহ, মাঘ মাহত গৰু ছাগলী, মহ, চৰাই চিৰিকতি আদিয়ে নষ্ট কৰা আৰু অ'ত-ত'ত পৰা-ধৰা আদিৰ দুখ মোচনৰ বাবে লখিমী পূজাৰ আয়োজন কৰে। এই পূজা ৰাজহুৱা আৰু ব্যক্তিগত দুয়োভাবে পতা হয়। ব্যক্তিগত খণ্ডত লখিমী পূজা পতা হয় ভড়ালৰ ভিতৰত। লখিমী আইৰ সন্তুষ্টিৰ বাবে দুটা কুকুৰা বলি দিয়া হয়। লগতে চাউল, পিঠা তামোল-পান সহ এখন শৰাই আগবঢ়োৱা হয়। সকলো কাৰ্য্য এজন পূজাৰীৰ দ্বাৰা সমাপন কৰা হয়। পূজাৰ অন্তত বলি দিয়া কুকুৰা কেইটাৰে সৰুসুৰা ভোজ এটাৰ আয়োজন কৰে। ভোজ খোৱাৰ আগে আগে ভকত সকলে লখিমী আইৰ উদ্দেশ্যে মদ আগবঢ়ায়। উল্লেখযোগ্য যে দেউৰী সকলে প্ৰত্যেকটো পূজাতে দেৱ দেৱীৰ বাবে মদ উৰ্চগা কৰে। সেই কাৰণে মদক দেউৰী সকলৰ পূজাৰ এক প্ৰধান সামগ্ৰী হিচাবে ধৰিব পাৰি দেউৰী সকলে পালন কৰা অহা ঘৰত পতা লখিমী পূজা আৰু ৰাজহুৱা খণ্ডৰ লখিমী পূজাৰ পাৰ্থক্য আছে। ৰাজহুৱা খণ্ডৰ লখিমী পূজা আয়োজন কৰে গাৱঁৰ গোপিনী আই সকলে। ৰাজহুৱা খণ্ডৰ লখিমী পূজাত কোনো বলি দিয়া প্ৰথা নাই। ইয়াক লখিমী সবাহ বুলি কোৱা হয়। আহিন কাতি মাহত শালিধানৰ পথাৰত যেতিয়া নানা ধৰণৰ উপচক্ৰই দেখা দিয়ে তেতিয়া গোপিনী সকলে পথাৰৰ মুকলি ঠাই এডোখৰত এক গোট হৈ এই সবাহ পাতে। সবাহৰ মুখ্য সামগ্ৰী হল কল, পিঠা, গাজিমাহ ইত্যাদি। এই সামগ্ৰী সমূহেৰে ডাঙৰকৈ থাপনা পাতি ধুপ-ধুনা জ্বলাই মিঠাতেলৰ চাকি দি আই সকলে লখিমী আইক উদ্দেশ্য কৰি নাম গায়। দেউৰী সকলৰ বিশ্বাস যে লখিমী আই তেওঁলোকৰ প্ৰতি অসন্তুষ্ট হৈ এনে অঘটন কাৰ্য ঘটাইছে। সেইকাৰণে গোপিনী আই সকলে একগোট হৈ লখিমী আইৰ সন্তুষ্টিৰ বাবে ৰাজহুৱা সবাহ পাতে।

ডাঙৰদেও :— দেউৰী সকলৰ মাজত প্ৰচলিত হৈ থকা বিভিন্ন দেৱ-দেৱীৰ পূজাৰ ভিতৰত ডাঙৰদেও পূজা অন্যতম। এই পূজাৰ আয়োজন কৰা হয় দেৱৰাজ ইন্দ্ৰৰ বাবে। যেতিয়া ঘৰত বা প্ৰথাৰৰ কোনো ডাঙৰ গছত বজ্ৰপাত পৰে তেতিয়া এই পূজা পাতিব লগা হয়। অৱশ্যে বজ্ৰপাত নপৰিলেও ইয়াৰ পৰা ৰক্ষা পাবৰ বাবে বছৰৰ শেষত বা দুবছৰৰ মূৰত প্ৰত্যেক ঘৰ দেউৰী মানুহে এই পূজা আয়োজন কৰে। পূজাৰ কাম বিলাক দুজন দেওধাই (লখিমীৰ এজন বেলেগ), দুজন লগুৱা

আৰু বিভিন্ন মানুহৰ সহায় সহযোগত সমাপন কৰা হয়। ইন্দ্ৰদেৱতাৰ লগতে লখিমী, মাটি-দেও আদি দেৱ দেৱীলৈকো এই পূজাত পূজাৰ সামগ্ৰী আগবঢ়ায়। যি ঠাইত বজ্ৰপাত পৰে সেই ঠাইতে এই পুজাৰ আয়োজন কৰে। ইন্দ্ৰদেৱতাৰ উদেশ্যে এটা গাহৰি, লখিমী আৰু বিভিন্ন দেৱ দেৱীৰ বাবে এঘাৰটা কুকুৰা বলি দিয়া হয়। গাহৰিটো অৱশ্যে দেওধাইয়ে টঙনিয়াই মাৰে। পূজাৰ সময়ত বেদীত স্থাপন কৰা বস্তু সমূহ হল ছেৱা দিয়া পিঠা, কুকুৰা কণী ৪টা (উখোৱা) উখোৱা কল, আঙলিয়া[1], খাওকেং[2], মেজাঙি[3] আদি মহঙত[4] পাত পাৰি সজাই লৈ দেওধাইয়ে ইন্দ্ৰদেৱতাৰ লগতে আন আন দুই চাৰিজন দেৱতালৈকো পূজাৰ সামগ্ৰী আগ বঢ়ায়। ইয়াৰ ভিতৰত জড়িত হৈ থকা লখিমী পূজাকো ভড়ালৰ ভিতৰতে লখিমী দেওধাইয়ে সমাপন কৰে। এই পূজালৈ গাৱঁৰ সকলোকে আৰু মিটিৰ-কুটুম সবকো নিমন্ত্ৰণ কৰে। পূজা আৰম্ভ কৰাৰ আগমূহুৰ্তত দেওধাই সহ গাৱঁৰ ভকতসকলে ছেৱা দিয়া পিঠাৰে মদ বাকি ইন্দ্ৰদেৱতাৰ নাম স্মৰণ কৰে। পাচতহে পূজা আৰম্ভ কৰে। পূজা চলি থকা সময়তো গৃহস্থই ছেৱা দিয়া পিঠাৰে অন্যান্য আলহীক শুশ্ৰূষা কৰে। পুৱাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি দিনৰ ভাগত পূজাৰ কাম শেষ হয় আৰু পাচত ভোজ দিয়া হয়। এই সকামত মাছ-মাংস আদি ৰান্ধি-বাঢ়ি সকলোকে ডাঙৰ ভোজ খুৱায়। নিশা ভাগৰ প্ৰায় ১০/১১ বজাতহে এই ভোজ পৰ্ব শেষ হয়। সকলোৱে ভোজৰ শেষত ঘৰা ধৰি যায়।

মৰাখোৱা :— পুৰুষানুক্ৰমে চলি অহা মৰাখোৱা দেউৰী সকলৰ অন্য এক পূজা। এই পূজাত মৰা-মৃতক সকলক দিয়া হয়। দেউৰীসকলে বিশ্বাস কৰে যে মৰা মৃতক সকলে সময়মতে পূজা নাপালে জীৱিত সংসাৰত নানা অঘটন কাৰ্য্য ঘটায়। গৰু, মহ আদি মৰে, পথাৰৰ খেতি নানা প্ৰকাৰে নষ্ট হয় আনকি মানুহৰ মাজতো বিভিন্ন কাৰ্য ঘটা দেখা যায়। এইবোৰৰ মঙ্গলাৰ্থে দেউৰী সকলে মৃতক সকলক সন্তুষ্ট কৰি ৰাখিবৰ বাবে এই মৰা-খোৱা পূজা আয়োজন কৰে। এজন দেওধাইৰ দ্বাৰা এই পূজা আয়োজন আৰু সমাপন কৰা হয়। পূজাৰ প্ৰধান সামগ্ৰী হল এটা গাহৰি। গাহৰিটো দেওধাইজনে মৃতক সকলক উদ্দেশ্য কৰি মাৰে। গাহৰিটোৰ মাংসবোৰ ভাগ ভাগ কৰি মেছাঙিৰ সহ মেহেঙাৰ (ভাতৰ থাল তুলি লোৱা এবিধ আহিলা) ওপৰত পাত পাৰি ভাত, মদ আদি দিয়া হয়। দেওধাইয়ে

আঙলিয়া[1] — পিঠাৰে বনোৱা এবিধ খাদ্য সামগ্ৰী।
খাওকেং[2] — কেইটামান চাউল পাতত বান্ধি বনোৱা ভাত।
মেজাঙি[3] — এবিধ বনৰীয়া শাক।
মহং[4] — বাঁহেৰে নিৰ্মিত পূজাৰ আহিলা সমূহ।

মন্ত্ৰপাঠ কৰি মৃতক সকলৰ উদেশ্যে এইবোৰ দ্ৰব্য উৰ্চগা কৰে। পূজাৰ শেষত ভোজ দিয়া হয়। মৰাখোৱা অৱশ্যে বংশানুক্ৰমে দিয়া হয়। বংশৰ মৃতক সকলকহে বংশৰ জীৱিত মানুহে দিব পাৰে। এইদৰে দেউৰীসকলে মৃতক সকলকো সন্তুষ্ট ৰাখি জীৱিত সংসাৰখনো সুখৰ কৰি ৰাখিবলৈ মৰাখোৱা পূজা পাতে।

ন-খোৱাঃ- অসমৰ অন্যান্য সম্প্ৰদায়ৰ মাজত প্ৰচলিত হৈ অহা ন-খোৱা প্ৰথা দেউৰী সকলৰ মাজতো অতীতৰ পৰা চলি আহিছে। আহুধান আৰু শালিধানৰ ন-খোৱা দেউৰী সকলে বেলেগে বেলেগে পাতে। দেউৰী সকলৰ মতে আহুধানৰ ন-খোৱা শালিধানৰ ন-খোৱাতকৈ বহুগুণে শ্ৰেষ্ঠ। আহুধানৰ ন-খোৱা প্ৰথমে থানঘৰত সকলোৱে মিলি ৰাজহুৱা ভাবে পতা হয়। গাৱঁৰ প্ৰত্যেক ঘৰৰ পৰা আহুধানৰ ন-চাউল, এটা কুকুৰা আৰু যাৰ ঘৰত যি নতুন দ্ৰব্য উৎপন্ন হৈছে অৰ্থাৎ কঠাল, তিঁয়হ, বাঁহগাজ আদি সকলোবোৰ পূজাৰ সামগ্ৰী হিচাবে আগবঢায়। থান ঘৰৰ পূজাৰী সকলে গাৱঁৰ সকলোৰে মঙ্গল কামনা কৰি গোসানীৰ চৰণত সেৱা কৰি কুকুৰাবিলাক বলি দিয়ে। ঘৰৰ মুখিয়াল ব্যক্তি সকলে ঘৰখনৰ মঙ্গলাৰ্থে গোসানীৰ চৰণত আঠুলৈ সেৱা জনায়। পূজা শেষ হোৱাৰ পিচত সকলোৱে মিলি থান ঘৰৰ চ'ৰাঘৰত ভোজ-ভাত খায়। এইদৰে আহুধানৰ ন-খোৱা প্ৰথমে থান ঘৰতে ৰাজহুৱা ভাৱে সমাপন কৰে। তাৰ পাচত গধূলি প্ৰত্যেক ঘৰেও অন্য মানুহ মাতি ভোজ দিব নোৱাৰিলেও কুকুৰা এটা নাইবা হাঁহ এটা মাৰি হলেও সৰু-সুৰাকৈ ভোজ দিব লাগে নহলেও মৰা দিব লাগে। অৱশ্যে দেউৰী সকলৰ মাজত প্ৰচলিত বিভিন্ন পূজা পৰ্বৰ ভোজৰ আগেয়ে মৃতক সকলকহে আগতীয়াকৈ দিয়া হয়। পাচতহে জীৱিত মানুহবোৰে খাব পাৰে। আহুধানৰ ন-খোৱাকে দেউৰী সকলে ৰিশেষ পূজা পাতলৰ দ্বাৰা সমাপন কৰে।

আঘোন মাহৰ ন-খোৱা দেউৰী সকলৰ এটি বিশেষ আনন্দ উৎসৱতহে পৰিণত হয়। এই ন-খোৱাত কোনো পূজা পাতলৰ পদ্ধতি নাই। ব্যক্তি বিশেষে কুকুৰা, গাহৰি, হাঁহ-পাৰ আদি মাৰি ভোজ দিয়ে। ডেকা-গাভৰুহঁতে নানা ৰং-ধেমালি কৰি আনন্দ উপভোগ কৰে। বিহুৱলীয়া ডেকা-গাভৰুহঁতে ৰং-ধেমালিৰ মাজেৰে আঘোনৰ পকাধান চপাই মেলি মাঘ বিহুৰ সপোন ৰচে।

ওপৰত উল্লেখ কৰা দেৱ-দেৱীৰ পূজা পাতলৰ বাহিৰেও আন বিভিন্ন দেৱ-দেৱীক পূজা কৰা পদ্ধতি দেউৰী সকলৰ মাজত প্ৰচলিত হৈ আহিছে। দেউৰীসকলে বিভিন্ন দেৱ-দেৱীক পূজা অৰ্চনা কৰাৰ বাবেই বেমাৰ আজাৰ কম হয় বুলি এটি লোক বিশ্বাস আজিও জনসমাজৰ মাজত প্ৰচলিত। দেউৰী সকলৰ মাজত বিভিন্ন পূজা পাতলৰ ৰীতি পুৰুষানুক্ৰমে চলি আহিছে আৰু বৰ্তমানেও এই পূজা পাতলৰ ওপৰত থকা সবল বিশ্বাসলৈ চাই ভৱিষ্যতেও চলি থাকিব যেন অনুমান হয়।

\+ + +

কবিতা

প্ৰস্তুতি

শ্ৰীপ্ৰমোদ কোঁৱৰ

প্ৰজ্ঞাধৌত পৃথিৱীত
সংগ্ৰামী মানুহৰ
আত্ম প্ৰতিষ্ঠাৰ ঐক্যতান—
আমি পথৰুৱা মানুহ
আমাৰ নাঙলৰ প্ৰতিটো শিৰলুতে
আছে কেঁচা ধাননিৰ শ্যামলী গোন্ধ—
শাওনৰ পথাৰত
পলস কোমল বোকা খচি খচি ৰোৱা
সজাল ধৰা আশাবোৰত
ফুলে সোণালী শস্যৰ ফুল—
আমি লুইতপৰীয়া
লুইতক ভেটিব লাগিব
আমাৰ দৰে হাজাৰজন কৃষকৰ কপালৰ ঘামেৰে—
হাতে হাতে তুলি লম
যুগান্তকাৰী আগ্নেয় অস্ত্ৰ—
উত্তৰণৰ পথত থিয় হৈ
আঘোণৰ সোণালী ধাননিত
সৃষ্টিৰ মাদকতাত
যুগৰ হীম বিজলুৱা স্তব্ধতা ভাঙি গল
জীৱন আৰু যৌৱনৰ গান

শ্ৰীপৰাগ গগৈ

স্বপ্ন

নিষ্প্ৰদীপ ৰাত্ৰি
পঙ্গু পৃথিৱীত 'তিমি'ৰ নাগপাশ দেখি
নীলাভ আকাশ গৰজি উঠিল,
গিৰ্জনীত প্ৰৱঞ্চনাৰ
সুৰ সমলয়।
মূক পৃথিৱীৰ ধুসৰিত ধূলি দেখি
আকাশী গংগাৰ চকুলোত
জুইৰ ফিৰিঙতি।
'নতুন পুৰুষ'ৰ ধ্বংস সৃষ্টিত,
বিজুলীৰ হাঁহিত
বিদ্ৰূপ।

হেমন্ত

কাঞ্চনজংঘাৰ শিৰফালি
স্বপ্ন মিছিল যৌৱনোদীপ্ত
তন্ময় হেমন্ত
প্ৰস্ফুটিত
পৰাগ ৰেণুৰ মিঠা সুৱাগত।
সেউজীৰ উঠন বুকুত
মিঠা চুম্বনৰ প্ৰতিধ্বনি।
লৱনীৰ বুকুত প্ৰজ্জ্বলিত
শত মুকুতাৰ হাড়।
য'ত
শত কংকিলৰ নিৰন্ধ দৃষ্টি।

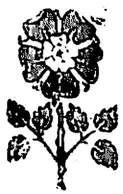

ৰূঢ়বাস্তৱ

শ্ৰীবঙ্কুমণি দত্ত

বিচনাখনত চট্‌ফটাই থাকি অসহ্য লাগিল উৰ্মিমালাৰ। নিশা এতিয়া কিমান হ'ল বাৰু? হয়তো এক বাজিছে, হয়তো তাতকৈ বেছিও হ'ব পাৰে। হাতেৰে ঢুকি পোৱাতে থকা ঘড়ীটো আনি টৰ্চটো জ্বলাই চাবৰ মন নগল তাইৰ। বাজি থাকক কিমান বাজে। তাইলৈতো সময় বৈ নাথাকে। চোতালত কুকুৰটোৱে ভৌ ভৌ কৰি ভুকি গভীৰ নিশাৰ নিস্তব্ধতা ভঙ্গ কৰিছে। ক'ৰবাত কেতেকী চৰাই এজনীয়ে 'মই কেতেকী' 'মই কেতেকী' বুলি চিঞৰিছে। কবি দেৱকান্ত বৰুৱাৰ কবিতাফাঁকিলৈ মনত পৰি গ'ল উৰ্মিমালাৰ। কবিতাফাঁকিৰ ভাৱৰ সাৰ্থকতা তাই আজিহে অন্তৰেৰে উপলব্ধি কৰিলে। বিচনাখনৰ পৰা উঠি গৈ তাই কোঠাৰ একমাত্ৰ খিৰিকিখন খুলি দিলে। হুৰ-মুৰকৈ পূৰ্ণিমা তিথিৰ এজাক জোনাক সোমাই আহি মজিয়াত এক অপূৰ্ব দৃশ্যৰ সৃষ্টি কৰিলে। ৰাহিৰলৈ চালে উৰ্মিমালাই। ফৰিংফুটা জোনাক। দুবছৰৰ আগতে স্কুলত পঢ়া—'Silver' নামৰ কবিতাটোলৈ মনত পৰিল তাইৰ। কবি হোৱা হ'লে তায়ো এনেকুৱা এটা কবিতাকে লিখিব পাৰিলেহেঁতেন। এজাক ঠাণ্ডা বতাহে উৰ্মি-মালাৰ গা-মন জুৰ পেলাই থৈ গ'ল। পদুলিত ফুলি থকা বকুল ফুলৰ তীব্ৰ গোন্ধ আহি নাকত লাগিল। হঠাৎ তাইৰ মনটো ভাল লাগি গ'ল। চকুৰ পতা লাহে লাহে গধুৰ হৈ আহিল। পুনৰ বিচনাখনত পৰি তাই বৰ আৰাম অনুভৱ কৰিলে।

ঋত্বিজৰ হাঁহি ভৰা প্ৰশান্ত মুখখনে উৰ্মি-মালাক আকৌ আমনি দিবলৈ ধৰিলে। কি যাদু আছে বাৰু ঋত্বিজৰ ব্যক্তিত্বত যাৰ বাবে তাই আজি অসহ্য মানসিক যান্ত্ৰণাৰে উজাগৰী নিশা কটাই দিছে? ভাবি ভাবি তাই কোনো উত্তৰ বিচাৰি নেপালে।

'মালা.....'

উচ্‌প খাই উঠিল উৰ্মিমালা। ঘূৰি চাই দেখে হাঁহি হাঁহি ঋত্বিজ তাইৰ ওচৰতে ঠিয় হৈ আছে। লেম্পৰ উজ্জ্বল পোহৰেৰে কোঠাটো ভৰি আছে।

"কি ভাবিছা মালা?"

ইমান মধুৰ ঋত্বিজৰ মাতটো! তাই উত্তৰ দিয়াৰ প্ৰয়োজন অনুভৱ নকৰিলে। ঋত্বিজ লাহেকৈ তাইৰ ওচৰতে বহি পৰিল।

হঠাৎ তাইৰ ভাব হ'ল— পৃথিৱীখন ইমান ধুনীয়া, নিশাবোৰ ইমান মধুৰ, লেম্পৰ পোহৰখিনি ইমান মিঠা, বিচনাখন ইমান কোমল !!!

ক'ৰবাত ঘটংকৈ শব্দ এটা হ'ল আৰু লগে লগে সাৰ পাই উঠিল উৰ্মিমালা। চপ্ চপ্‌কৈ কিবা এটা খোৱাৰ শব্দ হৈছে। হয়, তাই ঠিকেই ধৰিছে। গাখীৰৰ চচ্‌পেনটো শুবৰ সময়ত তাই মাকৰ কথা মতেই মিট্‌-চেফ্‌টোৰ ওপৰত তুলি থৈছিল। মেকুৰীজনীয়ে কেনেবাকৈ চচ্‌পেনটো তললৈ বগৰাই দিলে। মাটিত পৰা গাখীৰ খিনিকে তাই চপ্‌চপ্‌কৈ খাইছে। গাখীৰ পৰি শূণ্য হোৱা চচ্‌পেনটোৰ দৰেই উৰ্মিমালাৰ মনটোও শূণ্যতাৰে ভৰি পৰিল। এটা গভীৰ হুমুনিয়াহ তাইৰ মুখেদি ওলাই আহিল।

যিটো কথা তাই পাহৰিবলৈ পাৰ্যমানে আজি তিনিমাহে চেষ্টা কৰি আহিছে সেইটো কথা তাইক আজি পুনৰ সপোনটোৱে সোঁৱৰাই দিলে। তাইৰ ভাৱিবলৈ সত নগ'ল যে তাইৰ মৰমৰ ঋত্বিজ আৰু ইহ সংসাৰত নাই আজি প্ৰায় তিনিমাহ মানৰ আগতে গুৱাহাটীৰ কৰ্ম-স্থলীৰ পৰা আহোঁতে ৰেল দুৰ্ঘটনা হৈ ঋত্বিজৰ মৃত্যু হ'ল। ঋত্বিজ তাইৰ ওচৰৰ পৰা আঁতৰি গ'ল চিৰদিনৰ বাবে বহুত দূৰলৈ— কোনোবা অজান দেশলৈ। বাস্তৱ জীৱনৰ ৰূঢ়তাত উৰ্মি-মালাৰ সপোন সপোন হৈয়ে ৰ'ল।

মেলি থোৱা খিৰিকি খনেদি পুৱাৰ এজাক কোমল পোহৰ সোমাই আহি উৰ্মিমালাক ৰাতি-পুৱাৰ জাননী দিলে। তাইৰ কিন্তু বিচনাখনৰ পৰা উঠিবলৈ মন নগ'ল। বাৰে বাৰে তাইৰ ঋত্বিজলৈহে মনত পৰিল। পাই হেৰুওৱাৰ অপৰিসীম বেদনাত উচুপি উঠিল উৰ্মিমালা।

প্ৰবন্ধ

প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আছে, প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নাই
প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নাই, প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আছে

—অধ্যাপক ডম্বৰুধৰ নেওগ

অসমৰ বৰ্তমানৰ অস্থায়ী ৰাজধানী দিছপুৰক অতীজ অসমৰ আদি ৰাজধানী প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ চমু অপভ্ৰংশ বুলি কব পাৰি। নামেই যাৰ ইতিহাস সেই প্ৰাগ্‌জ্যোতিষপুৰৰ লগত গুৱাহাটীৰ দক্ষিণে অৱস্থিত এখন সৰু গাৱঁৰ লগত যিখন বৰ্তমান অসমৰ অস্থায়ী ৰাজধানী নগৰত পৰিণত হৈছে তাৰ সাদৃশ্য বিচাৰিবলৈ গৈ উজুটি খোৱাৰ ভয় নথকা নহয়। প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ বুকুৰ শেষৰ চাৰিটা আখৰত ভিত্তি কৰি দিছপুৰক প্ৰাগ্‌জ্যোতিষপুৰৰ চমু অপভ্ৰংশ বুলি কব পাৰি।

অসমৰ আদি নাম প্ৰাগ্‌জ্যোতিষ আৰু তাৰ পিছত কামৰূপ হয়। তাহানিৰ প্ৰাগ্‌-জ্যোতিষ বা কামৰূপ ৰাজ্যৰ ৰাজধানী আছিল প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ যাৰ অৰ্থ পূবৰ গ্ৰহ নক্ষত্ৰ গণনা কৰা নগৰ। কালৰ সোঁতত মানুহৰ মুখত পৰি একোটা দীঘল নামে চমু ৰূপ লয়। উদাহৰণ স্বৰূপে ডিমাপুৰৰ প্ৰাচীন নাম হিড়িম্বাপুৰ আছিল বুলি জনা যায়। হিড়িম্বাপুৰৰে চমু অপভ্ৰংশ ডিমাপুৰ (হি ডিমাপুৰ)।

বা

দিছপুৰকো সেইদৰে প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ চমু প্ৰকাশ বুলি কলে ভুল নহব। প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ শেষৰ চাৰি আখৰ (তিষপুৰ)ৰ পৰাই দিছপুৰ হোৱাটো স্বাভাৱিক। তদুপৰি অৱস্থান জনিত মিলেও দিছপুৰ আৰু প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ সমন্ধ নিকটতম কৰে। তাহানিৰ প্ৰাগ্‌-জ্যোতিষপুৰৰ ওচৰে-পাজৰে থকা ঠাই সমূহৰ অস্তিত্বই আৰু প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ লগত অপ-ভ্ৰংশসূচক সাদৃশ্যই তাহানিৰ প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আজিৰ দিছপুৰ যেন লাগে। বড়োভাষাৰ 'দিসই' (?) শব্দৰ পৰা বিকশিত হৈছে বুলি ভবা দিছপুৰৰ প্ৰাচীনত্বৰ বিষয়ে একো সন্দেহ কৰিব লগীয়া নহয়। কিয়নো বড়ো জাতি অসমৰ প্ৰাচীন জাতি (মঙ্গোলিয়ান গোষ্ঠীৰ) বুলি বুৰঞ্জীয়ে কয়। তদুপৰি প্ৰাগজ্যোতিষ-পুৰ অসমৰ [প্ৰাগজ্যোতিষ, কামৰূপ] আদি

ৰাজধানী বুলি বুৰঞ্জীয়ে সৰ্বজন সমৰ্থিত মত দাঙি ধৰিছে।

ইতিহাসে কয় কামৰূপ বা প্ৰাগজ্যোতিষত — 'ভৌম নৰক' ৰাজবংশ প্ৰতিষ্ঠা কৰা নৰকাসুৰ নামৰ এজন আৰ্য্য পালিত ৰজাৰ দ্বাৰাহে পোন প্ৰথমে অসমত আৰ্য্য বসতি বিস্তাৰ হয়। অৱশ্যে বুৰঞ্জীবিদ ড° প্ৰতাপ চন্দ্ৰ চৌধুৰীদেৱৰ মতে (A history ot the civilization of the people of Assam up to 12th century A. D.) বৈদিক আৰ্য্যসকলৰ আগতে আলপাইন আৰ্য নামৰ আৰ্যগোষ্ঠীৰ অন্য এটা ঠাল ভাৰতৰ অন্যান্য অঞ্চলৰ উপৰিও আমাৰ অসমতো প্ৰৱেশ কৰিছিল। অসমৰ উত্তৰৰ কোনো অঞ্চলত কলিতা ৰাজ্য থকাৰ কথা প্ৰচলিত আছে। ভাৰতৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ প্ৰাদেশিক ভাষা সমূহ এই আলপাইন আৰ্য সকলেই জন্ম দিছিল বুলি ঐতিহাসিক মত প্ৰচলিত আছে। কিন্তু পিছলৈ এই আৰ্য গোষ্ঠীৰ মানুহ বৈদিক আৰ্যলোকৰ সংস্পৰ্শ লৈ আহি নিজস্ব হেৰুৱাই পেলাইছিল কাৰণে তেওঁলোকৰ বিষয়ে বহুতো কথা অন্ধকাৰৰ বুকুত হেৰাই গৈছে। নৰকাসুৰ কোন জাতীয় (কিছুমানে দ্ৰাবীড় জাতীয় বুলি কয়) সেই বিষয়ে মতাদ্বৈত থাকিলেও মিথিলাৰ আৰ্যবংশৰ লোকৰ দ্বাৰা লালিত পালিত হৈ আৰ্য সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱত পৰে। পিছত প্ৰাগজ্যোতিষৰ ৰজা হৈ আৰ্যজাতিৰ লোক আনি অসমত বসবাস কৰাইছিল।

অসমৰ প্ৰাচীন ৰাজবংশটো দানৱ বা অসুৰ বংশীয় আছিল। এওঁলোক মঙ্গোলিয়ান জাতিৰ লোক আছিল। অসমৰ আদি আৰু প্ৰাচীন ৰাজবংশৰ অসুৰ বা দানৱ বংশীয় ৰজাৰ আমোলতো প্ৰাগজোতিষপুৰেই তেতিয়াৰ অসমৰ ৰাজধানী আছিল। গতিকে প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নিঃসন্দেহে কোনো অনাৰ্যমূলক নামৰ বিকশিত ৰূপ। আৰ্যসকলে অনাৰ্য (ন-আৰ্য) সকলক 'অসুৰ' দানৱ' আদি আখ্যা দিছিল। এই দানৱ বা অসুৰ সকল কোন? অষ্ট্ৰীক জাতিৰ (বৰ্তমান মেঘালয় ৰাজ্য নিবাসী খাচীয়া আৰু চিনতেং (জয়ন্তীয়া) সকলৰ উপৰিপুৰুষ) লোক সকলক যদি অসমৰ আদিম অধিবাসী বুলি ধৰো (যিটোত ঐতিহাসিকসকল একমত) তেওঁলোকেই নেকি? দানৱ বা অসুৰবংশীয় প্ৰথম ৰজাৰ নামে তেওঁক বড়োলোকৰ শাৰীত পেলায়। তেওঁৰ নাম ময়ৰঙ্গৰহে। 'ময়ৰঙ্গ'ই সংস্কৃতত মহীৰঙ্গ ৰূপ লৈছে। ময়ৰঙ্গ বড়ো নাম। আৰ্যসকলৰ আগতে অসমত মঙ্গোলীয়ান জাতিৰ অন্তৰ্গত বড়ো কছাৰীসকলৰ প্ৰধান্য আছিল। অষ্ট্ৰিক জাতিৰ পিছতেই মঙ্গোলিয়ান জাতিৰ লোক সকলক অসমৰ আদিম আধিবাসী বুলি জনা যায়। গতিকে প্ৰাগজ্যোতিষাধিপতি ময়ৰঙ্গ দানৱৰ বড়ো নাম আৰু বৰ্তমান অসমৰ অস্থায়ী ৰাজধানী দিছপুৰৰ বড়ো নামে আমাক অলপ ভবাই তোলে।

গুৱাহাটীৰ দক্ষিণৰ ময়ৰং পৰ্বত, নৰকাসুৰ গাওঁ কুকুৰাকটা চকী, চিত্ৰাচল পাহাৰৰ নৱগ্ৰহ মন্দিৰ আৰু গুৱাহাটীৰ মাজ মজিয়াত অৱস্থিত দীঘলী পুখুৰী ইতিহাসৰ নীৰৱ সাক্ষী।

হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী কলেজ আলোচনী

ময়ৰঙ্গ [মহীৰঙ্গ] ৰজাৰ নাম অনুসৰিয়েই মইৰং পৰ্ব্বত হয়। ই বড়ো নাম। চিত্ৰাচল পাহাৰৰ নৱগ্ৰহ [নটা গ্ৰহ] মন্দিৰৰ লগত প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নামৰ মিলৰ সাদৃশ্য লক্ষ্য কৰিবলগীয়া। গ্ৰহ-নক্ষত্ৰ আদি চৰ্চা বিষয়ক বিদ্যাই জোতিষ বিদ্যা। ভৌগলিক অৱস্থানৰ ফালৰ পৰাও প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আৰু ইয়াৰ অপভ্ৰংশ বুলি ভবা দিছপুৰৰ মিল লক্ষ্য কৰিবলগীয়া।

কালিকা পুৰাণত বৰ্ণিত মতে কামৰূপৰ 'অসুৰ বা দানৱ' বংশীয় ৰজা ঘটকাসুৰক (প্ৰাগ্‌জোতিষাধিপতি) যুদ্ধত পৰাস্ত কৰি নৰকাসুৰে প্ৰাগজ্যোতিষৰ সিংহাসন অধিকাৰ কৰে। গুৱাহাটীৰ দক্ষিণে অৱস্থিত 'নৰকাসুৰ' নামৰ গাওঁ আৰু 'কুকুৰাকটা চকী' আদি নৰকাসুৰৰ লগত সম্বন্ধ আছে। নৰকাসুৰ নামৰ পৰাই নৰকাসুৰ গাওঁ হৈছে। দেৱী কামাখ্যাক বিয়া কৰোৱাৰ আশাত কামাখ্যা দেৱীৰ মন্দিৰ আৰু মন্দিৰলৈ উঠা খটখটী নিৰ্মাণ কৰাৰ লগত 'কুকুৰাকটা চকী' নামৰ ঠাইখনৰ সম্বন্ধ আছে। ৰাতি নৌ পুৱাওতে দেৱী কামাখ্যাৰ আজ্ঞাত কুকুৰা এটাই ডাক দিয়াৰ কাৰণেই নৰকে খেদি খেদি কুকুৰাটো যি ঠাইত বধ কৰিছিল সেই ঠাইখনেই 'কুকুৰা কটা চকী' নামেৰে জনাজাত।

মহাকাব্য মহাভাৰতৰ দ্ৰোণপৰ্বত নৰকৰ পুত্ৰ প্ৰাগ্‌জ্যোতিষাধিপতি ভগদত্তৰ কথা বিস্তাৰিতভাৱে বৰ্ণিত আছে। অসম ৰংগত প্ৰচলিত কিংবদন্তি মতে গুৱাহাটীৰ মাজ মজিয়াত অৱস্থিত দীঘলী পুখুৰীটো ভগদত্তই তেওঁৰ জীয়েক ভানুমতীৰ বিবাহ উপলক্ষে নিৰ্মান কৰাইছিল।

ইমান বিলাক পৌৰাণিক ঐতিহাসিক ঠাই, মন্দিৰ, পুখুৰীৰ অস্তিত্বই গুৱাহাটী বা গুৱাহাটীৰ ওচৰে পাজৰেই প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ অৱস্থিতি প্ৰমাণ কৰে আৰু বৰ্তমান অসমৰ অস্থায়ী ৰাজধানী দিছপুৰ তাহানিৰ বৃহৎ প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ সংকুচিত ৰূপ বুলি অনুমান হয়।

প্ৰাগ্‌জ্যোতিষপুৰ আজিও আছে, কিন্তু আছে মাথো তাৰ ছায়া। দিছপুৰ, নৰকাসুৰ পাহাৰ, মইৰং পৰ্বত, কুকুৰাকটা চকী, নৱগ্ৰহৰ মন্দিৰ, কামাখ্যা মন্দিৰ প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ ইতিহাসৰ সাক্ষী হৈ "আমি আজিও আছো" বুলি প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ অস্তিত্ব ঘোষণা কৰিছে। কিন্তু তথাপিও কিবা এটা যেন নাই। নিঃসঙ্গ বেদনাই প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ অস্তিত্বক যেন সঘনে আঘাত হানিছে। মহীৰঙ্গ দানৱ, ঘটকাসুৰ, সম্বৰাসুৰৰ আত্মাই চিঞৰি চিঞৰি কান্দিছে। নৰক-ভগদত্ত-বজ্ৰদত্তৰ ৰণ হুঙ্কাৰ মূহুৰ্তে মূহুৰ্তে উঠি যেন নিষ্ফল আক্ৰোশত মাৰ গৈছে। ভাস্কৰবৰ্মা, হংসবেগ নীৰৱে শুই আছে— বুকুত জমা হৈ আছে পুঞ্জিভূত বেদনা। 'গৌড়-ওড্ৰ-কলিঙ্গ কোশলাধিপতি' কামৰূপৰাজ শ্ৰীহৰ্ষৰ দিগ্বীজয়ী ঘোৰাই যেন গৱাক্ষীৰ বিষন্ন মুখৰ ঢৌৰ সঘনে উঠা নমা সহ্য কৰিব নোৱাৰি নিচ্চুপ হৈ কবৰৰ মাটি লেখি লেখি শুই পৰিছে। সন্তানৰ হীনতাত, বীৰত্বহীন বীৰত্বত লাজত অধোবদন হৈছে। প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আছে, প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নাই।

তথাপিও আশাৰ শেষ নাই। কাহিলি কাহিলি পোহৰৰ ৰেঙনিয়ে আমাক আলোকৰ পথৰ সন্ধান দিছে। প্ৰাগ্‌জ্যোতিষৰ সন্তানে ভাৰতৰাষ্ট্ৰৰ কৰ্ণধাৰৰ আসনো শুৱনি কৰিছিল। এদিন ভাৰতৰ বৈদেশিক উপমন্ত্ৰীত্বৰ পদ শুৱনি কৰিছিল প্ৰাগজ্যোতিষৰ সন্তানেই! বৰ্তমান ভাৰতৰ ৰাজ্যিক শিক্ষামন্ত্ৰীৰ দায়িত্বত প্ৰাগ-জ্যোতিষৰেই জয়ৰী। দক্ষিণ ভাৰতৰ মাদ্ৰাজৰ ৰাজ্যপালৰ গাদীত এসময়ত প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰেই সন্তান বিষ্ণুৰাম মেধীয়েই জানো নাছিল। জৱহৰলালৰ আমোলত ভাৰতীয় সংসদত সিংহ বিক্ৰমে দপদপনি তুলি তুমিয়েই জানো অসমৰ ভাবমূৰ্তি উজ্জ্বল কৰা নাছিলা হেম? ধন্য মহেন্দ্ৰ মোহন। 'তাহানি ভগদত্ত ৰাজা কুলজা' অমৃতপ্ৰভাই সুদূৰ কাশ্মীৰৰ ৰাণী হৈ নিজ ৰাজ্য কামৰূপৰ গৌৰৱ বঢ়াইছিল যাৰ চিন কাশ্মীৰৰ "অমৃতভৱনে" আজিও ৰাখি থৈছে। সেইদৰে পঞ্জাৱৰ ৰাজ্যপাল হৈ তুমিও জানো জননীৰ গৌৰৱ বঢ়োৱা নাই। গুৰু শঙ্কৰৰ ধৰ্মৰ বাণীৰে পঞ্জাব প্লাৱিত কৰি পূব সীমান্তৰ শান্তি, কৃষ্টি আৰু সংস্কৃতিৰ বাণী পশ্চিম সীমান্তত বিলালাগে। পঞ্জাৱ বিশ্ববিদ্যালয়ত প্ৰতিষ্ঠিত 'শঙ্কৰদেৱ' আসন তোমাৰ কীৰ্ত্তিৰ জয়ধ্বজা হৈ থাকিব। ধন্য ফকৰুদ্দিন, তোমাৰ কাৰণেই সুদূৰ ইন্দোনেচিয়াত শঙ্কৰী কৃষ্টি প্ৰচাৰ কৰিবলৈ সুযোগ পালে ন কমলাবাৰী সত্ৰৰ সত্ৰীয়া শিল্পীসকলে। তোমালোকৰ মহৎ আদৰ্শই উত্তৰ পুৰুষক নিশ্চয় অনুপ্ৰাণিত কৰিব। সেয়ে প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আছে, প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নাই, প্ৰাগ্‌জ্যোতিষপুৰ নাই, প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ আছে।

কবিতা

ৰোমন্থন ঃ দিখৌপাৰত

শ্ৰীসুৰেন বৰগোহাঁই

দিখৌ পাৰত আবেলি বেলিকা বহি
ভাবিছিলো কত কথা
জীৱনৰ-যৌৱনৰ অলিয়ে গলিয়ে ৰচা
মহানগৰীৰ কাফে আৰু ৰেষ্টুৰাৰ
এপিয়লা চাহ আৰু চিগাৰেটৰ ধোঁৱা
সঁচা মিছা কত কথা
হাঁহি আৰু হাঁহিৰ চিক্‌মনী
বিজুলীৰ দৰে আহি
মনত ভুমুকি মাৰি
পলকতে নাইকিয়া হোৱা
এই কথা এই কল্পনা
বিগত দিনৰ।
কত অনামীৰ হাঁহিৰ খিল্ খিলনিতে
যৌৱনৰ জোঁৱাৰ আৰু মনৰ কল্পনা
স্মৃতিৰ কুৱঁলিৰ আঁৰত
সময়ে সময়ে আহি
আমেজৰ ৰহস্য মেসি
খুলি দিয়ে মনৰ দুৱাৰ
নিঃসঙ্গতাৰে ভৰা জোনালী তৰালি নিশা
মাথো ভাহে টিমিকি টিমিকি
মনৰ কোণত।
দিনবোৰ পাৰ হ'ল
দিনবোৰ পাৰ হ'লে
সময়বোৰ আহি গ'লে
বিগত দিনৰ স্বপ্ন ৰচা
মনবোৰ মৰি গ'ল
দেহবোৰ পৰি ৰ'ল।
বাবিষা যেতিয়া আহে
দিখৌৰ কোবাল সোঁত লেখি
ভাবো মই মূহূৰ্তে মূহূৰ্তে
জীৱনৰ পৰিবৰ্তন নিয়তিয়ে ৰচা
দুটি সোঁত জীৱনৰ
অহা আৰু যোৱা।

— অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰমন্যাস আন্দোলন —

শ্ৰীজয়া বৰা

'ৰমন্যাস আন্দোলন' অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এটি স্মৰণীয় আন্দোলন। এই আন্দোলন 'নৱন্যাস আন্দোলন', ৰোমাণ্টিক আন্দোলন আদি নামেৰে পৰিচিত। ১৮৮৮ চনৰ ২৫ আগষ্ট তাৰিখে কলিকতাত থকা অসমীয়া ছাত্ৰ-সকলে অসমীয়া ভাষাৰ উন্নতি সাধিনী সভা প্ৰতিষ্ঠা কৰে। এবছৰৰ পিছত ১৮৮৯ চনৰ ১৩ জানুৱাৰী তাৰিখে মাঘ মাহত এই সভাৰ মুখপত্ৰ 'জোনাকী' প্ৰকাশ হয়। জোনাকীৰ আত্মকথাত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাই লিখিছে— "নকৈ উঠি অহা অসমৰ নিমিত্তে আমাৰ আটাই শক্তি ব্যয় কৰিম। এই পাছ পৰি থকা আন্ধাৰ দেশলৈ অলপ জোনাক সুমুৱাব নোৱাৰিলেও যদি নিজে নিজেও যত্নৰ ফিৰি-ঙতিৰ পোহৰত বাট পাওঁ তেন্তে আমাৰ শক্তিৰ মিছা ব্যয় হোৱা নাই বুলি জানিম। ...আমি যুঁজিবলৈ ওলাইছো আন্ধাৰৰ বিপক্ষে। উদ্দেশ্য দেশ উন্নতি, জোনাক।"

জোনাকী কাকতৰ পৃষ্ঠপোষক সকলেই এই সাহিত্যিক আন্দোলনটিৰ মূল হোতা আছিল। এওঁলোকে এই কাকতৰ জৰিয়তে আৰু স্বতন্ত্ৰবীয়াকৈ পুথি আদি ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ বুকুলৈ এই আন্দোলনৰ ঢৌ বোৱাই আনে। এই ছাত্ৰ সকলে এই সাহিত্যিক আন্দোলনৰ আদৰ্শ গ্ৰহণ কৰিছিল ইংৰাজী আৰু বঙালী উভয় সাহিত্যৰ পৰা। সাহিত্যৰ প্ৰায় কেউটা দিশৰ জৰিয়তে এই আন্দোলনে অসমীয়া সাহিত্যলৈ সোমাই আহি-লেও এই কথা স্বীকাৰ্য যে প্ৰকৃততে কবিতাৰ জৰিয়তেহে এই আন্দোলনে গা-কৰি উঠিছিল। জোনাকীৰ বুকুত প্ৰকাশ পোৱা চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ বনকুঁৱৰীয়েই আছিল ৰমন্যাসবাদৰ প্ৰথম শিহৰণ।

ইংৰাজী সাহিত্যৰ অন্যতম বুৰঞ্জীলেখক কম্পট্ন ৰিকেটে ৰমন্যাসবাদৰ তিনিটা প্ৰধান লক্ষণ উল্লেখ কৰিছে— (ক) ৰহস্যঘন ভাবানুভূতি (Sense of mystery) (খ) বৌদ্ধিক ঔৎসুক্যৰ আতিশয্য (Exuberant intellectual curiosity) (গ) জীৱনৰ সহজাত সৰলতাৰ প্ৰতি প্ৰৱণতা (Instinct for elemental simplicities of life)। মুঠতে কবলৈ গলে--"ব্যক্তিসত্বাৰ প্ৰাধান্য, প্ৰকৃতি-

প্ৰীতি, সাধাৰণ প্ৰাণী বা পদাৰ্থৰ প্ৰতি উদাৰ মনোভাৱ, বাস্তৱ বিমুখীতা, অতীতৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা আৰু ভৱিষ্যতৰ ৰঙীন কল্পনা, কল্পলোকৰ সৃষ্টিৰ সহায়ত আত্মমুক্তিৰ প্ৰচেষ্টা, প্ৰেম আৰু সৌন্দৰ্যৰ পূজা, জাগৃতিক সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি বিস্ময়বিমূঢ় দৃষ্টি, প্ৰিয়াৰ ৰূপ আৰাধনা আৰু বিশ্ব প্ৰকৃতিত প্ৰিয়াৰ ৰূপদৰ্শন আৰু অতীন্দ্ৰিয়বাদ এইবোৰ ৰমন্যাস সাহিত্যৰ প্ৰধান লক্ষণ"।

জোনাকীৰ জন্মৰ লগে লগে অসমীয়া সাহিত্যত ৰমন্যাসবাদৰো শুভ আৰম্ভণি ঘটে। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ বনকুঁৱৰীৰ লগতে এই কাকতৰ প্ৰথম সংখ্যাতে বেজবৰুৱাদেৱৰ 'লিতিকাই' প্ৰকাশ হয়। দ্বিতীয় সংখ্যাত হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ 'কাকো আৰু হিয়া নিবিলাও' আৰু প্ৰথমবছৰৰ ভিতৰতে কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্যৰ 'পাহৰণি', আগৰৱালাৰ মুকুতাৰ মণিৰ নিচিনা 'নিয়ৰ' আদি কবিতাই ৰমন্যাস জাগৰণৰ গভীৰতা প্ৰকাশ কৰিলে। দ্বিতীয় বছৰত আগৰৱালা, বেজবৰুৱা আৰু হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ অন্তৰঙ্গ বন্ধুত্বৰ সমাবেশে 'জোনাকী'ক প্ৰৱন্ধ সম্ভাৰেৰে চহকী কৰিলে। তদুপৰি বেণুধৰ ৰাজখোৱাৰ 'মাতৃভক্তি', ৰত্নেশ্বৰ মহন্তৰ 'অসমত মান', লম্বোদৰ বৰাৰ 'অসমীয়া ভাষাৰ আখৰ জোঁটনি', গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ 'সৌমাৰ ভ্ৰমণ', বিষ্ণুপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ 'শঙ্কৰদেৱ' আদি গহীন প্ৰৱন্ধ ৰাজি আৰু কোনোবা এসংখ্যাত আৰম্ভ-হোৱা বেজবৰুৱাৰ 'কৃপাবৰ বৰবৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা' শীৰ্ষক ৰম্য ৰচনাৰ শাৰীৰ প্ৰৱন্ধই ৰমন্যাস অসমীয়া কথা সাহিত্যক কীৰ্ত্তিস্তম্ভ স্বৰূপে সমৃদ্ধ কৰিলে আৰু সিবোৰত প্ৰাগ্ জোনাকী যুগৰ লগত জোনাকী যুগৰ সাঁকো দৃঢ়কৈ বন্ধা হৈ ৰ'ল। ইয়াৰ সাৰ্থকতা সম্পৰ্কে বেজবৰুৱাই নিজে লিখিছে— "এবছৰ জোনাকীৰ চেষ্টাই অসমীয়া ভাষাৰ কঁকালত অনেক বল দিয়ে, আৰু ভাষা আকাশত পুৱাৰ পোহৰ পৰিল।" ভাৱ আৰু আৰু অনুভূতিৰ সুকুমাৰ বাহনৰূপে অসমীয়া ভাষাৰ উপযোগিতাৰ এয়া হ'ল ৰমন্যাস প্ৰত্যয়।

'জোনাকী'য়ে সচেতনভাৱে ৰমন্যাস সাহিত্য তথা আধুনিক সাহিত্যৰ পোহৰ নপৰা অসমীয়া সাহিত্যলৈ বোৱাই আনিছিল শীতল স্নিগ্ধ জোনাক। অসমীয়া ৰমন্যাস সাহিত্যই পাশ্চাত্যৰ অনুকূল পৰিস্থিতিক প্ৰভাৱমুক্ত ভাৱে গ্ৰহণ কৰিলে নিজস্ব ভাৱানুভূতিৰ প্ৰকাশৰ যোগেদি। বঙলা সাহিত্যৰ আদৰ্শও আগত ৰাখি কৰি সাহিত্যিক সকলে নিজস্ব দৃষ্টিভঙ্গী, নিজস্ব ভাৱধাৰা আৰু আধ্যাত্মিকতাৰ বিৰাট ঐতিহ্যমন্দিৰ আধুনিক সাহিত্যত সাহিত্যিক ৰূপ দি অসমীয়াত সমাবেশ কৰিলে। সমালোচক ক্ৰোচেৰ মতে— ৰমন্যাস আৰ্ট হ'ল স্বতঃস্ফূৰ্ত অনুভূতিৰ প্ৰকাশ। এই অসমীয়া কবি আৰু অন্যান্য সাহিত্যিক সকলে জোনাকীযুগত প্ৰকাশ কৰিলে প্ৰেম, ঘৃণা, উদ্বেগ, আনন্দ, কাৰুণ্য আদি ব্যক্তিগত ভাৱধাৰাৰে। লিৰিক বা গীতি কবিতাৰ সকলো বৈশিষ্ট্য বহলভাৱে গৃহীত হ'ল। উপন্যাস, শ্বেকছপিয়েৰৰ অনুবাদৰ লগতে আধুনিক বা ৰমন্যাস নাটক, প্ৰহসন, আধুনিক চুটি গল্প, বুৰঞ্জীমূলক আৰু সমালোচনামূলক

প্ৰৱন্ধ, ৰচনা কৰাৰ নিদৰ্শন গৌৰৱান্বিত ভাৱে অসমীয়া সাহিত্য লিখনিত প্ৰতিভাত কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ উৰ্বৰা ভূমিত জাতীয় সাহিত্যৰ প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠাৰ চেষ্টাৰে নিজৰ স্থান অধিকাৰ কৰিলে। উত্তৰ সাধক সকলে অগ্ৰজৰ পিছে পিছে খোজ দিলেও জোনাকীৰ জেউতি ম্লান পৰা নাছিল। জুইত পোৰা সোণ উজ্জ্বল হোৱাৰ দৰে পুৰণিৰ বুকুতে নতুনক আবিষ্কাৰ কৰিব পৰাটোৱেই জোনাকীৰ কৃতিত্ব। গতিকেই অসমীয়া ৰমন্যাস সাহিত্যৰ নতুন ৰূপৰ ৰৱঙণিত জোনাকীৰ নাম চিৰস্মৰণীয়।

জোনাকী কাকতৰ লগতে এই আন্দোলনক ইন্ধন যোগোৱা আনখন কাকত হ'ল 'বিজুলী'। ১৮৯০ চনত সাহিত্যকাণ্ডাৰী পদ্মনাথ গোহাঞি বৰুৱা, কৃষ্ণপ্ৰসাদ দুৱৰা, বেনুধৰ ৰাজখোৱা আদিৰ প্ৰচেষ্টাত এই কাকত প্ৰকাশ পায়। এই কাকতেও সাহিত্যৰ এই আন্দোলনলৈ সমানেই অবিহনা যোগায়।

অসমীয়া সাহিত্যত মানৰ প্ৰেম-অনুৰাগ, দেশপ্ৰেম আদি বিষয়ক কাব্য, ছনেট, অমিত্ৰাক্ষৰছন্দ আদি কাব্যৰ সাজ, বুৰঞ্জীমূলক উপন্যাস, চুটিগল্প, আধুনিক নাটক, সমালোচনা, হাস্যৰসাত্মক সাহিত্য এই ৰমন্যাস আন্দোলনৰ অতুলনীয় সৃষ্টি। তাত অতীত অসমীয়া সাহিত্যৰ অভিব্যক্তি [illegible] হলেও, এই নতুন সৃষ্টিয়ে অতি সহজতে আসনত থিতাপি ল'লে।

সামৰণিত ক'ব পাৰি যে— ৰমন্যাসৰ আন্দোলনে অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এক নতুনত্বৰ সৃষ্টি কৰে। এই আন্দোলনে অসমীয়া জাতিটোক সাহিত্য, সংস্কৃতি, শিল্পকলা সকলোপিনেদি এটা বৃহৎ জাতি হিচাপে গঢ়ি তোলাৰ যি আপ্ৰাণ চেষ্টা চলাই গ'ল সি সঁচাকৈয়ে অতুলনীয়। ৰমন্যাস আন্দোলনৰ সময়ৰ সাহিত্যিক সকলে উত্তৰ পুৰুষৰ বাবে এৰি গ'ল নতুন চিন্তাধাৰা, নতুন সাহিত্য, আৰু সংস্কৃতিৰ ভেটি।

নতুন প্ৰাণৰ নৱচকুৰে দিপৌতি ঢালি লৈ পুৰণি পৃথিৱীক নতুনকৈ চোৱাৰ হেঁপাহো এই সাহিত্যিক আন্দোলনৰেই ফল। অসমীয়া সাহিত্যই নৱ নৱ ৰূপত আত্ম প্ৰকাশ কৰোতেই এই আন্দোলনৰ ফলশ্ৰুতি শেষ নহয় — অসমীয়া জাতিক নতুন দিনৰ প্ৰেৰণাৰে উদ্বুদ্ধ কৰাতহে ইয়াৰ প্ৰকৃত মূল্য।

প্ৰৱন্ধত সহায় লোৱা গ্ৰন্থ :—

১। অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা — ড° নেওগ মহেশ্বৰ

(১) অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিবৃত্ত — ড° শৰ্মা সত্যেন্দ্ৰনাথ

গল্প গুচ্ছ

আঁউসী

অতুল চাংমাই

"নিৰ্মল আকাশ
নিৰ্মল বতাহ
নিৰ্মল আমাৰ সোণটোৰ
কুমলীয়া মনটো।"

গীতটোৰ অৰ্থ যিয়েই কি নহওক গায়কৰ সুৰ আৰু গীতৰ মাজে মাজে বীণ বজাই থকাৰ বাবে গীতটো শুনিবলৈ খুব শুৱলা হৈছিল। প্ৰত্যেকজন ছাত্ৰৰে ৰাজ আলিৰ ওপৰত চকু। অনুপমে ঘড়ী চালে — পাঁচ মিনিটৰ পাছত ক্লাচ শেষ হব। তাৰ মনটো উগুল থুগুল লাগিল। এইটো গীত যেন আজি প্ৰায় আঠ বছৰৰ মূৰত শুনিছে। সি পুনৰ ঘড়ীটো চালে। ক্ৰমান্বয়ে তাৰ মনৰ উদ্বিগ্নতা বাঢ়ি গল। তাৰ মনটোৱে বাৰে বাৰে ৰাজ আলিলৈ উৰা মাৰিলে। কিন্তু সি উঠি আহিব পৰা নাই কাৰণ তেতিয়াও বেল পৰা নাই। বেল মৰাৰ লগে লগে প্ৰফেছাৰ ওলাই গল আৰু অনুপমে ৰাজ আলিলৈ ঢাপলি মেলিলে। সি গৈ পোৱাৰ আগতেই বহুতো মানুহে গান গোৱা লৰাটোক আগুৰি আছে। অনুপমে মানুহৰ মাজেৰে আগবাঢ়ি গৈ গান গোৱা লৰাজনৰ সন্মুখত উপস্থিত হল। ধুনীয়া এটি লৰা, বীণ এখনি হাতত লৈ গীত এটি গাই আছে। অনুপমে একান্তমনে গীতটি শুনিবলৈ ধৰিলে। লৰাটিৰ মুখলৈ একেথৰে চাই থাকোতে, লৰাটিৰ মুখখনত আন এখন মুখ তাৰ চকুৰ আগত ভাহি উঠিল। সেই মুখখন যেন তাৰ খুব চিনাকী, বৰ আপোন। সি তৎক্ষনাত ভাব সাগৰত ডুব গল। পদুমৰ পাহি যেন দুটি কোমল ওঠৰ মাজত ডালিম গুটি যেন দাঁত দুপাৰীৰ মাজৰ মিচিকিয়া হাঁহিৰ সুৱদি কণ্ঠৰ সেই মুখখন।

লৰাজনে ইমান সুন্দৰ সুৰেৰে গীত গাইছিল যে সকলোৱে অনুপমৰ দৰেই একান্ত মনে গীত শুনিছিল। লৰাজনে গীত গাই গাই শেষ কৰি এটা পাত্ৰ মানুহবোৰৰ আগত দাঙিলৈ কবলৈ ধৰিলে — দিয়ক ৰাইজ, পাঁচ দহ পইচা যি পাৰে দিয়ক। পাঁচ দহ পইচালৈ

আদি কৰি এটকা দুটকাকৈকে বহুতেই দিলে আৰু বহুতেই নিদিয়াকৈ গুছি গল । অনুপমৰ আগত যেতিয়া পাত্ৰটো দাঙি ধৰা হল, পাত্ৰ আৰু পইচাৰ সংঘৰ্ষ হৈ ওলোৱা "খিলিং" শব্দটোতহে অনুপমৰ চেতনা আহিল । হাতখন জেপত ভৰাই দহটকীয়া নোট এখন উলিয়াই পাত্ৰটোত পেলাই দিলে । মানুহবোৰ গলগৈ । লৰাজনেও পইচা সামৰি বীণখন হাতত লৈ যাবলৈ ধৰিলে । অনুপমে অনুভৱ কৰিলে যেন তাৰ কান্ধত কোনোবাই এখন হাত থৈছে । সি ভালৈ চাই দেখে যে বন্ধু তপন । তপনে অনুপমক ক্লাচ কৰিবলৈ লগ ধৰিলত কলে যে এই লৰাজনৰ লগত অলপ চিনাকি হৈ লওঁ । অনুপমে লৰাজনক তাৰ কি নাম বুলি সোধাত লৰাজনে কলে তাৰ নাম 'অনুজ' । ঘৰ কত বুলি সোধাত সি কলে যে, এই ঠাইডোখৰৰ পৰা সম্ভৱ তিনি মাইল আঁতৰত সি আৰু তাৰ মাক থাকে ।

লৰাজন গলগৈ । অনুপমে আনৰ লগত ক্লাচলৈ বুলি আগবাঢ়িল । তপনে অনুপমৰ মনটো বিষাদ যেন দেখি অনুপমৰনো কি হৈছে সুধিলে । অনুপমে জেপৰ পৰা মনিবেগটো উলিয়াই তাৰ আগত দাঙি ধৰিলে । এজনী ছোৱালীৰ সৈতে অনুপমৰ এখন ফটো ।

: এই ছোৱালী জনীৰ লগত জানো এই লৰা জনৰ মিল নাই ? তপনে ফটোখন ভালকৈ চাই দেখিলে যে সঁচাকৈয়ে গান গোৱা লৰা জনৰ লগত এই ছোৱালীজনীৰ মুখৰ গঢ় একে ।

: এওঁৰ সৈতে তোৰ সম্পৰ্ক ?

সম্পৰ্ক—সম্পৰ্ক আছে । ছোৱালী জনীৰ লগত অনুপমৰ এটা নিবিড় সম্পৰ্ক আছে । এদাল যেন নেদেখা এমাজৰীয়ে দুয়োটাকে বান্ধি ৰাখিছে যাৰ ফলত দুয়োটাৰে এৰাব নোৱাৰা সম্বন্ধ । কেনেকৈ কি হয় অনুপমে কব নোৱাৰে । ছোৱালীজনীৰ লগত তাৰ কি সম্বন্ধ থাকিব পাৰে অনুপমে নিজেই নেজানে । অনুপমৰ বহুদিনৰ আগৰ কথা এটা মনত পৰিল । অনুপমে তাইক কৈছিল ছোৱালী জন্ম হলে তোৰ নাম অনুসৰিয়েই "অনুৰূপা" ৰাখিম । তাই কৈছিল লৰা জন্ম হলে নাম "অনুজ" ৰাখিম ।

দুয়োটাই ক্লাচ কৰিবলৈ নগৈ পাৰ্কৰ ফালে খোজ ললে । কৃষ্ণচূড়া জোপাৰ তলতে দুয়ো বহি পৰিল । কিমান সময় সিহঁতে নীৰবে কটালে সিহঁতে নিজেই নাজানে । এটা সময়ত অনুপমে আৰম্ভ কৰিলে—

: অনুজ হয়তো মোৰেই লৰা ।
কি ? আচৰিত হল তপন ।
: তই হয়তো আচৰিত হৈছ তপন ।
ও তপনে শলাগিলে ?

কিন্তু তইতো মোৰ জীৱনৰ বিষয়ে একো নাজান ? অনুপমৰ মাতষাৰ ভাগি পৰিছিল । সি একোকে কব পৰা নাছিল ।

অনুপমৰ জন্মৰ তিনিমাহৰ পাছত তাৰ মাকৰ মৃত্যু হয় । তাক তুলি তালি ডাঙৰ দীঘল কৰে এজনী পাঁচ বছৰীয়া ছোৱালীয়ে ।

তাই আছিল অতি দুখীয়া ঘৰৰ । পাঁচ বছৰীয়া ছোৱালী হলেও তাই প্ৰায় আঠ বছৰীয়া ছোৱালীৰ দৰে কাম কাজ কৰিছিল । দুখীয়া ঘৰৰ ছোৱালী হলেও তাই যথেষ্ট হৃষ্ট পুষ্ট আছিল । বয়সৰ অনুপাততকৈ তাই যথেষ্ট ডাঙৰ আৰু যথেষ্ট বুজন আছিল । তাইৰ মাতষাৰ আছিল কোমল, চাৱনি মধুৰ । তাইৰ নাম আছিল অনুপমা । অনুপমৰ "অনুপম" নামটো তাইয়ে ৰাখিছিল । অনুপমক তাই খুব মৰম কৰিছিল । দুখ কি বস্তু তাই অনুপমক জানিবলৈ দিয়া নাছিল । লাগ বুলিলেই সকলো বস্তু যোগাৰ কৰিছিল । ইটো সিটো কৰি দিছিল ।

প্ৰথম পত্নীৰ মৃত্যুৰ পাছত অনুপমৰ দেউতাকে পুনৰ বিয়া কৰাইছিল । এবছৰ দিন অনুপমাৰ লগত ডাঙৰ হোৱা অনুপমে মাহী মাকৰ লগত অলপো খাপ খোৱা নাছিল ।

অনুপমৰ খোৱা-বোৱা, গা ধোৱা, শোৱা আদি সকলো কাম অনুপমাই কৰি দিছিল । কাপোৰ কানি পিন্ধাই দিছিল । কেতিয়াবা অনুপমে কান্দিলেও অনুপমাই তাক গীত গাই শুনাইছিল । তেতিয়া অনুপমে হয়তো ওমলে নাইবা টোপনি যায় । চাৰি বছৰ বয়সত অনুপমক এজন ঘৰুৱা শিক্ষকে পঢ়াইছিল । অনুপমাই তেতিয়া দুটা এটা আখৰ, দুই এটা সংখ্যা শিকি লৈছিল । তাই খুব সোনকালেই লিখিব পঢ়িব পৰা হ'ল । তেতিয়াৰ পৰা তাইয়ে অনুপমক মাজে সময়ে পঢ়াই দিছিল । লাহে লাহে ডাঙৰ হ'ল । অনুপমে নিয়মিয়াকৈ স্কুললৈ অহা যোৱা কৰিব ধৰিলে । ১২ বছৰ বয়সত যেতিয়া অনুপমা গাভৰু হৈছিল তেতিয়া তাইক মাক বাপেকে ঘৰলৈ লৈ যাবলৈ বিছাৰিছিল । কিন্তু অনুপম আৰু তাৰ মাহীমাকৰ পৰা অনুপমা ঘৰলৈ যোৱাটো হৈ নুঠিল । কাৰণ অনুপমৰ মাহীমাকৰ কোনো সন্তান জন্ম হোৱা নাছিল আৰু অনুপমেও তেতিয়া বুজিছিল যে অনুপমা আন এঘৰৰ ছোৱালী । সি সহজে পৰা পাই থকা অনুপমাক এৰি দিব নোৱাৰিলে । একমাত্ৰ পুতেকৰ মুখলৈ চাই বাপেকেও অনুপমাৰ মাক বাপেকক কলে যে "ছোৱালীজনী ইয়াতে থাকক সময়ত মইয়ে ভাল পাত্ৰত অৰ্পন কৰিম ।" অনুপমাৰ মাক বাপেকেও ভালেই পালে ।

পোন্ধৰ বছৰ বয়সত অনুপমে H S L C Examination দিবলৈ সাজু হৈছে । দিনক নিশা কৰি নিশাক দিন কৰি কিতাপ পঢ়িছে অনুপমে । হঠাৎ এদিন এটা অপ্ৰীতিকৰ ঘটনা ঘটি গ'ল । অনুপমৰ মাহী মাক আৰু দেউতাক অনুপমৰ মোমায়েকৰ ঘৰলৈ গৈছিল । ঘৰত থাকিল অনুপম, অনুপমা আৰু বিশ্বাসী চাকৰ ৰতন । ৰতনক অৱশ্যে সিহঁতে ঘৰৰ এজন বুলিয়েই ধৰি লয় । নিশা ভাত পানী খাই যেতিয়া অনুপম নিজৰ শোৱা কোঠালৈ যায় তেতিয়া সি তাৰ বিচনাৰ তলত যেন এটা মানুহ আছে অনুমান কৰিলে । তাৰ বুকুখন বাজি উঠিল সি এখোজমান পাছলৈ আহি ভালকৈ নিৰীক্ষন কৰি চাই কিন্তু লেম্পৰ

পোহৰত বিচনাৰ তলৰ বস্তুটো ভালকৈ চিনিব নোৱাৰে। সি দেউতাকৰ কোঠাৰ পৰা তিনি ৰেটেৰীয়া টৰ্চটো আনি চাই দেখে যে এটা মানুহ সোমাই আছে। তাৰ জীৱ উৰি গল। টৰ্চৰ পোহৰ পাই মানুহটোৱে বিচনাৰ তলৰ পৰা ওলাই আহে। অনুপমে চোৰ ঔ বুলি চিঞৰাৰ লগে লগে মানুহটোৱে তাক গতা মাৰি পেলাই ওলাই লৰ মাৰে। অনুপমৰ চিঞৰ শুনি অনুপমাই একে লৰে তাৰ ওচৰ পায়হি। কিন্তু তাৰ আগতেই অনুপম অজ্ঞান হৈ পৰি থাকে। ৰতনকাইও অনুপমৰ ওচৰ পায়হি। বহু যত্নৰ পাছত অনুপমৰ চেতনা আহে। সি চকুমেলি চাই সন্মুখত অনুপমাক দেখি ঘপ কৰে উঠি তাইক সাৱটি লয়। অনুপমাই অনুভৱ কৰে যেন অনুপমৰ বুকুখনে ধানহে বানিছে। অনুপম ইমান কপি ছিল যেন সি বৰফতহে পৰিছিল। এইমাত্ৰ যেন তাক বৰফৰ পৰা তুলি অনা হৈছে। ৰতন কাই আৰু অনুপমাই তাক কি হ'ল বুলি সোধাত সি চোৰ বুলি কৈয়ে বেছিকৈ কঁপিছিল। ৰতন কায়ে তাক কিছু আশ্বাস দি শুবলৈ গ'ল। সেইদিনা অনুপমে কিতাপ পঢ়াহে নালাগে অকলে ওলাবলৈকে ভয় কৰিলে। অনুপমাৰ অমান্তিৰ স্বত্বেও সি তাইক তাৰ লগত শুৱলৈ মান্তি কৰালে। প্ৰায় এঘণ্টামান ইছাটি বিছাটি কৰাৰ পিছত অনুপমাৰ টোপনি ধৰিলে। তাই নিচিন্তমনে নিদ্ৰাদেৱীৰ কোলাত শুই পৰিল। অনুপমৰ টোপনি ধৰা নাছিল। অনুপমা লগতে থকাত তাৰ কিছু ভয় লাগিল। দেউতাক নাথাকে বুলি জানিয়েই সি বন্ধু এজনৰ পৰা উপন্যাস এখন আনি থৈছিল। আগতেও সি দেউতাকৰ অনুপস্থিতিত বহুতো উপন্যাস পঢ়িছে। সেই-দিনা উপন্যাসখনৰ নাম আছিল "ফাগুণৰ পছোৱা"। কোনোৱা ছদ্মনামী লিখকৰ কিতাপ। সি উপন্যাসখনৰ পাত কেইটামান লুটিয়াইছে মাথোন, তাৰ গাটো জিকাৰ খাই উঠিল। তাৰ কান মূৰ গৰম হৈ উঠিল। সি অনুভৱ কৰিলে সি যেন খুব ঘনকৈ উশাহ লৈছে। তাৰ বুকুৰ ঢপ ঢপনি শুনিবলৈ পালে। সি অনুপমাক খুব জোৰেৰে সাবতি ধৰিলে।

সম্পূৰ্ণ এক সপ্তাহৰ পাছত অনুপমৰ মাক দেউতাক ঘূৰি আহিছিল। এই সম্পূৰ্ণ সাতোটা ৰাতি অনুপম অনুপমাই একেলগে শুইছিল। সময় বাগৰিছিল, অনুপমে পৰীক্ষা দিছিল আৰু এটা সময়ত ৰিজল্ট পাই পঢ়িবলৈ গৈছিল। সি ভাল মতেই পাছ কৰাৰ বাবে দূৰৰ কলেজত পঢ়িবলৈ গল। তাতে অঙ্কত লেটাৰ পাইছিল।

অনুপম কলেজলৈ যোৱাৰ পাচতেই লাহে লাহে অনুপমাৰ গাত মাতৃত্বৰ চিন ফুটি উঠিল। অনুপমৰ দেউতাকে যেতিয়া অনুপমাৰ কথাটো ধৰিব পাৰিলে তেতিয়া এজন ডাক্তৰ মাতি আনি অনুপমাক পৰীক্ষা কৰি চালে। অনুপমৰ দেউতাকে যিটোৰ ভয়ত এদিন অনুপমাক মাক বাপেকৰ ঘৰলৈ পঠাই দিব বিচাৰিছিল, এতিয়া সেইটোকে হোৱা দেখি বংশৰ মৰ্যদা হানি হোৱাৰ ভয়ত

অনুপমাৰ গৰ্ভ নষ্ট কৰিবলৈ ঠিৰাং কৰিলে। কিন্তু সন্তানটোনো কাৰ এই বিষয়ে তেওঁ জানিবলৈ হেঁপাহ হ'ল। কিন্তু ৰতনৰ পৰা তেওঁ জানিলে। তেওঁৰ যেন মূৰত ব্ৰজপাত হে পৰিল। সেয়েহে তেওঁ অনুপমাক এজন দুখীয়া লৰাৰ লগত বিয়া দিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰিলে। কিন্তু অনুপমাই গম পাই এদিন নিশা অনুপমহঁতৰ ঘৰৰ পৰা পলাই গ'ল।

অনুপমক এইবোৰ কথা একো জনোৱা নাছিল। সি ঘৰলৈ আহিহে সকলো কথা গম পালে। ৰতন কায়ে সকলো কথা তাক কলে। অনুপমাৰ মাক বাপেকও অনুপমৰ মাহীমাক আৰু বাপেকৰ লগত বেয়া হ'ল। অনুপমে উপলব্ধি কৰিলে যে অনুপমাৰ নিৰুদ্দেশৰ মূলতে সি নিজেই। অনুপমাই যোৱাৰ আগ-দিনা ৰতন কাইক কৈছিল —মই এইখন ঘৰৰ পৰা ওলাই যাম কিন্তু আত্মহত্যা নকৰো। ৰতন কায়ে এই কথাষাৰ অনুপমক কৈছিল।

অনুপম পুনৰ কলেজলৈ গ'ল। কিন্তু তাৰ মনটো পঢ়াৰ প্ৰতি অৱহেলিত হৈ আহিল। কলেজ এৰি ঘৰলৈ গুচি আহিল। মাহীমাকে পুনৰ বুজাই বঢ়াই তাক দুবছৰৰ মূৰত কলেজলৈ পঠালে। তাৰ লগৰ বোৰে কেতিয়াবাই পঢ়া শেষ কৰি চাকৰিত সোমাল। কিন্তু সি এইবাৰ M A. দিবহে।

কিন্তু আজি সকলো ওলট পালট হৈ গ'ল। তপনৰ ভাবাঘৰৰ দুৱাৰখন খুলি অনুপম সোমাই গ'ল। —মই আজি অনুপমাক পুনৰ বিছাৰি যাম--। তই জানিবা তাইক পালিয়ে, পাইনো কি কৰিবি? চাৰ্টৰ বুটাম খুলি তপনে কলে।

বিয়া? তাইক বিয়া কৰাম। এজনী নিঃকিন ছোৱালীৰ জীৱন মই শেষ কৰি দিছো। এটি পবিত্ৰ আত্মা মোৰ বাবেই ধ্বংস হৈ গৈছে। এটি জীয়া যৌৱন মোৰ বাবেই মৰহি গৈছে। মই আৰু তাইক কষ্ট ভোগ কৰিবলৈ নিদিওঁ। তাইৰ পবিত্ৰ আত্মা ধ্বংস হবলৈ নিদিওঁ। মই তাইক বিয়া কৰাম। কথাবোৰ কওঁতে অনুপমৰ যেন ফোপনি ধৰিছিল।

অনুজৰ কথা মতে অলপো ভুল নোহোৱা-কৈয়ে আমজোপাৰ তলত থকা জুপুৰি ঘৰটো বিচাৰি উলিয়ালে তপন আৰু অনুপমে। বেলি ডুবু ডুবু অৱস্থা। এটি সাধাৰণ জুপুৰি ঘৰ। গাৱঁখনৰ দাঁতিত। একেবাৰে নিজম পৰিবেশ। পদূলিটোৰেদি অনুপমহঁত সোমাই গ'ল। চোতালত থিয় হৈ অনুপমে মাত লগালে "ঘৰত কোন আছে?" এগৰাকী তিৰোতা ওলাই আহিল। অচিনাকি দুজন ডেকা দেখি তিৰোতা গৰাকী অলপ আচৰিত হ'ল। কাৰণ তাইৰ এই ভগা কুটীৰলৈ কোনো দিন এনে সুন্দৰ সাজ পোছাক পিন্ধা মানুহ অহা নাই। তাই শুধিলে আপোনালোকে কাক বিছাৰিছে? এইটো অনুজৰ ঘৰ নহয় জানো? অনুপমে সুধিলে।

'হয়' তিৰোতা গৰাকীয়ে ক'লে।

তপনে শুধিলে—অনুজ এতিয়া ঘৰত নাই নেকি? 'নাই, ৰাতিপুৱাই ওলাই গ'ল, এতিয়া-

লৈকে ঘূৰি অহা নাই। আহিব এতিয়া, কিবা দৰকাৰ আছে নেকি? তাই অনুপমহঁতক শুধিলে।

দৰকাৰ মানে আপোনাৰ লগত অলপ কথা আছে। অনুপমে কলে।

তিৰোতা গৰাকীয়ে সিহঁতক ভিতৰলৈ মাতি নিলে। তিৰোতা গৰাকীক দেখাৰ লগে লগে অনুপমৰ, অনুপমা যেন লাগিছিল. কাৰণ তাইৰ কপালত এটা দাগ আছিল যিটো দাগ এদিন অনুপমেই মচ নোযোৱাকৈয়ে দি দিছিল। সৰুতে এদিন কিবা খঙত হাতত থকা কাঠৰ সৰু টুকুৰা এটাৰে অনুপমাৰ কপালত চিন থাকি যোৱাকৈ ঘা লগাই দিছিল।

অনুপমে বহিবলৈ লৈ কলে—মোক চিনি পাইছনে অনুপমা? অনুপমা থতমত খাই গ'ল কাৰণ তাইৰ নাম ধৰি আজিলৈকে কোনেও মতা নাই। আনহাতে তাইৰ নাম কোনেও নাজানে।

তাই কলে—তুমি—তুমি অনুপম!

হয় অনুপমা। মই আজি তোক নিবলৈ আহিছো—থোকা থোকি মাতেৰে অনুপমে কলে।

কিন্তু তোমাৰ দেউতাৰা? অনুপমাই কলে।

মই মা-দেউতা সকলো এৰি দিম। বতন কায়ে মোক সকলো কলে। ক যাবিনে নাযাৱ? অনুপমে উঠি গৈ তাইৰ বাহুত ধৰি জোকাৰি কলে।

সেই সময়তেই অনুজ সোমাই আহিল। অনুপমে অনুজক সাবতি ধৰিলে। অনুপম আৰু অনুজৰ চিনাকী হ'ল। কিন্তু অনুপমাই সেইদিনা যাবলৈ মান্তি নহল। তাই কলে—

—আজি ভাল নহব। তুমিও অলপ ভাৱি চিন্তি চোৱাগৈ।

মই ভাবি চিন্তি চাবলৈ নাই সকলো বিবেচনা কৰিহে তোক নিবলৈ আহিছো। অনুপমৰ চকুলো বৈ আহিছিল। শেষত অনুপমা-ৰেই জয় হ'ল। সেই দিনা তাই অনুপমৰ লগত নগল। পাছদিনা ৰাতিপুৱাই আহিম বুলি কৈ তপন আৰু অনুপমহঁত গুচি গ'ল।

নিশা নিশাটো ভাবিও যেতিয়া অনুপমাই একো উৱাদিহ নাপালে তাই তেতিয়া শোৱাৰ পৰা উঠি আহিল। অনুজকো তুলি দিলে। সেই ঠাই এৰিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰি টালি টোপোলা বান্ধি দুয়ো ষ্টেচনৰ ফালে খোজ ললে। ৰাতি পুৱাবলৈ তেতিয়াও এপৰ মান বাকী। আম-জোপাৰ পৰা ফেঁচা এটাই উকলি দিলে। অনুজ নিৰ্বিকাৰ ভাৱে মাকক অনুকৰণ কৰি গ'ল।

ষ্টেছন পাই অনুপমাই ভাটি মুখী ট্ৰেইনতে যাবলৈ ঠিক কৰি দুটা টিকেট কাটি ললে। দুয়ো ডবাত উঠিল। অনুজে বীণখন হাতত লৈ বজাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। ইতিমধ্যে পানী লৈ আহি ইঞ্জিনটোৱে যাত্ৰী ডবাত খুন্দা মাৰিলেহি।

অনুপমৰ নিশা নিশাটো টোপনি ধৰা নাছিল। ৰাতি পুৱাবলৈ তেতিয়াও অলপ

বাকী। সি শোৱাৰ পৰা উঠিল। তাক উঠা দেখি তপনও উঠিল। মুখ হাত ধুই কাপোৰ কানি পিন্ধি ওলাই আহিছিল। বাটত সি তপনক কৈছিল অনুপমা হয়তো ৰাতিপুৱাই ক'ৰবালৈ গুচি যাব পাৰে। সিহঁতে গৈ অনু-পমাক ঘৰত নাপাই তৎক্ষণাত ষ্টেচনৰ ফালে খোজ ললে। মানুহৰ সমাগমৰ মাজতো অনুপমে বীণখনৰ কৰুণ ধ্বনি শুনিবলৈ পালে। ট্ৰেইনখনে দীঘলকৈ শেষ উকিটো মাৰি লাহে লাহে যাবলৈ ধৰিলে।

অনুপম ট্ৰেইনখনৰ ফালে দৌৰি গল। দুটা লাইনত ৰৈ থকা দুখন ট্ৰেইনৰ ডবাৰ মাজেৰে পাৰ হৈ যায় মানে ট্ৰেইনখনে আৰু এটা উকি মাৰি গতি বেগ কিছু বেছি কৰিছিল। ইতিমধ্যে গীতটো শেষ হৈছিল। সি ইফালে সিফালে চাই দেখে যে বহুত আগৰ ডবা এটাৰ পৰা মূৰ উলিয়াই অনুজ আৰু অনুপমাই তাৰ ফালে চাই আছে। সি ডবাটোৰ ফালে খুব জোৰেৰে দৌৰি গ'ল। ইতিমধ্যে ট্ৰেইনে আন এটা উকি মাৰি দ্ৰুত গতিত যাবলৈ ধৰিলে। অনুপমে হাতখন মেলি দৌৰি গল। সি কেৱল সিহঁতৰ ওপৰতহে চকু ৰাখিছিল। অনুজহঁতৰ ডবাটো পাওঁ পাওঁ হওঁতেই চিৰি এটাত উজুতি খাই পৰিল অনুপম। 'দেউতা' বুলি অনুজে মাকক জোৰেৰে সাৱটি ধৰিলে। শেষৰ উকটো মাৰি ট্ৰেইনখন পূৰ্ণ গতিত যাবলৈ ধৰিলে।

মৰীচিকা

শ্ৰীমতী আছিয়া বেগম

কেতিয়াবা মন যায়
চাৰিওফালে আৱৰি থকা অন্ধকাৰবোৰ
হাতেৰে থেলি পথাবলৈ।

গ্ৰীষ্মকালৰ ডাৱৰবোৰ আঁতৰাই
শৰতৰ জোনক সম্ভাষণ জনাবলৈ—
কিন্তু
অভিজ্ঞতাই কাণে কাণে কৈ যায়—
এইয়া বৰষাৰ আকাশ
শৰতৰ শুকুলা ডাৱৰলৈ
বহুত বাকী।

কবিতা

অসংলগ্ন

শ্ৰীউপমা গগৈ

নিজম দুপৰীয়া,—
চোতালত পদশব্দ শুনো, ভাবি থাকো
তেওঁ আহি কওঁক
'মণি! ঘৰত আছা!

দিনবোৰ এনেদৰেই অতিবাহিত কৰিছোঁ।
সূৰ্যৰ পোহৰ, বাৰেবৰণীয়া পক্ষীৰ জাক,
ৰাজপথত কাম কৰা বনুৱা,
সকলো অস্পষ্ট হৈ আহিছে।
দিনৰ ব্যস্ততা প্ৰায় শেষ হৈ গৈছে,
ৰাতিৰ অন্ধকাৰে সম্ভাষণ জনাবলৈ আগবাঢ়ি
আহিছে।

এতিয়ালৈ তেওঁ আহি নকলেহি
অসহ্য বেদনাক্লিষ্ট মন মোৰ।
সুমধুৰ জীৱনৰ বাটত
এইয়া,—
মনিব নোৱাৰা কাঁইট।
'তেওঁ বাৰু কেতিয়া ঘূৰিব!!'

প্ৰতি মূহুৰ্ততেই জাগ্ৰত,
চোতালত পদশব্দ
তেওঁ আহি কওক
'মণি! ঘৰত আছা!'

গল্প

সমাধান

কুশলাময়ী গগৈ

ৰাণু আৰু মই চতুৰ্থ মান শ্ৰেণীৰ পৰা একেলগে ষষ্ঠমান শ্ৰেণীলৈকে পঢ়িছিলো। তাই শ্ৰেণীত সদায় প্ৰথম হৈছিল। সেইবাৰ বছেৰেকীয়া পৰীক্ষাৰ এমাহ মানৰ আগতে ৰাণুৰ দেউতাকৰ কিবা অসুখ হৈ হঠাতে মৰি থাকিল। সাধাৰণ চাকৰি এটা কৰি পাঁচটা প্ৰাণীক পোহপাল দিছিল। এতিয়া দেউতাকৰ মৃত্যু হোৱাত সিহঁতৰ পানীত হাঁহ নচৰা অৱস্থা হ'ল। মাকে ইফৰ সিফৰত খুজি, কাম কৰি ৰাণুক ষষ্ঠ মানৰ পৰীক্ষা দিয়ালে। ৰাণুৱে ষষ্ঠ মানত বৃত্তি এটাও পালে। সেই বৃত্তিৰে ৰাণুৱে আৰু পঢ়িব পাৰিলেহেতেন। কিন্তু.........

ৰাণুৱে মাক, ভায়েক, ভনীয়েকহঁতৰ অৱস্থা চাই আৰু পঢ়িব নোৱাৰিলে। তাৰ পিছত এদিন ৰাণুৱে আহি মোক কলেহি—"নিতা, মোৰ আৰু পঢ়া নহব। তই পঢ়ি-শুনি ডাক্তৰনী হবি। আমাৰ নিচিনা মানুহে পঢ়ি একো লাভ নাই"। সেই দিনা ৰাণু আৰু মই দুয়ো কান্দিলো। ৰাণুক মই খুব ভাল পাই-ছিলো।

তাৰ পিছত ৰাণুৰ খবৰ বহুত দিন পোৱা নাছিলো। পিছত আমি চিলঙৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ বদলি হৈ আহিলো। মই গুৱাহাটী ছোৱালী স্কুলত নাম লগাই ললো। চান্দমাৰীত দেউতাৰ এজন বন্ধু আছিল—একেবাৰে স্কুলীয়া দিনৰ বন্ধু। আমি গুৱাহাটীলৈ অহাৰ পিচত তেখেতসকল কেইবাদিনো আমাৰ ঘৰলৈ আহিছে আমাকো তেখেতসকলৰ ঘৰলৈ মাতি আছে। দেউতাৰ সময়ৰ অভাৱৰ বাবেই যাব পৰা নাই। যোৱা কালি সেই বন্ধুজনৰ ঘৰলৈ দেউতাৰ লগত গৈছিলো মা আৰু মই। অলপ সময় মাৰ লগত কথা পতাৰ পিছত দেউতাৰ বন্ধু পত্নীয়ে ভিতৰৰ ফালে চাই চিঞৰি মাতিলে, "ৰাণু চাহ লৈ আহ, ইমান দেৰি কি কৰিছ"? তাৰ পিছত মাক কলে বুইছে এইছবৰ পৰা আৰু উপায় নাই। ছোৱালীজনী আপোনালোকৰ তাৰে। দেউতাক নাই। তেখেত এবাৰ তালৈ যাওঁতে ছোৱালী জনীক পাই লৈ আনিলে। অলপতে খবৰ পাইছো তাইৰ হেনো মাকো মৰিছে। ভায়েক ভনীয়েক এহাল আছিল! এমাহমানৰ আগতে দুয়োটা মৰিল।' এনেতে ৰাণুৱে চাহৰ কাপ প্লেট লৈ সোমাই আহিল। সোমায়ে তাই

আমাক দেখি উচপ খাই উঠিল। তাইৰ হাতৰ পৰা পৰি কাপ-প্লেট এজোৰ ভাঙি চিটিকি পৰিল। দেউতাৰ বন্ধু পত্নীয়ে খঙেৰে উঠি গৈ তাইক চুলিত ধৰি দুগালে দুটা চৰ মাৰিলে। তাই ভিতৰলৈ সোমাই গ'ল। মই আৰু ৰব নোৱাৰিলো। ময়ো ভিতৰলৈ গৈ দেখিলো যে ৰাণুৱে কান্দি কান্দি তল-মূৰ কৰি খুটা এটাত আউজি আছে। মই গৈ মাত লগালো "ৰাণু"। ৰাণু উচপ খাই উঠিল আৰু মোক দেখি হুক্ হুক্ কৰি কান্দি দিলে। তাৰ পাছত উচুপি উচুপি কলে, "বুইছা নিতা, মোৰ নিচিনা দুৰ্ভগীয়া আৰু নাই। মোৰ আৰু কোনো নাই। ভাইটি, ভনী মা কোনোৱেই নাই। মই থাকিনো কি লাভ হব? আৰু ··· ··· আৰু এইঘৰ মানুহ, মানুহ নহয় নিতা······। মই অহাৰ পৰা সদায় মোকেই সকলো কাম কৰিবলৈ দিয়ে। যদি কিবা এটা হেৰ ফেৰ হয় তেতিয়া মোৰ পিঠিত পৰে ঔকিল। মই আৰু কিমান সহ্য কৰিম"। মোৰ চকুহালো সেমেকি উঠিল। ৰাণুক শান্তনা দিবৰ চেষ্টা কৰিলো ৰাণুৱে চকু মোহাৰি পুনৰ চাহ কৰিবলৈ লাগিল। মোক কলে 'তুমি ইয়াতে বহা। তুমি চাহ ইয়াতে খোৱা'। মই চাহ খাই থাকোতে আমৈদেউ পাক-ঘৰলৈ সোমাই আহি কলে - 'নিতা তোমাক চাহ দিছে। চাহ খাই বাহিৰলৈকে আহিবা' ৰাণুৰ ফালে চাই কৰ্কশ সুৰত কলে — এই ইয়াত সোমাই কি কৰিছ? যা— কাপপ্লেট-বোৰ আনগৈ আৰু সেইবোৰ চাফা কৰগৈ'।

ৰাণু ওলাই গল। আমৈদেউ মোৰ ওচৰতে বহিল— তেওঁ ৰাণুৰ প্ৰশংসাত পঞ্চমুখ হৈ পৰিল— ইমানজনী ছোৱালী, কাম এখন নিয়াৰিকৈ কৰিব নোৱাৰে। বেলেগ এজনী পালে পঠিয়াই দিম। ক'ত মৰে মৰিবগৈ"। এনেতে ভিতৰৰ পৰা মায়ে মাতিলে, "নিতা আহ যাওঁ সময় ভালেখিনি হ'ল'।

মই ৰাণুক যাওঁ, বুলি মাত লগাই গুচি আহিলো। ৰাতি ৰাণুৰ কথাকে ভাবি ভাবি ভাল-কৈ টোপনি নাহিল। ৰাতিপুৱা দেউতাক কলো "দেউতা আমৈদেউহঁতক বেলেগ এজনী ছোৱালী 'বিচাৰি দি তাইক আমাৰ ঘৰলৈকে লৈ আহক। তাইৰ যে ইমান কষ্ট হৈছে।" দেউতাই মোৰ মনৰ কথা বুজিলে। মোক শান্তনা দিলে 'বাৰু চাওঁচোন কি কৰিব পাৰো'। চাহ খাই উঠি সেইবোৰকে ভাবি ভাবি বাৰান্দাতে বহি আছিলো।

'নিতা' — মোৰ চিন্তাত কোনোবাই আউল লগাই দিলে। ঘূৰি চাই দেখো ৰাণু।

"আৰে ৰাণু তুমি কেনেকৈ আহিলা? ঘৰেইবা কেনেকৈ চিনি পালা?"

"কালি তোমালোক অহাৰ পাচত মোক খুব মাৰিলে। মই দোকমোকালিতে তাৰ পৰা পলাই আহিলো। এইফালে আহি থাকোতে তোমালোকৰ কথা মনত পৰিল।' তাই কথা কেইটা কৈ বাৰান্দাতে বহি পৰিল। মায়ে কাষৰ কমটোৰ পৰা বোধহয় কথাবোৰ শুনি আছিল। মা ওলাই আহি ৰাণুৰ হাতত ধৰি কলে - 'উঠ ৰাণু, তই আৰু তালৈ যাব

নালাগে। আমাৰ ইয়াতে থাকিবি। নিতাই কালিৰ পৰা তোৰ কথাকে কৈ আছে। আহ তই আৰু দুখ নেপাৱ।'

নিতা আৰু মাৰ লগে লগে ময়ো ভিতৰলৈ সোমাই গলো। মোৰ মনটো আনন্দেৰে ওপচি পৰিল। ফুলনিত ফুলি থকা গোলাপৰ মিঠা গোন্ধ মোৰ নাকত লাগিছিল।

বিহুগীতত তাঁতশাল

টুণীধৰ চেতিয়া

অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ সৈতে তাতঁশালৰ সম্পৰ্ক অতি নিবিড়। তাতোতকৈ গাভৰু সকলৰ ই প্ৰাণৰ বস্তু। বিভিন্ন গীত মাতত ইয়াৰ উল্লেখে তাকে প্ৰমাণ কৰে। অসমীয়া জীয়াৰীহঁতৰ অতি মৰমৰ, অতি চেনেহৰ তাতঁ-শালখনক লৈ বহুতো লোকগীত বা লোক-সাহিত্য গঢ় লৈ উঠিছে। এই লোকগীতবোৰ কোনোবা অজ্ঞাত ডেকা—চহাইঁতে ভাল পোৱা প্ৰিয়তমাক উদ্দেশ্য কৰি গায়—

"খিটিৰ খিটিৰ কৰি কাপোৰ বৈ আছিলা
দোৰপতিৰ শুৱলা মাত;
যাওঁ যদি মৰমী তোমাৰ মই কাষলৈ
হাঁহি তুমি লগাবা মাত।"

এইয়া মৰমী জনীয়ে তাতঁৰ পাতত বহিছিল। দোৰপতিৰ শুৱলা মাত তেওঁৰ প্ৰিয়জনেও শুনিবলৈ ভাল পায়। কামত ব্যস্ত থকা বাবে হয়তো প্ৰিয়জনে কাষচাপি আহিব পৰা নাই। কিন্তু দূৰৰ পৰা দোৰপতিৰ শুৱলা মাতত মোহিত হৈছে। দোৰপতিৰ শুৱলা মাতৰ লগতে সিহঁতৰ অন্তৰৰ মৰমবোৰ বেছি সজীৱ হোৱা কামনা কৰে।

অসমীয়া জীয়াৰীহঁতে তাতঁশালৰ শিপিনী হোৱাটো বাঞ্চা কৰে। সেইদৰে মাকেও কামনা কৰে। সৰুৰে পৰা তাতঁশালখনৰ লগতে সম্বন্ধ থকাৰ বাবেই এগৰাকী গাভৰুৱে যৌৱনৰ দুৱাৰ-দলিত থিয় হৈ কোনোবা প্ৰিয়ক উদ্দেশ্য কৰি গায়—

"সৰুহৈ আছিলো গৰু ৰাখিছিলো
ডাঙৰ হৈ লগালো তাঁত;
ওলোটাই ওভোটাই মাকো মাৰিছিলো
মোৰ ধনে লগালে মাত।"

সময়বোৰ আগ বাঢ়িল। কোনোবা এদিনা কেচুৱা হৈ থকা ছোৱালী জনীও ডাঙৰ হৈ আহিল। লাজুক, লাজুক ভাৱবোৰে বেঢ়ি ধৰিলে। আশ্ৰয় বিচাৰি ললে মৰমৰ তাতঁশাল খনত। কোনোবা এটা দিনত হয়তো জীৱনলৈ এটা নতুন সুৰ নামি আহিল।

চতাই পৰ্বতৰ্ষ পৰা চিৰি লুইতলৈকে সৌন্দৰ্য ৰাশি ফুটি উঠিল। অসমীয়া সভ্যতাই এই চিৰি লুইত আৰু চতাই পৰ্বতক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই গঢ়ি উঠিছে। সেয়েহে লুইতপৰীয়া যৌৱন দীপ্ত ডেকাৰ মুখৰ পৰা ওলাই আহিল এফাঁকি বনগীত—

"লুইতৰ পাৰতে কহুঁৱা ফুলিলে
চেনেহীয়ে লগালে মাত ;
এনেটি ফাগুনতে তোমাৰ যৌৱন ফুলিলে
মনো মোৰ খেলিলে তাঁত"।

ৰঙালি বিহু কাষ চাপি আহিল। চেনেহীয়ে 'বিহুচেৰা' হোৱাৰ ভয়ত ফাগুনতে এসোপা বিহুৱান, এসোপা চেলেং বৱলৈ মনস্থ কৰিলে। সেয়ে প্ৰেমত ডুব গৈ থকা প্ৰেমিক প্ৰেমিকাই ইজনৰ পৰা সিজন আতৰি থাকিবলৈ ভাল নেপায়। সদায় চকুৰ কাষতে থকাটোকে বাঞ্ছা কৰে। কিন্তু সমাজে হয়তো তেনে হবলৈ নিদিয়ে। সিহঁতৰ ভাল পোৱাত বাধা আহি পৰে। প্ৰিয়তমাৰ মনটো বেজাৰত সেমেকি উঠে। লগে লগে বিষাদৰ ভাৱ আহি পৰে—

"হিয়াৰ মোৰ চেনায়ে সূতা আনি নিদিলে
কিহেৰেনো গামোচা বম,
বুকুৰ জুৰণীয়া বিহুৰ ওলগনি
কাকে মৰম ফেৰা দিম"।

সময়ৰ সোঁতে চেনাইক হয়তো আতঁৰাই নিলে। চেনেহীৰ জীৱনলৈ বিষাদ নামি আহিল। প্ৰিয় জনৰ অভাৱত চেনেহীয়ে সূতা আনিব নোৱাৰিলে। সেয়েহে গামোচা বৱলৈ থাকিল। তাতে মৰমৰ ওলগনি জনাবলৈ প্ৰিয়জনো আঁতৰি গল। তেতিয়া প্ৰিয়তমাৰ কোমল অন্তৰখনো কান্দি উঠিল। জীৱন তিক্ততাৰে ভৰি পৰা গাভৰু জনীয়ে আন কতো আশ্ৰয় বিচাৰি নেপাই তাঁতশালখনকে আশ্ৰয় বুলি ভাবে। আকৌ যৌৱনপ্ৰাপ্ত গাভৰু হঁতেও নতুনকৈ প্ৰিয়তমক বিচাৰি লয় তাতঁৰ শালৰ যোগেদিয়েই। গাভৰুৱে গাই—

"মেঘতে জিলিকে বিজুলি এচাটি
আকাশত জিলিকে তৰা,
মোৰে হিয়াত জিলিকে চেনাইৰে ছবিটি
তাতোকৈ একাঠি চৰা।"

"কাণে চাই জাংফাই দিব পাৰা যদি ঐ
গামোচা খনিয়া দিম,
মোকে যদি চেনাইঐ তুমি নিওঁএ বোলা
হিয়া উবুৰিয়াই দিম।"

"তোমাক মই চেনাইঐ দিম সোণ খনিয়া
কাষতে ৰঙা ফুল বাচি,
নিজান সোণ বিচনাত কটাবা সুখেৰে
মৰম মোলৈ ৰাখিবা সাচি।"

মৰম আকলুৱা ডেকাবোৰেও জানো গাভৰুহঁতৰ ওচৰত অলপতে সেও মানে? সেয়েহে সিহঁতেও দুগুণ উচাহেৰে চেনেহী হঁতক উদ্দেশ্য কৰি গায়—

"আহঁতে সলালে পাতে সমনীয়া
আহঁতে সলালে পাত,
তুমি যে চেনেহী বৰণটি সলালা
মুগা ৰিহা পিন্ধিলা গাত।"
'জাংফাই কেৰুযোৰ পনিয়লা বাখৰবোৰ
কাণত জিকে মিকে কৰে,
সোণতে সুৰগা ককাঁলৰ মেখেলা
দেখি মন প্ৰাণ হৰে।"

অতীতৰ সময় নেওচি চেনেহীজনীৰ মুখত হাঁহি বিৰিঙিব ধৰিছে। ইজুটি কাপোৰৰ পাচত সিজুটি কাপোৰ বৱলৈ পালে নথৈ সুখী হয়। অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ লগত জীয়াৰীহঁতৰ তাঁতশালখনৰ সম্বন্ধ অতি নিবিড়। অসমীয়া গাভৰু শিপিনীহঁতে তাঁতশালত সপোন ৰচে। "ছাতে শুকুৱা মুঠিতে লুকুৱা" কাপোৰ বৈ খ্যাতি অৰ্জন কৰিছিল। এৰে ৰাতিৰ ভিতৰতে সূতা কাটি আহোম ৰমণীহঁতে 'কবচ' কাপোৰ বৈ স্বামীক যুদ্ধলৈ সজাই পথাইছিল। অৱশ্যে আজি যান্ত্ৰিক যুগত তাঁতশালৰ আদৰো কমি আহিছে। তথাপি অসমীয়া ডেকাই ফুলাম গামোছা বা মুগা কাপোৰক পাহৰিব নোৱাৰে।

অসমীয়া জাতীয় উৎসৱ বিহুৰ দৰেই গাভৰুহঁতৰ তাঁতশালখনো অতি মৰমৰ। প্ৰতি বিহুতে গাভৰু-বোৱাৰীহঁতে পৰিয়ালৰ সকলোকে এখোখন চাদৰ বা গামোছা উপহাৰ দিয়া প্ৰথা আছে—

"অতিকৈ চেনেহৰ মুগাৰে মহুৰা
তাতোকৈ চেনেহৰ মাকো
তাতোতকৈ চেনেহৰ বহাগৰ বিহুটি
নেপাতি কেনেকৈ থাকোঁ।"

প্ৰকৃতিৰ পৰশ লাগি চ'ত উতলা হয়। কুলীকেতেকী বিহুৱতীৰ কলকণ্ঠৰ অমৃতৰ ঢল নামে। ন-কুঁহি পাতে সেউজীয়া সাজেৰে সজাই-পৰাই গছবোৰ ধুনীয়া কৰে। তগৰ, মালতীৰ সুৰভি উৰি পৰিবেশটো মধুৰ কৰি তোলে। হাবিৰ মাজত লুকাই থকা ভেবেলি লতাবোৰ বগা হৈ ফুলি উঠে। ভেকুলীৰ টোৰ-টোৰনি, মেঘৰ গাজনিৰ ধ্বনি আকাশৰ পৰা নামি আহে বৰষুণ।

ফাগুনৰ উৰুঙা দিনবোৰ পাৰ হৈ যোৱাৰ লগে লগেই প্ৰকৃতিৰ বুকুলৈ নামি আহে এনে চঞ্চল পৰিবৰ্তন। গোটেই চ'ত মাহটো জুৰি বিহুৰ আখৰা চলে। টকা, পেপাঁ, গগণাৰে মন উৰুৱাই নিয়ে। ঢোলৰ চাপৰ শুনি হাতৰ বন সৰি পৰে, পেপাৰ মাতে তাঁতৰ পাটত বহা গাভৰুক বাৰে বাৰে আমনি কৰে।

"পেপাটি বজাবলৈ তিনিটি আঙুলি
মাজৰটি আঙুলি লৰে,
বহোঁ তাতঁ শালত চকু আলি বাটত
মাকো সৰি সৰি পৰে।"

ৰঙালী বিহুত বস্ত্ৰদানৰ কথা পোৱা যায়—
'গৰু বিহু দিনাখন বস্ত্ৰদান কৰিবা
তেহে পাবা বৈকুণ্ঠত স্থান'।

ডেকা গাভৰুৰ পৰস্পৰৰ এই আকৰ্ষণ অকল অসমীয়াৰে নহয়— ই বিশ্বজনীন। প্ৰজাপতিয়ে নতুন বছৰৰ শুভ লগ্নত বহুতৰে জীৱনত মিলনৰ সৌধ ৰচনা কৰাৰ উদাহৰণো বিৰল নহয়।

কমোৱা তুলাবোৰ উৰাদি উৰিবলৈ মন যোৱা, গছকত যতঁৰ ভাঙি যোৱা, গা-মন ৰাইজাই কৰা বসন্তৰ বা লাগি ৰঙীন হোৱা অসমীয়া ডেকা গাভৰুৰ অতি চেনেহৰ বুকুৰ আপোন বহাগৰ বিহু। বিহুৱলীয়া ভনীটিৰ পৰা পেৰাত সামৰি থোৱা হাচঁটি উলিয়াব নামেৰে—

"শিমলু লেলেঙা ডাল ঐ ভনীটি
শিমলু লেলেঙা ডাল,
শৰাইৰ লগতে হাচতি দিলেহে
তেহে দেখিবলৈ ভাল।"

আকৌ দুগুণ উছাহেৰে শিপিনীক আক্ৰমণ কৰে—

"ইবোলে শিপিনী সি বোলে শিপিনী,
শিপিনী কিহৰে চিন;
হাঁচটি কিখনহে ডাঙৰ যেন দেখিলা
আমাকো দেখিলা হীন।"

এইবাৰ গাভৰু শিপিনীৰ মন সেমেকি উঠিল। সমনীয়াহঁতৰ মৰমৰ কথা পেলাব নোৱাৰি এখনি ফুলাম গামোছা শৰাইত সজাই আগবঢ়াই দি বিহুৱা ডেকাহঁতৰ পৰা আশীৰ্বাদ ললে।

ফুলাম গামোছা বিহুৱা ডেকাহঁতক দি গাভৰুৱে গালে

"চকোৱাত দেখি মাধৈ ঐ মালতী
পকোৱাৰে ৰঙাফুল বাছো,
ফুলাম বিহুৱানে গুৰু ৰাইজলৈ
সেৱাৰ শৰাইখনি যাচো।"
"ধনেদি পঠিয়াই লং ফুলৰ হাচঁতি
আমি দি পঠিয়াম কি,
ধনৰ আগতে ৰাতৰি কৰাগৈ
আমি দুখীয়াৰে জী"।

অসম সাহসী অসমীয়া ডেকা গাভৰুৱে বিহুগীতৰ মাধ্যমত আত্মপ্ৰকাশ কৰোঁতে দেখিবলৈ পাইছো 'গভীৰ পবিতৃপ্তি", পবিত্ৰ অনুৰাগ আৰু ইয়াৰ মাজেদি লাভ কৰা পৰম আনন্দ। পবিত্ৰ প্ৰেমত ধনী দুখীয়াৰ প্ৰশ্ন নাই। দূৰ দূৰণিত, হয় কোম্পানীৰ চাকৰী বা শদিয়া বনত ব্যস্ত থকা ডেকা প্ৰেমিকে দুখীয়া হলেও প্ৰেমিকালৈ লংফুলৰ হাচঁতি পঠায়। পতিকে প্ৰেমিকাই অন্তকাণে পহুকাণে বিহুৰ ওলগকে পঠাই সান্ত্বনা লাভ কৰিছে।

চোলা কাপোৰ, চেলেং চাদৰ, কপৌ ফুল, থুৰীয়া তামোল আদি উপহাৰৰ মাজেদি ডেকা গাভৰুৱে প্ৰেম প্ৰীতিৰ বান্ধোন কটকটীয়া কৰে। পিচত ডেকাহঁতে বিহুত খেমালি কৰিবলৈ নেপায়। সেয়েহে ৰগৰ কৰি ডেকাহঁতে গালে—

"ৰৰঘৰত কান্দিলে নেওঠনি যতঁৰে
মৰলত কান্দিলে ভনী,
ভঁৰালৰ পিছফালে কান্দে তাঁতশালে
ভনীটিক বিয়া দিব শুনি।"

সময়ৰ আহ্বানত গাভৰু জীয়াৰীহঁতে লৰালি কালৰে পৰা বোৱা তাঁতশালখনে যেন গাভৰুৰ মনৰ কথাও বুজি পায়। তাঁতশালখন অসমীয়া গাভৰুৰ ইমানেই আপোন। তাঁতশালখনৰ লগত সম্বন্ধ থকা অনেক বিহুগীত আছে। তাঁতশালখন অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ অপৰিহাৰ্য্য অঙ্গস্বৰূপ। এই গীত ৰাজিৰ মাজত লুইত পৰীয়া সমাজখন লুকাই আছে। এই গীতত জীয়া মানুহৰ অন্তৰৰ আহ্বান, প্ৰেম-প্ৰীতি-ভাল পোৱাৰ আশা-নিৰাশা চকুৰ কোণত বেজাৰৰ হুমুনিয়াহ লুকাই আছে। সেয়েহে এই গীতবোৰ আমাৰ ইমান আপোন, ইমান চেনেহৰ। ইয়াৰ আবেদনশীল আৰু সাৰ্বজনীন।

নিয়তিৰ পৰিহাস

বিজয়া লাহন

নিৰ্মল চৌধুৰী এজন সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ প ঞ্চ ল্লি ছ ৰ দেওনাত ভৰি দিয়া চৰকাৰী চাকৰিয়াল। নাম যেনেকৈ নিৰ্মল আচাৰ ব্যৱহাৰ, কথা-বতৰা, চাল-চলন সকলো সহজ সৰল। আধুনিক সমাজৰ লগত খাপ খাই যাব পৰা অজিত, সুজিত আৰু মিণ্টু তিনিটা লৰা ছোৱালী আৰু সহধৰ্মিনী মায়াৰ সৈতে এটি সুখী পৰিয়াল। অজিত এইবাৰ বি, এচ, চি ৰ দ্বিতীয় বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰ। তেওঁ সকৰে পৰাই মেধাবী ছাত্ৰ আৰু মাক দেউতাকৰ অতি বাধ্য আছিল। অজিতৰ ভায়েক সুজিতও এইবাৰ প্ৰথম বিভাগত হাইস্কুলৰ শেষ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ স্থানীয় কলেজত নাম ভৰ্তি কৰি অধ্যয়নত উঠি পৰি লাগিছে। আটাইতকৈ সৰু আৰু সকলোৰে মৰমৰ মিণ্টুজনী কিন্তু বেলেগ ছোৱালী আছিল। কথাতে কয় যে "ঘৰখনৰ সৰু হলে বৰ আলসুৱা হয়।" ঠিক সেইদৰে মিণ্টুজনীও বৰ আলসুৱা আৰু সকলোৰে অবাধ্য আছিল। তাই সকলোৰে পৰা প্ৰাপ্য মৰম চেনেহ আদায় কৰিছিল আৰু মাক-দেউতাকেও একো ৰে অভাৱত পৰিব দিয়া নাছিল। সেইজনী আলসুৱা মিণ্টু আজি নৱম মানৰ ছাত্ৰী।

এই সুখী পৰীয়ালটোৰ ভাগ্যাকাশত এদিন এচমকা ক'লা ডাৱৰে দেখা দিলে। দুৰ্ভাগ্যবশতঃ নিৰ্মল চৌধুৰী এক অচিন বেমাৰত পতিত হল। নানা চিকিৎসাৰ ফলতো তেওঁক আৰোগ্য কৰাৰ কোনো উপায় নেদেখিলে। তেওঁৰ পত্নী মায়াই শুশ্ৰূষা কৰি ভাগৰি পৰিল। আনফালে গুৱাহাটীত পঢ়ি থকা অজিতলৈও পৰীক্ষা ওচৰ চপাৰ বাবে খবৰ দিবলৈ টান পালে। মাকেও ভাবিছিল চিকিৎসা কৰিলেই অসুখ ভাল হব বুলি। কিন্তু ভৱা কথা মিছা হল। চাৰিদিন বেমাৰ ভুগি চৌধুৰীৰ আত্মা অনন্তত বিলীন হৈ গল। এই ঘটনাত মায়া, মিণ্টু আৰু সুজিতৰ অন্তৰ ভাগি পৰিল। সিহঁতে চকুৰ আগত অন্ধকাৰ দেখিলে। দেউতাকৰ অবিহনে যে সিহঁতৰ জীৱন অন্ধকাৰ আৰু অসাৰ।

গুৱাহাটীৰ পৰা অজিত আহিল দেউতাকৰ আকস্মিক মৃত্যুৰ বাতৰি পায়। ঘৰখনত এটা শোকাবহ পৰিস্থিতিয়ে দেখা দিলে। মাকৰ অৱস্থা কাহিল হোৱাত অজিতে ধৈৰ্য ধৰিলে আৰু মাকক বুজাবলৈ ধৰিলে "মা! তুমি নাকান্দিবা। অলপ ধৈৰ্য ধৰা। আমাৰ মুখলৈ চোৱা মা। মানুহ মাত্ৰেই মৰণশীল। এদিন

আমিও যাব লাগিব। মাত্ৰ দুদিনৰ আগ পিছ। এতিয়া দেউতাৰ আত্মাই যাতে শান্তি পায় তাৰ বাবে ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰা—।" শেষত অজিতৰ নানা বুজনিত মাক অলপ শান্ত হ'ল। নিৰ্দিষ্ট সময়ত দেউতাকৰ শ্ৰাদ্ধ তেওঁলোকে সমাপন কৰিলে। সময় আগুৱাই গৈ থাকিল।

মানসিক অস্থিৰতাৰ হেতু অজিতে পৰীক্ষা নিদিয়াটোকে ঠিক কৰিছিল। কিন্তু মাকে সংসাৰৰ সকলো দায়িত্ব বহন কৰি তাক পৰীক্ষা দিবলৈ গুৱাহাটীলৈ যাবলৈ কলে। গতিকে মাকৰ কথা পেলাব নোৱাৰি অজিতে তেওঁৰ ভাগি পৰা অন্তৰখন সঙ্গীৰ কৰি তোলাৰ প্ৰয়াসেৰে গুৱাহাটীলৈ যাবলৈ ওলাল। যাবৰ সময়ত তাৰ দেউতাকৰ এষাৰ কথাই মনত ভাঁহি আহিছে — "জিত। তুমি নিজ কৰ্তব্যৰ পৰা বিচলিত নহবা।" আগতে যাবৰ সময়ত দেউতাকে তাক এইষাৰ কথা সঁকিয়াই দিয়ে। আজিনো বাৰু তাক কোনে এইষাৰ মৰমৰ মাত দিব। ভাবি তাৰ অজানিতে দুধাৰি চকুলো বাগৰি আহিল। মনত এবোজা দুখলৈ সি গুচি গল গুৱাহাটীলৈ পৰীক্ষা দিবলৈ। পৰীক্ষা শেষ হৈ গল। নিৰ্দিষ্ট সময়ত পৰীক্ষাৰ ফলাফল ঘোষণা হল। অজিতৰ জীৱনলৈ পৰীক্ষাৰ ফলাফলে কঢ়িয়াই আনিলে সৌভাগ্য। এই সৌভাগ্যই যোগান ধৰিলে তাক এটা চৰকাৰী চাকৰিৰ।

অজিত চাকৰিত ভৰ্ত্তি হল। ঘৰখনৰ দায়িত্ব সি আনন্দেৰে কান্ধ পাতি ললে। মাকেও আনন্দ অনুভৱ কৰিলে। ভায়েক ভনীয়েকক পঢ়ুৱালে। সুজিত এতিয়া ইউনিভাৰ্চিটিৰ ছাত্ৰ। মিণ্টুকো সুপাত্ৰত গতালে। এদিন অজিতৰ মাকে অজিতৰ ওচৰত বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ তুলিলে — "জিত। তুমি বিয়া খনকে পাতি পেলোৱা —। ময়ো বুঢ়ী হৈ আহিছো। আৰুনো কিমান দিন জীয়াই থাকিম।" আনহাতে ওচৰতে থকা সুজিতেও সুযোগ পাই ককায়েকক কলে — "জিতদা, নবৌ এজনী লাগে। মিণ্টুজনীক বিয়া দিয়াৰ পিচত ঘৰখন বৰ নিমাওমাও হৈ থাকে। মাৰো কষ্ট হৈছে।" তাৰ কথাত সি মাথো হাঁহিলে, কিন্তু একো উত্তৰ নিদিলে।

এদিন শিৱসাগৰৰ মীনা বৰুৱা মীনা চৌধুৰী হৈ শিৰত এসোপা সেন্দুৰ লৈ অজিতৰ ঘৰ সুৱালেহি। ঘৰখন আনন্দমুখৰ হল। সুজিতে আনন্দ অনুভৱ কৰিলে মিনাক নবৌয়েক হিচাবে পায় আৰু লগতে মায়াও সুখী হল। কলেজীয়া জীৱনৰে পৰা ভালপাই থকা মিনাজনীক অজিতে পত্নীৰূপে আদৰি আনিলে, মায়াই বোৱাৰীৰূপে, সুজিত আৰু মিণ্টুৱে 'নবৌ' হিচাবে আদৰি আনিলে। অজিতৰ সেই ভালপোৱাত কোনেও বাধা দিব নোৱাৰিলে। কাৰণ মিনাজনী সকলোৰে বাবে বৰ সহজ সৰল ছোৱালী। তাই পতিৰ ঘৰখনক অতি সোনকালেই আপোন কৰি লব পাৰিলে। সকলোৰে মৰমৰ পাত্ৰী হল মিনাজনী। অজিত সুখী হল মিনাক লৈ। আনন্দৰ মাজেৰেই সময়বোৰ আগুৱাই গৈ থাকিল। ক্ৰমে মিনাই

লৰা-ছোৱালীৰ মাতৃ হব পৰা যোগ্যতাখিনি আহৰণ কৰিলে। সকলো সুখী হল।

অজিত তথা মীনা এতিয়া দুটি সন্তানৰ বাপেক মাক। সময়ৰ ব্যতিক্ৰমৰ লগে লগে সিহঁতৰ মাজলৈ আহিল মণি আৰু মঞ্জু। সিহঁত ডাঙৰ হৈ আহিল। কোৱা আছে যে — "সৰু পৰিয়াল সদায় সুখী পৰিয়াল।" কথাষাৰ সিহঁতৰ সংসাৰত ফলিয়ালে। সিহঁতৰ নাম ভৰ্তি কৰি দিলে ওচৰৰ পঢ়াশালিত। এতিয়া মণি ৩য় শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ আৰু মঞ্জু ১ম শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰী। সিহঁত পঢ়াশালিৰ পৰা আহিছে আৰু মাকে আলিপৈচান ধৰিছে। তেনে সময়তে দেউতাক কামৰ পৰা আহি এটা খবৰ দিলে যে— "অজিতৰ এজন কলেজীয়া বন্ধুৱে তেওঁলোকক সপৰিয়ালকে পত্ৰৰ দ্বাৰাই নিমন্ত্ৰণ কৰিছে তেওঁৰ ভনীয়েকৰ ২৫ ফাগুনত বিয়াৰ উদ্দেশ্যে।" নিৰ্দিষ্ট সময়ত তেওঁৰ সপৰিয়ালে সাজি-কাচি যাবলৈ ওলাল এখন টেক্সিভাৰা কৰি। বন্ধুৰ নিমন্ত্ৰণ ৰক্ষাৰ্থে তেওঁলোকে আনন্দেৰে ৰাওনা হল। কিন্তু কোনে জানিছিল অজিতৰ এই যাত্ৰাই শেষ যাত্ৰা বুলি। জানিছিল জানো অজিতে? জানিছিল জানো মীনা তথা বৃদ্ধামাক মায়াই। নাজানিলে কোনেও —। হা! মীনাৰ যে শিৰৰ সেন্দুৰ চিৰদিনৰ বাবে মচা গল। সেই যাত্ৰাৰ মাজ ভাগতেই অজিত আৰু মণিৰ প্ৰাণবায়ু কোনো এক অজান দেশলৈ উৰি গল। এই খবৰ সকলোতে বিয়পি পৰিল। মীনা আৰু মঞ্জুৱে অলপ আঘাত পালে যদিও চিকিৎ-

সাৰ ফলত সুস্থহৈ উঠিল। মীনাৰ অন্তৰ চূৰ্ণ-বিচূৰ্ণ হৈ গল। অজিতৰ বৃদ্ধা মাক আৰু ভায়েক সুজিতে মৰ্মান্তিক আঘাত পালে। সকলোৰে পৰা পোৱা সান্তনাৰ বাণীকে লৈ মীনা জীয়াই থাকিল। তাইৰ অন্তৰত জ্বলি ৰল চিৰদিনৰ কাৰণে একুৰা দাবাগ্নি। তেওঁলোক সকলোৱে ঘূৰি আহিল নিজৰ ঘৰলৈ একোখন ভগ্ন হৃদয় লৈ। মীনাই চকুৰ আগত ধুৱলি কুঁৱলি দেখিলে। পতি আৰু পুত্ৰৰ মৃত্যুৰ যন্ত্ৰণা অনুভৱ কৰি তাই দিনবোৰ অতিবাহিত কৰিলে। তাইৰ ভবিষ্যত অন্ধকাৰ দেখিলে। মঞ্জুক লৈ কেতিয়াবা তাই সান্তনা লভে যদিও কেতিয়াবা হতাশ হৈ পৰে। কাৰণ মঞ্জু যে ছোৱালী। তাই জানো চিৰদিন থাকিব তাইৰ কাষত! ভাবি ভাবি তাই কেতিয়াবা নিজেই কব নোৱাৰা হৈ যায়। এতিয়া মঞ্জুৱেও মাকৰ দুখৰ অংশ লব পৰা হল।

বসন্ত আহিল — প্ৰকৃতিয়ে নৱ-সাজ পৰিধান কৰিলে। মানবৰ হিয়াত বসন্তৰ পৰশ পৰিল। চাৰিওফালে ঢোল পেপাই গিৰ গিৰালে। বনৰ চৰায়ে সুমধুৰ গীত জুৰিলে। কুলিৰ কু উ শবদে সকলোৰে হৃদয় স্পৰ্শ কৰিলে। মানব সমাজতো আনন্দই বিৰাজ কৰিলে। লৰা ছোৱালী ডেকা বুঢ়া সকলোৱেই আনন্দ উৎসৱত যোগ দিবলৈ আগবাঢ়িল। গাৱঁৰ কণ কণ লৰা ছোৱালীহঁতে বিহুৱান লৈ বিহু মাৰি ফুৰিছে। সিহঁত এতিয়া বিহুত বলিয়া। সেই আনন্দত মঞ্জুৱে অংশ লৈছে দদায়েকে দিয়া নতুন ফ্ৰক'টো পিন্ধি চাৰিওফালে উৎসৱ

মুখৰ পৰিবেশ। তেনে এক পৰিবেশৰ মাজতো এগৰাকী নাৰীৰ অন্তৰত অজস্ৰ বেদনাই তাণ্ডৱ নৃত্য কৰিছে। সেই গৰাকী নাৰী হৈছে বিধবা মীনা। শাহুৱেকক যথাসাধ্যে সেৱা সংকাৰ কৰিলে তথাপি তাই সুখী হব পৰা নাই। আৰু যেন কিবা এটা বাকী থাকিল। মঞ্জু আৰু দেওৰেক সুজিতকো তাই জা-জলপান খুৱাই বিহুলৈ পঠালে। শাহুৱেককো খাবলৈ বিহুৰ খাদ্য দিলে, কিন্তু তাই আজি একো খাবৰ ইচ্ছা নকৰিলে। শাহুৱেকে তাইক বিহুৰ খাদ্য খাবলৈ বাৰে বাৰে ক'লে "মা, খাই লোৱা এমুঠিমান, এনে হেন বিহুৰ দিনত এনেদৰে থাকিব নাপায় নহয়।"

মীনাক শাহুৱেকে মৰমতে "মা" বুলি মাতিছিল। কিন্তু শাহুৱেকৰ তেনে বুজনিতো তাই একো খাবৰ ইচ্ছা নকৰিলে মাথো তাইৰ আজি সঘনাই মৃত স্বামীলৈ মনত পৰিছে। নিজৰ কোঠাত সোমাই লৈ চকুলো টোকাৰ বাহিৰে আন উপায় বিচাৰি নাপালে। তেনে সময়তে মঞ্জু দৌৰি আহিল বিহুৰ বতৰা মাকক শুনাবলৈ। তাই বাহিৰৰ পৰাই 'মা' 'মা' বুলি চিঞৰি আহিল। কিন্তু মাকৰ পৰা একো সমিধান নাপালে আনফালে আইতাকেও যোৱাৰীয়েকৰ দুখত দুখী হৈ পিচ্ চোতাল খনত এমোকোৰা ধেজ্ঞাৰ লৈ বহি আছিল হয়তো বুঢ়ীয়েও অতীতৰ কথা সুঁৱৰি চকুলো টুকিছিল। নাতিনীয়েকৰ মাত শুনি তেওঁ উঠি আহিল। ইফালে মঞ্জুৱে মাকক বিচাৰি নাপাই কোঠাত সোমাই পৰিল। তেতিয়া তাই মাকক বিচনাত বহি কান্দি থকা দেখিলে। ইয়াৰ কাৰণ মঞ্জুৱেও জানিছিল। তাই আগতেও মাকক এনেদৰে কন্দা দেখি আহিছে। তথাপি তাই মাকক সুধিলে "মা! কান্দিছা কিয়? এনে আনন্দৰ দিনত ৰিণা, বীনাহঁতৰ মাকহঁতে আমাৰ বিহু চাই ফুৰিছে আৰু তুমি কোঠাত সোমাই কান্দিছা?" মঞ্জুৰ কথাকেইটাত করুণ ভাৱ প্ৰকাশ পালে। কিন্তু মাকে একো কব নোৱাৰিলে। মঞ্জুৰ মুখলৈ চাই পুনৰ চকুলোৰে দুগাল তিয়ালে। তেতিয়া মঞ্জুৱে সমস্যাৰ কথা বুজি উঠিল। তায়ো আজি দেউতাকৰ অভাৱ অনুভৱ কৰিলে আৰু চকুলো বোৱালে। মাকৰ কাষত থিয় হৈ মাকৰ হাতত ধৰি কব ধৰিলে "মা! তুমি অভাগিনী।" মাক জীয়েকৰ সকলো কাণ্ড বুঢ়ীমাকে আহি দুৱাৰ মুখৰ পৰাই চাই আছিল। তেওঁৰো চকুলো বাগৰি মাটিত পৰিছিল। এনে শোকাবহ পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হৈ বুঢ়ীৰো অকস্মাতে ওলাই আহিল "মা! তুমি অভাগিনী। আৰু মই ?!!"

চুটি গল্প

ক্ষীৰোদ চেতিয়া

গল্প এটাটো লিখিবই লাগিব নহলে আলোচনীৰ পাতত মোৰ নাম এই বছৰ নুঠিব। কিবা এটা লিখি আলোচনীৰ পৃষ্ঠা দুটামান আবদ্ধ কৰিব পৰা শক্তি এটা আছে বুলিয়েই গৌৰব কৰিবৰ স্থলও আছে। আলোচনী হব এইবাৰ সপ্তম বছৰৰ প্ৰকাশ। যোৱা দুবছৰে মোৰ দুটা গল্পই আলোচনীত ঠাই পাইছেই। গল্প এটা লিখাৰ এইবাৰো চিন্তা এটা কৰি থাকোতেই সম্পাদকে—"শইকীয়া গল্প লিখিছেনে নাই? আপোনাৰ পৰা গল্প এটা পাবই লাগিব" বুলি কোৱাত তাৰ উত্তৰ স্বৰূপে "সময় পালে লিখি চাম" বুলি কলো। গল্প এটা লিখাৰ মানসেৰে কোনোবা এদিনৰ আবেলি এটাত পঢ়া কোঠাৰ চকিত কাগজ কলম লৈ বহিলো।

প্লট নাই। কি লিখিম-নিলিখিম ভাবি ভাবি কাষত থকা ৰেডিঅ'টোকে অন কৰি দিলো—বাজি উঠিল শ্ৰীউমাকান্ত বৈৰাগীৰ কণ্ঠত

এ পখী নাকান্দ বিনাই,
তোৰ লগৰীক ব্যাধে শৰে বিধি মাৰে
কান্দিলেও নাপাবা দুমাই॥

এইদৰে গাই থাকোতেই বাহিৰত পঙ্কজৰ মাত শুনা গল। সি মোৰ খবৰ লৈ পোন চাটেই মোৰ ওচৰ পালেহি—"কি হে কাগজ কলম লৈ নভেল লিখিছা নেকি?" ৰেডিঅ'টো অফ কৰি তাৰ লগত কথা আৰম্ভ কৰিলো।

নহয় অ' কলেজৰ আলোচনীত গল্প এটা দিব লাগে—মই কলো।

তহঁতি পাৰিবি দে, লেংগুৱেজ পঢ়া মানুহ —পঙ্কজে কলে।

"বাৰু প্লট এটা দে পঙ্কজ। তোৰ প্লটকেই বেচ কৰি গল্প এটা সাজো" – মই কলো।

নাই নাই প্লট ফলটৰ কথা নকবি ভাই— মোৰ বিবাট ট্ৰেজেদি জান। পঙ্কজে কলে।

কি হ'ল কিহৰ ট্ৰেজেদি অ'। অৰুণিমাই ঠগিছে নেকি নে তই ঠগিলি অৰুণিমাক কোনটো? মই কলো।

নকবি আৰু। মই এই কেইদিনতে অৰুণাহঁতলৈ যামপৈ বহুত দিনৰ বাবে। —পঙ্কজে কলে। "আৰে কি হল কমা" মই কলো।

অৰুণিমাৰ বিয়া এই মাহৰ কোনোবা এটা দিনত। কাৰ লগত ? মই কলো। সেই যে- নগাঁৱৰ ঠিকাদাৰ প্ৰশান্ত হাজৰিকা। নীলা এম্বেছেদৰ ৫,এচ এল ১৪৫৫ ৰ মালিক। অ' আই চি, মই প্ৰায়েই সিহঁতৰ ঘৰত দেখো— ভাৱিছিলো কিজানি সম্বন্ধীয় মানুহ— মই কলো। আৰু তই কি কৰিছ – মানে আজি ইমান দিন ভাল পোৱাৰ পিচত তোৰ অৰুণিমা প্ৰশান্ত হাজৰিকাৰ হব ?

তই আত্মহত্যা কৰ পঙ্কজ—ঠাট্টাৰ সুৰ মিহলাই মই কৈ গলো।

সেইবোৰ বাদ দে ৰাজীব। কথা হল মোৰ টকা কেইটা এই কেইদিনতে দিবি মই যাম বহুত দুৰলৈ। পঙ্কজে কলে।

"Hopeless – ছোৱালীৰ লগত প্ৰেম কৰিবি আৰু বিয়া নহলেই কৰবাত পলাবি। এয়া জানো পুৰুষৰ প্ৰেম পঙ্কজ— ? ব্যৰ্থ প্ৰেমৰ খেলা ভুলৰ পূজা"।

চাব্বাচ তোৰ এই কাহিনীয়েই হব মোৰ লিখিব লগীয়া গল্পৰ আধাৰ — লিখাত তোৰ আপত্তি কিবা ?

বহুত সময় নীৰৱ হৈ থকাৰ পিচত পঙ্কজে কলে "সজীৱ ৰূপ দিব পাৰিলে লিখিবি।"

যৌৱন ভগৱানৰ দান — যাৰ পৰশত সঞ্চাৰ হয় কিছুমান নতুন স্পন্দন — যি সময়ৰ উন্মাদনা আৰু অদম্য স্পৃহাই মানুহক কৰে তৃষ্ণাতুৰ। জীৱনৰ কোনোবা এটা দুৰ্বল মুহূৰ্ত্তত পঙ্কজ বৰুৱাই ভাগ পাইছিল অৰুণিমা চলিহাক। ভালপোৱা এটা স্বৰ্গীয় বস্তু যাৰ তুলনা নাই। যি প্ৰাণত জগাই তোলে নজনা, নুবুজা বহুতো অব্যক্ত আৰু অস্ফুট ভাষাৰ আবেগ। ৰাগ অনুৰাগৰ প্ৰেৰণা-অনুপ্ৰেৰণাই আকুল ব্যাকুল কৰিছিল পঙ্কজ আৰু অৰুণিমাক। আশা-আকাঙ্খাৰ বুকুতেই গঢ়িছিল কল্পনাৰ সংসাৰ। পাৰ নোহোৱা আৰু ঢুকি নোপোৱা ভাৱনাই অভিভূত কৰে পঙ্কজৰ হিয়াখনক। সিহঁতে নিজকে এৰি দিলে ভাল পোৱাৰ সোঁতত। মনৰ মাজত গঢ়ি তুলিলে সপোন পুৰীৰ ৰাজ-প্ৰসাদ।

ৰঞ্জিত বৰুৱাৰ ডাঙৰ লৰা পঙ্কজক মেট্ৰিক পাচ কৰাৰ পিচতেই দেউতাকে শিক্ষিত কৰাৰ ইচ্ছাৰে নাম লগাই দিলে স্থানীয় কলেজত। টকা পইচাৰ অভাৱ হলেও চিন্তা দেউতাকৰহে, পঙ্কজে কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই। দেউতাকে ভাবিছিল পঙ্কজক মাত্ৰ মানুহ কৰাৰ কথা। টকা পইচাৰ অভাবে জুৰুলা কৰা ৰঞ্জিত বৰুৱাৰ যোৱা বছৰ ডাঙৰ জীয়েকৰ বিয়াত লগা ধাৰ খিনিয়ে একেবাৰে পঙ্গু কৰিলেও পুতেকক আজি দুবছৰে টকা-পইচাৰ যোগান ধৰিছে। সমাধান নোহোৱা সমস্যা, — এখন ঘৰ বহুত টকাৰ ধাৰ — আৰু কলেজৰ ছাত্ৰ—পঙ্কজ— এই বিলাকে ৰঞ্জিত বৰুৱাক দুবছৰতে বৃদ্ধ কৰি তুলিলে।

অৰুণিমা চলিহা এক সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ পুৰণা ঠিকাদাৰ অজয় চলিহাৰ সৰু জীয়েক। হাইস্কুলীয়া দিনৰ পৰাই পঙ্কজ-অৰুণিমাৰ ভালপোৱা। এতিয়া সেই প্ৰেম গভীৰৰ পৰা

গভীৰতম হৈছে। এই প্ৰেম চিৰ যুগমীয়া বুলি ভাৱি সিহঁত আগবাঢ়ি গৈ আছে।

পঙ্কজে বহুতৰ লগত অৰুণিমাক তুলনা কৰি চায় যাৰ সমকক্ষ একো নাই। তাৰ কাৰণে অৰুণিমা যেন বিলত ফুলি থকা পদুম, শৰতৰ যেন ধাননী পথাৰ —বসন্তৰ ধনীয়া ফুলৰ পাহি ! তাইৰ পিঠিলৈকে বৈ পৰা দীঘল কলা চুলি, লাহি কঁকাল, হৰিণীৰ দৰে অপলক নয়নৰ বেঁকা চাৱনী আৰু ভৰপুৰ যৌৱনৰ ক্ৰম-বিকাশে আকৃষ্ট কৰা পঙ্কজ বৰুৱা। সংসাৰৰ বহু সমস্যাই জৰ্জ্জৰিত কৰিলেও অৰুণিমাক লগ পালে সি পাহৰি যায় সকলো দুঃখ দৈন্য।

তাইক চাই থাকিবৰ মন যায়। ইচ্ছা হয় একেবাৰে আপোন কৰি লোৱাৰ। আশাৰ ৰঙা সূৰুজে ৰহণ দিয়ে সিহঁতৰ ভৱিষ্যতক। দুয়োটাৰে বুকুত উঠে অন্তৰ কপাই যোৱা কিহবাৰ স্পন্দনৰ ঢৌ। পঙ্কজে ভাল পাই অৰুণিমাক, অৰুণিমাই ভাল পায় পঙ্কজক। দুয়োৰে অফুৰন্ত মৰমে দুখন হিয়াক এখন কৰিছে। এক অবিৰাম গতিত দিনবোৰ গৈ আছে আৰু সেই গতিত উটি উটি গৈ আছে সিহঁত দুয়োটা— পঙ্কজ আৰু অৰুণিমা। গভীৰ ভাল পোৱাই সময়ৰ সোঁতত কি ৰূপ লয় তালৈ সিহঁতৰ ভ্ৰূক্ষেপ নাই। কেতিয়াবা অকাৰণতে পঙ্কজৰ মন দুটা অজান আশঙ্কাত কঁপি উঠে।

"অৰুণিমা মই তোমাক কিমান ভাল পাওঁ। তোমাৰ ভাল পোৱাৰ ঢৌত মই উটি গৈছো আৰু উটুৱাই দিছো মোৰ জীৱনটোক। তোমাৰ বাদে সংসাৰত একো ভবা নাই জানা। কোৱা আমাৰ এই মৰম ভালপোৱা চিৰদিন সঙ্গীৱ হৈ ৰবতো ...... ?

"পঙ্কজদা জীৱনত ভালপোৱাৰ ভাষাৰে প্ৰথম পাতনি আপোনালৈকেই লিখিছো। আপোনাৰ অবিহনে অন্য কাৰোৰে মৰমক সহাঁৰি জনোৱা নাই। মোৰ অন্তৰ অধিকাৰ কৰা একমাত্ৰ পুৰুষ হল আপুনিয়েই যাৰ বাদে মোৰ জীৱন যৌৱন নিৰৰ্থক। আমাৰ আশা আকাঙ্খাৰে ভৰা সপোন বোৰ যেন ৰঙীণ হৈয়ে ৰয়। তাৰে কামনা কৰো মনেপ্ৰাণে। ......"। হিয়াৰ আবেগত পঙ্কজলৈ অৰুণিমাই ভাল পোৱা নিবেদন কৰে।

দীঘলীয়া গৰমৰ বন্ধৰ পিচত পঙ্কজে অৰুণা-চলত থকা দদায়েকৰ ঘৰৰ পৰা আহিলেগৈ। বন্ধ খোলাৰ পৰা অৰুণিমাক পঙ্কজৰ অলপ বেলেগ বেলেগ লাগিছে। আগৰ ৰূপত নেদেখা হৈছে। এনে এক আকস্মিক পৰিবৰ্তনত পঙ্কজৰ কিছু চিন্তা হ'ল। এদিন পঙ্কজৰ কথা মতে অৰুণি-মাই কলেজ ছুটীৰ পিচত "হোটেল ডিলাইট'ত লগ কৰিলে। আন দিনাৰ দৰে অৰুণিমাই সেই দিনা কথা কোৱা নাই। দুই এষাৰ সাধাৰণ কথা পাতি চিঠি এখন পঙ্কজৰ হাতত গুজি দি ঘৰমূৱা হল। ঘৰ পাই পঙ্কজে চিঠি খুলিলে—

পঙ্কজদা মৰমৰ,

মৰমবোৰ এতিয়াও শেষ হোৱা নাই। বহুতো লিখাৰ হেপাহ থাকিলেও লিখাৰ ধৈৰ্য্য

হেৰাই গৈছে। সময় পালে পাতিম বহুতো কথাই 'অভিশাপ' নিদিব। আজি আমাৰ ঘৰলৈ আহিব হঁা।

শেষত

ইতিৰে

আপোনাৰ— অৰু'

'অভিশাপ'। কোনো কাহানি নিলিখা শব্দ এটা পাই পঙ্কজ শৰে বিন্ধা চিকাৰৰ দৰে হৈ পৰিল। অন্তহীন ভাবৰ খোল মেলিয়ে তাক কিবা কৰি পেলাইছে। চিন্তা-সাগৰৰ অটল গৰ্ভত সি সাতুৰিব নজনা মানুহৰ দৰে কক্‌বকাই ফুৰিছে। তথাপিও সি ওলাই গল অৰুণিমাই মাতিছিল বুলিয়েই।

গধূলি ৭ বজাত সি অৰুণিমাৰ ঘৰ পালেগৈ। দেউতাক ঘৰত নাই। অৰুণিমাৰ ভায়েক কেইটাৰে সৈতে মাক আছে। সিহঁতৰ ঘৰখন সেইদিনা পঙ্কজৰ ভাল লগা নাই সি সেই দিনা কিছু অস্বস্তি বোধ কৰিছে। অৰুণিমাই ও ব্যক্তিগত অসুবিধাৰ সুযোগ লৈ পঙ্কজক চাহ তামোল নিদিয়াত তাৰ আৰু বেয়া লাগিল। মাকেই চাহ তামোল দি পঙ্কজৰ ওচৰত বহি ললেহি।

"পঙ্কজ তামোল খোৱা" মাকে কলে। দদাইদেউ নাই নেকি খুৰীদেউ। পঙ্কজৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰত মাকে কলে

'নাই', আজি পুৱাই নগাওঁলৈ গল বিশেষ কামত। দুই তিনিদিনৰ পিচতহে ঘূৰিব। অ' পঙ্কজ তোমাক নয়েই মতাইছিলো। আহিলা ভালেই কৰিলা। অলপ পৰ মনে মনে থাকি আকৌ কলে—মানে—তোমাক আৰু কি ভাষা লগাই কম—এই ফাইনেল পৰীক্ষাৰ পিচতেই 'অৰু'ৰ বিয়া ঠিক কৰিছো এজন বিজনেচ মেনৰ লগত। ঘৰ নগাওঁত। বেচ ধনী মানুহ, আমাৰ ষ্টেণ্ডাৰ্ডৰ লগত মিলিব। নাম প্ৰশান্ত হাজৰিকা। কিন্তু 'অৰু' আৰু তোমাৰ মিলামিচাৰ কথা আমি বহুত দিনৰ পৰা জানিলেও সেই মিলামিচা অন্য ধৰণে চোৱা নাই। পঢ়া লৰা বিয়া বাৰুৰ কথা এতিয়াও চিন্তা কৰিবৰ সময় হোৱা নাই। অন্যহাতেদি তোমাৰ ঘৰৰ অৱস্থাও সিমান ভাল নহয়। তোমালোকৰ অৱস্থা আমাৰ দৰে হবলৈ আৰু এযুগ লাগিব। চলিহা বংশৰ মান মৰ্য্যাদাৰ কথা জানাই নহয়। গতিকে অৰুৰ বিয়াত একো ব্যাঘাত নজন্মাবা। এতিয়া সকলো বাদ দি পঢ়া শুনাত লাগা। মই তোমাৰ ভালৰ বাবেই কৈছো। কথাবোৰ শুনি পঙ্কজে সন্মুখত কি দেখিছে কব নোৱাৰাৰ দৰে হল। গধুৰ কিবা এটাই মূৰত প্ৰচণ্ড আঘাট কৰাৰ দৰে লাগিল। কিছু সময় বহি শেষবাৰৰ বাবে অৰুণিমাৰ পৰা বিদায় লৈ চাইকেলত উঠিল।

ঘৰ পাই প্ৰায় দহমান বজাত পঙ্কজ ভাত পানী নোখোৱাকৈ বিচনাত চট্‌ ফটাই থাকিল। অৰুণিমাৰ মাকৰ কথাবোৰ বাৰে বাৰে কাণত বাজিছে। "তোমাৰ ঘৰৰ অৱস্থা ···এযুগ লাগিব।" দৰিদ্ৰতাই মাজ বাটত প্ৰাচীৰ হৈ থিয় দিলে। এতিয়া ধিক্কাৰ জন্মিছে জীৱন আৰু জন্মৰ প্ৰতি। মই আজি ভালদৰে তুলনা কৰি চাইছো।

ধন দৌলত, ঐশ্বৰ্য্য বিভূতি, মান সন্মানৰ গৰ্বত ওফন্দি থকা ঘৰৰ জীয়াৰী অৰুণিমাৰ আৰু অভাৱ অনাটনত ডাঙৰ হোৱা মই···। ······আৰু প্ৰশান্ত হাজৰিকা—ধনী যাৰ অজস্ৰ টকা, সুন্দৰ ঘৰ! গাড়ী···। বয়সে আঁচুৰিলেও বয়সত বুঢ়া নহয়। টকাৰ বিনিময়ত আজি অৰুণিমাৰ দৰে গাভৰুৰ মন কিনিব পাৰিছে। ব্যৰ্থ প্ৰেমৰ খেলাত পঙ্কজ অতিষ্ঠ হৈ উঠিল। অন্তৰ ভেদি ওলোৱা হুমুনিয়াহ বোৰে জীৱন বিষময় কৰি তুলিলে। পঢ়া শুনাত মন নবহা হল। তাৰ মন গল সি যেন এই পৃথিবীৰ কোনোবা অজান দেশলৈ গুচি যাব য'ত প্ৰেমৰ ব্যৰ্থতা নাই, প্ৰশান্ত হাজৰিকা নাই, মাত্ৰ লগত যাব অৰুণিমা চলিহা।

কোনোবা এটা দিনৰ মাহেন্দ্ৰ ক্ষণত প্ৰশান্ত হাজৰিকা আৰু অৰুণিমাৰ খুউব আড়ম্বৰেৰে বিয়া হৈ যায়। আজি ধন দৌলত ঐশ্বৰ্য্য বিভূতি মান সন্মানেৰে ভৰা এখন ঘৰৰ নতুন বোৱাৰী অৰুণিমা হাজৰিকা। পঙ্কজ বৰুৱাৰ মৰম আৰু ভালপোৱা হয়তো অৰুণিমাই কাহানিবাই পাহৰি গল।

অৰুণিমাৰ বিয়াৰ কেইদিনমানৰ আগতে ঘৰৰ পৰা অৰুণাচলৈ বুলি ওলাই যোৱাৰ তিনি মাহৰ মূৰত পঙ্কজৰ পৰা এখন চিঠি···। মৰমৰ ৰাজীৱ,

এইয়া বহুত দিনৰ মূৰত তোলৈ লিখিছো অৰুণাচলৰ পৰা। জীয়াইহে আছো। তোৰ ছাগৈ ভাল। মনত পৰে মৰহা অতীত এটালৈ···। সকলো এৰিলেও অৰুণিমাৰ ফটো খনকে সজীৱ কৰি ৰাখিছো। যাক লৈ মাজে মাজে সুঁৱৰি থাকো জীৱনৰ কাহিনীবোৰ। কল্পনাৰ সংসাৰ কাহানিবাই ভৰ বাৰিষাত ভৰা নৈৰ বুকুত উটি গল। কিন্তু জীৱনৰ বুৰঞ্জী পাতত নিৰাশাৰ হুমুনিয়াহ এটা থাকি গল। শেষত মৰম লবি। অ' গল্পটো প্ৰকাশ পালে জীৱনত এদিন পঢ়ি চোৱাৰ হেপাহ এটা থাকিল। দেই।

ইতি

তোৰ পঙ্কজ

পঙ্কজলৈ মনত পৰিছে বাৰে বাৰে। তাক মোৰ সঙ্গী হেৰুওৱা চৰাইটোৰ লগত তুলনা কৰিবৰ মন গৈছে।

॥ সম্পাদকীয় প্ৰতিবেদন ॥

॥ সাধাৰণ সম্পাদক ॥

প্ৰতিবেদনৰ প্ৰাৰম্ভনিতে যি সকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু বান্ধবীৰ দ্বাৰা হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদকৰ নিচিনা এটা গুৰুভাৰ বিনা প্ৰতিদ্বন্দীতাৰে বহন কৰিবলৈ সুযোগ আৰু সুবিধা পাইছিলো. সেই সকল ছাত্ৰ ছাত্ৰী, বন্ধু বান্ধবীক মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি এই মোৰ বছেৰেকীয়া প্ৰতিবেদন আৰম্ভ কৰিছো। মোৰ সীমিত অভিজ্ঞতাৰে সাধাৰণ সম্পাদক হিচাবে কাৰ্য্য নিৰ্বাহ কৰোতে বহুতো ভুল-ক্ৰুটি হৈছিল। অৱশ্যে অভিজ্ঞতাৰ ক্ষেত্ৰত কোনো মানুহেই স্বয়ং সম্পূৰ্ণ নহয়। তথাপি চকুত নপৰা অনিশ্চাকৃত ভুল ক্ৰুটিবোৰৰ কাৰণে মই মহাবিদ্যালয়ৰ লগত জড়িত সকলোৰে ওচৰত মাৰ্জনা বিচাৰো।

স্থানীয় ৰাইজৰ কঠোৰ পৰিশ্ৰম আৰু দান বৰঙনিৰ অনুপ্ৰেৰণাত ১৯৬৫ চনতে স্থাপিত হোৱা আমাৰ এই মহাবিদ্যালয় খনিয়ে পূৰ্ণাঙ্গ ৰূপ পাবলৈ এতিয়াও বহু বাকী। তথাপিও অৰ্থনৈতিক ভাৱে পিছ পৰা এটা অঞ্চলত এনেকুৱা এখন মহাবিদ্যালয় স্থাপিত হোৱাটো আমাৰ গৌৰৱৰে বিষয়। কিন্তু দুখৰ বিষয় এই মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ অভাৱ অভিযোগ আজি পৰ্য্যন্ত পূৰণ হোৱা নাই। তথাপিও ৰাইজৰ দান বৰঙনিৰে পুষ্ট এই মহাবিদ্যালয়ে, অভাৱ অভিযোগ থকাৰ স্বত্বেও, অন্যান্য বহুতো দিশতে আগবাঢ়ি আহিছে আৰু সফলতাও লাভ কৰিছে।

জীৱনৰ পোহৰ সন্ধানী উচ্চ শিক্ষাৰ পৰিবেশ এনেকুৱা এটা পিছ পৰা অঞ্চলত সোঁহাত স্বৰূপ হোৱাত জ্ঞান অৰ্জনৰ লগতে ছাত্ৰ ছাত্ৰী সকলে তেওঁলোকৰ গাত অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা প্ৰতিভাসমূহ প্ৰস্ফুতিকৰণ কৰিবলৈও বৰ্তমানলৈকে সুযোগ পাইছে আৰু ভৱিষ্যতেও ছাত্ৰ ছাত্ৰী সকলৰ অন্তৰ্নিহত প্ৰতিভা সমূহ বিকাশ কৰিবলৈও অভাৱ নহব।

হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক হিচাবে কাৰ্য্য-নিৰ্বাহ কৰাৰ কালত ছাত্ৰ একতা সভাৰ দ্বাৰা আয়োজিত আৰু সফলতাৰে সমাপন হোৱা সভা সমিতিবোৰৰ বিষয়ে থুল-মূলকৈ উল্লেখ কৰা হ'ল —

বাৰ্ষিক মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ পালন :—

২৮।১১।৭৭ ইং তাৰিখৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ৩।১২।৭৭ তাৰিখলৈকে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ বছেৰেকীয়া মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ সুচাৰুৰূপে পালন কৰা হয়। মহাবিদ্যালয় সপ্তাহৰ দুৱাৰ মুকলি কৰাৰ উপলক্ষে ২৮।১১।৭৭ তাৰিখে পুৱা ৭ বজাত মহাবিদ্যালয়ত মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত চিত্ৰসেন ৰাজকুমাৰ দেৱে পতাকা উত্তোলন কৰে আৰু ইয়াৰ পাছতেই মাৰ্চপাষ্ট আৰু অলিম্পিক বন্তি প্ৰজ্বলন কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন খেল সমূহৰ প্ৰতিযোগিতা আৰম্ভ কৰা হয় দুদিনীয়া ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতাৰ অন্তত দিনে নিশাই অন্যান্য বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতা (যেনেঃ সাহিত্য শাখাৰ প্ৰতিযোগিতা, সঙ্গীত শাখাৰ প্ৰতিযোগিতা, আন্তঃ শ্ৰেণী ফুটবল প্ৰতিযোগিতা, আন্তঃ শ্ৰেণী ভলীবল প্ৰতিযোগিতা ইত্যাদি) অনুষ্ঠিত হয়। এই মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে কিছু ক্ষেত্ৰত অভাৱ অভিযোগ পোৱাৰ ফল স্বৰূপেও ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈও আগবাঢ়ি গৈছিল আৰু সেই হিচাবে প্ৰতিযোগিতা সমূহো আন বছৰৰ তুলনাত উন্নত মানদণ্ডৰ হৈছিল বুলি কলেও বঢ়াই কোৱা নহয়। সেয়ে ভৱিষ্যতেও ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে প্ৰতিযোগিতাৰ সকলো বিভাগতে প্ৰতিযোগিতাৰ সংখ্যা বৃদ্ধি হোৱাৰ উপৰিও যাতে সুনাম অৰ্জন কৰিব পাৰে তাকে কামনা কৰি মই মোৰ মহাবিদ্যালয় সপ্তাহৰ প্ৰতিবেদন ইমানতে সামৰণি মাৰিলো।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কল্যাণ পুঁজিৰ হকে অনা ৰাধিকা দেৱী থিয়েটাৰ প্ৰদৰ্শন :—

১৫।১১।৭৭ ইং তাৰিখে বহা কাৰ্য্যকৰী কমিটিৰ বৈঠকৰ সিদ্ধান্তক্ৰমে ৩১।১২।৭৭ ইং তাৰিখৰ পৰা ৩।১।৭৮ ইং তাৰিখলৈকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী কল্যাণ পুঁজি (Student welfare fund) টনকিয়াল কৰিবৰ কাৰণে অসমৰ ভ্ৰাম্যমান থিয়েটাৰ দল ৰাধিকাদেৱী থিয়েটাৰৰ নাটক সমূহ সুচাৰুৰূপে প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ যি দায়িত্ব বহন কৰিছিলো সেই হিচাবে স্থানীয় ৰাইজ, শিক্ষাগুৰু বৃন্দ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী তথা বন্ধু-বান্ধবী সকলৰ কঠোৰ পৰিশ্ৰমৰ সহায় সহযোগত সকলো কাম কৃতকাৰ্য্যতাৰে সমাপন হৈছিল। সেয়ে স্থানীয় ৰাইজ, শিক্ষাগুৰু বৃন্দ, ছাত্ৰ-ছাত্ৰ তথা বন্ধু-বান্ধবী সকললৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো আৰু তাৰ লাভৰ অংশৰে মহাবিদ্যালয়ৰ সঙ্গীত শাখাৰ অত্যাৱশ্যকীয় সামগ্ৰী সমূহ অধ্যক্ষ মহোদয়ক অনতিপলমে আনিবৰ বাবে অনুৰোধ জনাওঁ।

মহাবিদ্যালয়ৰ চৰকাৰী ঘাটি মঞ্জুৰী পালন :

৭/২/৭৮ ইং তাৰিখে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ে লিখিত ভাৱে চৰকাৰী ঘাটি মঞ্জুৰীৰ এখন পত্ৰ পাইছিল। সেয়েহে সেই দিনটো আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ কাৰণে শিক্ষাগুৰুবৃন্দ, স্থানীয় ৰাইজ তথা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কাৰণে অতি তাৎপৰ্য্যৰ দিন, আনন্দৰ দিন, মহাবিদ্যালৰ ভৱিষ্যৎ উজ্জ্বলতাৰ দিন বুলি কলেও বঢ়াই কোৱা নহয়। সেয়েহে যি সকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, বন্ধু-বান্ধৱীয়ে সুখতে আনন্দ কৰি সন্ধ্যালৈ কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ চাৰিওফালে বন্তি জ্বলাই কলেজ-খন জিলিকাই ৰখাৰ উপৰিও আনন্দ উপভোগ

কৰিাছল সেই বন্ধু-বান্দৱী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকললৈ মোৰ আন্তৰিক অভিনন্দন প্ৰতিবেদনৰ সহাযেৰে জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

সৰস্বতী পূজা আৰু সভা পালন :—

১২/২/৭৮ ইং তাৰিখে সৰস্বতী পূজা আৰু সভা পতা হয়। অৰ্থনৈতিক ফালৰ পৰা বিশেষ অসুবিধা হোৱাৰ হেতু ৰাতিলৈ সাংস্কৃতিক কাৰ্য্যসূচী হাতত লব পৰা নগ'ল।

বাৰ্ষিক বঁটা বিতৰণী সভা :—

মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ শেষ হোৱাৰ লগে লগে বিশেষ অসুবিধা বশতঃ বাৰ্ষিক বঁটা বিতৰণী সভা পাতিব নোৱাৰিলো। সেয়েহে ২৬/৫/৭৮ তাৰিখে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ আদিৰ পৰা জড়িত নিতাই পুখুৰী বালিকা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষক শ্ৰীযুত মিনাৰাম দত্তদেৱৰ সভাপতিত্বত মহাবিদ্যালয়ৰ বছেৰেকীয়া বঁটা বিতৰণী সভাখন অনুষ্ঠিত হয়। দত্তদেৱে সভাপতি হিচাবে দিয়া বহুমূলীয়া ভাষণত কলেজৰ চালুকীয়া অৱস্থাৰ পৰা সকলো কথা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী তথা শিক্ষাগুৰু সকলৰ আগত কয় আৰু এই পিছপৰা অঞ্চলটো শিক্ষাৰ ব্যাপক দৃষ্টি কোণলৈ চাই ক্ৰীড়া বিভাগত আগবঢ়াৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক যথেষ্ট ধন্যবাদ দি প্ৰতিযোগী সকলৰ যোগ্যতা অনুসাৰে তেওঁলোকৰ পুৰস্কাৰ সমূহ তেখেতৰ নিজ হাতেৰে বিতৰণ কৰি দিয়ে আৰু ছাত্ৰ ছাত্ৰী সকলেও উৎসাহেৰে গ্ৰহণ কৰে।

নবাগত আদৰণি দিবস :

১৪/৯/৭৮ ইং তাৰিখে মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক নবাগত আদৰণি উৎসৱ পালন কৰা হয়। সভাত সভপতিত্ব কৰে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত চিত্ৰসেন ৰাজকুমাৰদেৱে। নিমন্ত্ৰিত বিশিষ্ট অতিথি হিচাবে গড়গাওঁ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত তন্নু কোঁৱৰদেৱ আৰু এই অঞ্চলৰ বিশিষ্ট ব্যক্তি তথা শিক্ষক শ্ৰীযুত ৰজনী দত্তদেৱো উপস্থিত আছিল। তেওঁলোকে বহুমূলীয়া উপদেশেৰে নবাগত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক উৎসাহ-উদ্দীপনা যোগোৱাৰ লগতে বাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলকো উপকৃত কৰিছিল। মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত চিত্ৰসেন ৰাজকুমাৰ দেৱেও সভাপতিত্বৰ মন্তব্যত উচ্চ শিক্ষাৰ বিষয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক বহলাই কোৱাৰ উপৰিও সভাপতিৰূপে সভাৰ কাম সুচাৰুৰূপে সমাপন কৰিছিল।

শোকসভা :—

১২/১১/৭৭, ২৬/১২/৭৭ আৰু ১/১/৭৮ ইং তাৰিখে নিতাই পুখুৰীৰ হেমচন্দ্ৰদেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়ত অধ্যক্ষ, শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ উপস্থিতিত অসমৰ নবীন তথা উদীয়মান কণ্ঠশিল্পী, বোল ছবিৰ সংগীত পৰিচালক জয়ন্ত হাজৰিকা পদ্মশ্ৰী নলিনী বালা দেৱী, ককা নীলমণি ফুকন দেৱৰ অকাল মৃত্যুত শোক সভা পাতি গভীৰ শোক প্ৰকাশ কৰি তেওঁলোকৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰ সম্পৰ্কে বহলাই আলোচনা কৰি মৃতকৰ আত্মাৰ সদগতিৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা জনাই শোকসন্তপ্ত পৰিয়াল বৰ্গলৈ সমবেদনাৰ বাণী প্ৰেৰণ কৰা হয়।

মই মোৰ প্ৰতিবেদন দাখিল কৰোঁতে

কাৰ্য্যাৱলীৰ বিস্তৃত বিৱৰণ দিয়া নাই। মাত্ৰ চমু বিৱৰণহে আপোনালোকৰ ওচৰত ডাঙি ধৰিছো। কৰবাত ভুল ক্ৰুটি হৈছে যদি তাৰ বাবে ক্ষমা মাৰ্জনা বিচাৰিছো।

সাধাৰণ সম্পাদক হিচাবে মই কিমান দূৰ আগ বাঢ়িলো তাক কব নোৱাৰিলো। অৱশ্যে মোৰ ব্যক্তিগত মতামত এইয়ে যে মোৰ বহুতো লক্ষ্য বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰিব নোৱাৰিলো। তথাপিও সাধাৰণ সম্পাদক হিচাবে গধূৰ দায়িত্বভাৰ লোৱাৰ পৰা এৰাৰ আগ মূহূৰ্তলৈকে মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষক দূৰণিবতীয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক থাকিবৰ বাবে ছাত্ৰাবাস, সঙ্গীত শাখাৰ আৱশ্যকীয় সামগ্ৰী, খেলা-ধূলাৰ নিজা খেলপথাৰ আৰু সামগ্ৰী, উন্নত শিক্ষাদানৰ পৰিবেশ সৃষ্টি কৰাৰ বিষয়ে আপত্তি কৰি আহিছিলো। অৱশ্যে চৰকাৰী ঘাটি মঞ্জুৰী পোৱাৰ পাছৰ পৰাই আংশিক পৰিমাণে হলেও আমাৰ মহাবিদ্যালয়ে কিছুক্ষেত্ৰত আগবাঢ়ি গৈছে। কিন্তু আন আন মহাবিদ্যালয়ৰ তুলনাত ই তেনেই নগণ্য বুলি কলে বঢ়াই কোৱা নহয়। শিক্ষাদান আৰু গ্ৰহণৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ত এতিয়াও উপযুক্ত পৰিবেশ গঢ়ি উঠা নাই। সেয়ে তেনে উন্নত পৰিবেশৰ সৃষ্টিৰ বাবে মনোনিবেশ কৰিবলৈ শেষ বাৰৰ কাৰণে অধ্যক্ষ মহোদয়ক মই মোৰ শ্ৰদ্ধাসহ অনুৰোধ জনাইছো।

শেষত মোক সকলো দিশতে বহুতো বহুমূলীয়া দিহা পৰামৰ্শ দি মোৰ দায়িত্ব পালন কৰাত সহায় কৰাৰ কাৰণে মাননীয় অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত চিত্ৰসেন ৰাজকুমাৰ দেৱ, ছাত্ৰ একতা সভাৰ সভাপতি শ্ৰীযুত ভূৱন দত্তদেৱ, উপসভাপতি হৰেশ সোনোৱাল, সহকাৰী সাধাৰণ সম্পাদক শ্ৰীহিতেশ্বৰ গগৈ আৰু বিভাগীয় সম্পাদক সম্পাদিকাৰ উপৰিও উপদেষ্টা-চিৰনমস্য শিক্ষাগুৰু সকলক আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো। সদৌ শেষত মোক যিকোনো মুহূৰ্ত্তত সহায় কৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, বন্ধু-বান্ধৱী সকললৈ মোৰ বন্ধুত্ব জ্ঞাপন কৰি নৱ নিৰ্বাচিত সম্পাদক সকললৈ মোৰ আন্তৰিক শুভেচ্ছা অৰ্পন কৰি মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰণি মাৰিলো।

হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়ৰ ভৱিষ্যৎ উজ্জ্বল হওক।

ছাত্ৰ একতা সভা — জিন্দাবাদ!
ছাত্ৰৰ শক্তি — জিন্দাবাদ!!

সাধাৰণ সম্পাদক
শ্ৰীবিজয় কুমাৰ বৰুৱা।
ছাত্ৰ একতা সভা, হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী
মহাবিদ্যালয়।
১৯৭৭—৭৮ চন।

॥ সংগীত আৰু কৃষ্টি শাখা ॥

হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়ৰ যি সকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু বান্ধৱীয়ে বিনা প্ৰতি-দ্বন্দ্বিতাৰে মোক ১৯৭৭ ৭৮ চনৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সংগীত আৰু কৃষ্টি শাখাটো চলাবলৈ সুবিধা দিলে তেখেত সকললৈ মই প্ৰতিবেদনৰ প্ৰাৰম্ভণিতে মোৰ হিয়া ভৰা শুভেচ্ছা জ্ঞাপন কৰিলো ।

সংগীত আৰু কৃষ্টিৰ শিক্ষা ছাত্ৰ জীৱনৰ এটি অতি প্ৰয়োজনীয় শিক্ষা। কিয়নো এটা জাতিৰ প্ৰকৃত পৰিচয় পোৱা যায় সেই জাতিৰ কৃষ্টিৰ মাজেদি। সেয়েহে এই সংগীত আৰু কৃষ্টিক ধেমালিৰ এটা অঙ্গ বুলি লোৱা অতি দুখৰ বিষয়। ই প্ৰকৃততে ধেমালিৰ বিষয় নহয়। কিয়নো এই সংগীত আৰু কৃষ্টিৰ ওপৰতে এটা জাতিৰ আৰু সমাজৰ উন্নতি আৰু অৱনতি নিৰ্ভৰ কৰে। বৰ্তমান যুগত বহুতেই সংগীত আৰু কৃষ্টিৰ মাজেদি জীৱনৰ পথ বাছি লোৱা দেখা যায়। হয়তো আমিও আমাৰ ভৱিষ্যতৰ উন্নতিৰ পথ বাছি লব লাগিব এই সংগীত আৰু কৃষ্টিৰ মাজেদিয়েই ।

সময়ৰ বালিত শুভ স্মৃতিৰ খোজ থৈ সদায় নতুন পথত আগুৱাব লাগে। মধুৱে যিদৰে মধুৰতা আনে, সেইদৰে নতুনেও সদায় নতুনতা আনে। প্ৰত্যেক মানুহেই নিজৰ গীত-মাত আৰু কলা কৃষ্টিক লৈ গৌৰৱ কৰিব পাৰে। কিন্তু গৌৰৱ কৰিলেই নহয়, নিজ সংগীত আৰু কৃষ্টিক বজাই ৰাখি নতুন সাজ-সজ্জাৰে সজাই তুলি সুন্দৰৰ পৰা সুন্দৰতৰ কৰিব পৰাটোৱেহে বেছি গৌৰৱৰ কথা ।

আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সংগীত আৰু কৃষ্টি-শাখাৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব মহাবিদ্যালয়ৰ শ্ৰদ্ধেয় অধ্যাপক-অধ্যাপিকা আৰু মৰমৰ বন্ধু বান্ধৱী সকলে মোৰ ওপৰত দিছিল। কিন্তু নাজানো মোৰ কাৰ্যত তেখেত সকল কিমান দূৰ সন্তুষ্ট হৈছে। এটা কথা মই নিৰ্ভুল ভাৱে কব বিচাৰো যে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত যেতিয়াই এই বিষয়ৰ চৰ্চাৰ সময় আহি পৰে তেতিয়াই মই কোনো দিনাই ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক চৰ্চাৰ পৰা বঞ্চিত কৰিব নিবিছাৰিছিলো। যৎপৰোনাস্তি মই সদায় চেষ্টা কৰিছিলো ।

বিভাগীয় সম্পাদক হিচাবে এই শাখাটোৰ মই ১৯৭৭-৭৮ চনত কি কাম কৰিলো তাক মোৰ সামান্য প্ৰতিবেদনৰ দ্বাৰাই বিতং ব্যাখ্যা দিয়াটো মোৰ বাবে সম্ভৱপৰ নহয় যদিও সম্পাদকীয় প্ৰতিবেদন দাখিল কৰাটো প্ৰতিজন সম্পাদকৰে আচুতীয়া কৰ্তব্য। গতিকে মোৰ কাৰ্য্যকালত কি কৰিলো তাৰেই এটি থুলমূলীয়া সাধাৰণ ব্যাখ্যা মাথোন তলত দাঙি ধৰিলো ।

এই অভাজনে যোৱা ইং ১৭।১১।৭৭

তাৰিখৰ পৰা বিভাগীয় সম্পাদকৰ দায়িত্ব ভাৰ গ্ৰহণ কৰি প্ৰথম অৱস্থাত অঠাই সাগৰৰ পাৰ বিচাৰি নাপাইছিলো যদিও কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ খুউব কম দিনৰ পাছতেই আহি পৰিছিল মহাবিদ্যালয়ৰ বছেৰেকীয়া সপ্তাহ পালন। তেতিয়া মই বুকুত অযুত সাহস বান্ধি কাৰ্য্যত আগবাঢ়িছিলো ।

মহাবিদ্যালয় বছেৰেকীয়া সপ্তাহত বহুতো ধৰণৰ প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত হৈছিল। এই প্ৰতিযোগিতাই আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সংগীত প্ৰেমী ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক আকৃষ্ট কৰি তোলাৰ বাদেও আন বহুতো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু সংগীত প্ৰেমী দৰ্শকৰ এটি কোলাল সোঁত মহাবিদ্যালয়লৈ বোৱাই আনিছিল। বহুতো সংগীতানুৰাগী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সকলো ধৰণৰ প্ৰতিযোগিতাত যোগদান দিছিল আৰু বিজেতা সকলক পুৰস্কৃত কৰা হৈছিল। প্ৰতিযোগিতাৰ বিষয়সমূহ আছিল — বনগীত, বিহুগীত, বৰগীত, আধুনিক গীত, পেৰডী গীত, হিন্দী গীত, জিকিৰ দেহ বিচাৰৰ গীত, টোকাৰী গীত, আইনাম, বিয়ানাম, মিছিং গীত ইত্যাদি ।

"আশা আছিল বিহুত কৰিবলৈ
কিন্তু হায়! সজাগ নহয় ফুটাই তুলিবলৈ।"

সম্পাদক হিচাবে যিদৰে কাম কৰিব লাগিছিল তাক মই বহুতো অভাৱ অসুবিধাৰ বাবে কৰিব নোৱাৰিলো। তাৰবাবে যাতে মোৰ হৃদয়প্ৰতীম বন্ধু-বান্ধৱী সকলে আক্ষেপ নাৰাখি মোক ক্ষমা নকৰাকৈ নাথাকে। তাৰ বাবে সকলোৰে ওচৰত মোৰ আশাশুধীয়া অনুৰোধ থাকিল ।

নৃত্য গীত, বাদ্যগীত, শিল্প সাহিত্য, অভিনয় আদি সংগীত আৰু কৃষ্টিৰ আধাৰ শিলা স্বৰূপ। মহাবিদ্যালয়ৰ বছেৰেকীয়া সপ্তাহত সংগীত আদিৰ বাহিৰেও বাদ্যসংগীত প্ৰতিযোগিতাও আৰম্ভ হৈছিল। ঢোলবাদন, তাবলা বাদন, গগণা বাদন, বাঁহী বাদন, পেপা বাদন, গিতাৰ বাদন আদি বহুতো ধৰণৰ। বাদ্য সংগীত প্ৰতিযোগিতাত কম সংখ্যক প্ৰতিযোগীয়েহে যোগদান কৰিছিল। কাৰণ বাদ্য যন্ত্ৰৰ ফালৰ পৰা আমাৰ মহাবিদ্যালয় দুখীয়া। আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত এখন হাৰমনিয়াম এজোৰ তাবলা, এটা বঙগু-কঙগু আৰু এজোৰ স্কেপাৰাৰ বাদে অন্য বাদ্য যন্ত্ৰ একোৱেই নাই। মঞ্চৰ সা-সজুলি একেবাৰে নাই বুলি কলেও ভুল কৰা নহব বুলি মই ভাবো। কাৰণ সংগীত পৰিবেশনৰ বাবে বাদ্য যন্ত্ৰ বিচাৰি বা নাটক মঞ্চস্থ কৰিবৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সা-সজুলি বিচাৰি কাৰ্য্যকালৰ সময়ত সাত সাগৰ তেৰ নদী সাতুৰি ইঠাইৰ পৰা সিঠাইলৈ যাব লগাত পৰিছিলো। এতেকে মই আশা ৰাখিছো উক্ত শাখাৰ অনাগত সম্পাদক আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ কৰ্তৃপক্ষই এই কথা লক্ষ্য কৰি ভৱিষ্যতে এই অভাৱ দূৰ কৰিব।

ইয়াৰ উপৰিও মহাবিদ্যালয়ত অনুষ্ঠিত হোৱা বিদায় সভা, সৰস্বতী পূজা, নৱাগত আদৰণি আদি সভাত আমাৰ এই শাখাই অকুণ্ঠচিত্তে বৰঙণি যোগাইছিল ।

মোৰ কাৰ্য্যকালৰ সময়ত উপদেষ্টা হিচাবে

থাকি বিজন শিক্ষাগুৰুৰে তেখেতৰ বহুমূলীয়া কৰ্ত্তব্যক নেওচিও মোক সকলো সময়তে দিহা পৰামৰ্শৰে সহায় সহানুভূতি দিছিল তেখেত মোৰ পৰম শ্ৰদ্ধাস্পদ অধ্যাপক শ্ৰীযুত লোহিত শইকীয়া মহোদয়লৈ মোৰ আচুতীয়া অন্তৰৰ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জ্ঞাপন কৰিলো। সকলো সময়তে উৎসাহ উদ্দীপনাৰে আগবঢ়োৱা মোৰ প্ৰাণ প্ৰতীম বন্ধু সকলৰ নাম প্ৰতিবেদনত উল্লেখ কৰিব নোৱাৰাৰ বাবে তেখেত সকলৰ ওচৰত মই ঋণী।

সদৌ শেষত মোৰ অজানিত ভুলবোৰৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰি, সকলোলৈকে আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনাই সংগীত আৰু কৃষ্টি শাখাৰ দীৰ্ঘায়ু কামনাৰে মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰিলো।

শ্ৰীউমেশ হাজৰিকা
সম্পাদক,
সংগীত আৰু কৃষ্টিশাখা

।। ক্ৰীড়া বিভাগ ।।

হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ ক্ৰীড়া বিভাগৰ সম্পাদকৰ নিচিনা এটা গুৰু দায়িত্বৰ ভাৰ বিনা প্ৰতিদ্বণ্ডিতাৰে দিয়াৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিজন ছাত্ৰ ছাত্ৰীলৈকে আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰি মোৰ প্ৰতিবেদন আৰম্ভ কৰিলো।

মোৰ কাৰ্যকালৰ বছৰটিত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ দ্বাৰা পৰিচালিত আন্তঃ মহাবিদ্যালয় ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত নহল। সেয়ে তেনে প্ৰতিযোগিতাত অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ আনন্দকণৰ পৰা আমি বঞ্চিত হলো। আমাৰ মহাবিদ্যালয় নানা সমস্যাত পৰি যদিও প্ৰতিবছৰে এই প্ৰতিযোগিতাত যোগদান কৰিব পৰা নাই তথাপি যি কেইবছৰ যোগদান কৰিছে আটাই কেইবছৰতে নানা শাখাত বঁটা বিজয়ী হবলৈ মহাবিদ্যালয়ৰ খেলুৱৈ সকল সমৰ্থ হৈছে। বিশেষকৈ এই মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ শ্ৰীলক্ষী বড়ী ১৯৭৫/৭৬ চনৰ ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতাত "শ্ৰেষ্ঠ দলি নিক্ষেপকাৰী" হোৱাটো জানো আমাৰেই গৌৰৱ নহয়। যেইকি নহওঁক এই বছৰৰ সম্পাদক হিচাবে আৰু বাকী কেই বছৰৰ এজন খেলুৱৈ হিচাবে যি অভাৱ অভিযোগৰ সন্মুখীন হৈছিলো আৰু যিবোৰ অভিজ্ঞতা লাভ কৰিছিলো সেইবোৰ প্ৰতিজন খেলুৱৈৰ জ্ঞাতাৰ্থে প্ৰতিবেদনত জনাই থলো।

অভাৱ সমূহৰ কথা মনত পৰাৰ লগে লগেই আমাৰ খেল পথাৰখনৰ অভাৱেই প্ৰাথমতে

আহি পৰে। আমাৰ মহাবিদ্যালয় তথা অঞ্চটিৰেই এখন উচ্চ মানদণ্ডৰ খেল পথাৰৰ অভাৱহোৱাৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ খেলুৱৈসকল নানা সময়ত নানা সমস্যাৰ সন্মুখীন হব লগা হৈ আহিছে। কাৰণ আমাৰ অঞ্চলত ৪০০ মিটাৰ ট্ৰেক বহাৰ কোনো খেল পথাৰ নাই। অন্যহাতে অঞ্চলৰ যি কেইখন খেল পথাৰ তাত খেলুৱৈ সকলে যি কোনো সময়ত অনুশীলন কৰিব নোৱাৰে। গতিকে মহাবিদ্যালয়ৰ এখনি উচ্চ মানদণ্ডৰ নিজা খেল পথাৰৰ কথা যাতে চিন্তা কৰে তাৰ বাবে মহাবিদ্যায়ৰ কৰ্তৃপক্ষলৈ অনুৰোধ থাকিল।

এই মহাবিদ্যালয়ৰ নিয়মীয়া ছাত্ৰ হিচাবে থাকিও যোৱা তিনিটা বছৰ আন্তঃৰাজ্যিক ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতাত যোগদান কৰিবলৈ যোৱাৰ বাবে, আন্তঃমহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিযোগিতাত অংশ গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰি দুখীত। কিন্তু এই তিনিটা বছৰে এনেবোৰ ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতাত যোগদান কৰি যিবোৰ অভিজ্ঞতা পালো তাৰ ভিতৰত বিশেষ কথা হ'ল প্ৰতিটি দলৰ, প্ৰতিজন খেলুৱৈৰে দলগত মিলাপ্ৰীতি আৰু শৃংখলাবদ্ধ গুণ সমূহৰ অধিকাৰী হব লাগে। কিন্তু আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ খেলুৱৈ সকলৰ ক্ষেত্ৰত ইয়াৰ কিছু ব্যতিক্ৰম দেখা যায় মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিজন প্ৰতিযোগীলৈ অনুৰোধ যাতে কোনো ক্ৰীড়া সমাৰোহত যোগদান কৰিবলৈ যোৱাৰ লগে লগে এনে গুণ সমূহৰ আহৰণৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখে। কাৰণ এই গুণ সমূহেই এজন খেলুৱৈৰ মূল্যবান অলঙ্কাৰ স্বৰূপ অন্যহাতেদি ভৱিষ্যতে মহাবিদ্যালয়ৰ খেলুৱৈ দল সমূহৰ দলপতি তথা কৰ্ম-কৰ্ত্তা সকললৈ এটি বিশেষ অনুৰোধ যাতে প্ৰতিটি দলকেই মাৰ্চ পাষ্টত যোগদান কৰিব পৰাকৈ অনুশীলন দি নিয়ে আৰু প্ৰতিযোগিতা শেষ নোহোৱা পৰ্যন্ত যাতে কোনো বিশৃংখলা পূৰ্ণ পৰিস্থিতিৰ মাজলৈ খেলুৱৈ সকল যাব নোৱাৰে তাৰ কাৰণে সতৰ্কতা অৱলম্বন কৰে।

শেষত মোক সকলো সময়তে উৎসাহ উদ্দীপনা দি সহায় কৰা ক্ৰীড়া বিভাগৰ উপদেষ্টা শ্ৰীযুত ৰেবকান্ত বড়া দেৱক কৃতজ্ঞতা নজনালে মই তেখেতৰ ওচৰত চিৰঋণী হৈ থাকিব লাগিব। অন্যহাতে মোক নানা সময়ত দিহা পৰামৰ্শ আগবঢ়াই কাৰ্যক্ষেত্ৰত আগবাঢ়ি যোৱাত সহায় কৰা অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত চিত্ৰসেন ৰাজকুমাৰ, অধ্যাপক নোমল কোঁৱৰ, শ্ৰীযুত ললিত তামুলী, শ্ৰীভুৱন দত্ত, শ্ৰীযুত মাধৱ মহন্ত চাৰ আৰু শ্ৰীযুক্তা অঞ্জলী গগৈ বাইদেউ আদি নমস্যসকলৰ ওচৰতো মই চিৰ কৃতজ্ঞ।

মহাবিদ্যালয়ৰ ক্ৰীড়া সপ্তাহটি চলাওঁতে সকলো সময়তে মোৰ লগত ছাঁৰ দৰে থাকি সহায় কৰা মোৰ মানসপটত ৰৈ যোৱা সৰ্বশ্ৰী খগেন কোঁৱৰ, মহেন্দ্ৰ খামন, জয়ৰাম বৈকুণ্ঠ, মহেন্দ্ৰ সন্দিকৈ, হেমন্ত বড়া, ধৰ্ম গগৈ, উন্নুৰাম লাচন, শ্ৰীমতী হেম গগৈ, লাৱণ্য চেত্তীয়া, অনিমা দত্ত, বিনিতা বড়া, ৰূপা গগৈ, পূৰ্ণিমা কোঁৱৰ, জুনু, নিকুঞ্জৰ নাম নললে মোৰ কৃতজ্ঞতাই সম্পূৰ্ণ নহ্‌ব।

সদৌ শেষত মোৰ অতি মৰমৰ নিতাই পুখুৰীৰ হেমচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী মহাবিদ্যালয়লৈ কৃত্তি খেলুৱৈৰ উজ্বল ভবিষ্যত কামনা কৰি মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰণি মাৰিলো।

ধন্যবাদ,
শ্ৰীহেমন্ত গগৈ।
সম্পাদক, ক্ৰীড়া বিভাগ।

॥ ছাত্ৰী জিৰণি চ'ৰা ॥

জয় জয়তে নিতাই পুখুৰী হেমচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষাগুৰু সকলৈলে মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধাঞ্জলী আৰু বন্ধু বান্ধৱী সকলৈলে আন্তৰিক কৃতজ্ঞতাৰে মোৰ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদনৰ পাতনি মেলিলো।

১৯৭৭-৭৮ চনৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ নিৰ্ব্বাচনত ছাত্ৰী জিৰণি চ'ৰা বিভাগৰ সম্পাদিকাৰূপে প্ৰতিদ্বন্দী নোহোৱাকৈ সুবিধা পোৱাৰ বাবে আপোনালোকলৈ মোৰ হিয়া ভৰা ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলে।

মহাবিদ্যালয়ৰ বহুতো সা-সুবিধাৰ লগতে ছাত্ৰীৰ এটি জিৰণি চ'ৰাৰ প্ৰয়োজন। ১৯৭৭-৭৮ চনত মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী সকলৰ জিৰণি চ'ৰাৰ অভাৱকণ দূৰ হল। কিন্তু ছাত্ৰী জিৰণি চ'ৰাৰ নামত থকা কোঠাটো নিচেই সৰু। অন্য-হাতেদি ছাত্ৰী সকলৰ কাৰণে কিছু অভাৱ নথকা নহয়. বিশেষকৈ খেলা-ধূলাৰ সামগ্ৰী বিলাকৰ অভাৱ সম্পূৰ্ণ দূৰ হোৱা নাই। আশা কৰিছো যে ভৱিষ্যতত এই অসুবিধা সমূহ দূৰ হয় যেন।

যোৱা ১৯৭৭-৭৮ চনৰ মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক ক্ৰিয়া মহোৎসৱত ছাত্ৰী জিৰণি চ'ৰাৰ সম্পা-দিকাৰ দায়িত্বৰ অন্তৰ্ভূক্ত থকা খেলত যোগদান কৰা প্ৰতিযোগীসকলৈলে মোৰ আন্তৰিক মৰম যাচিলো আৰু জয়ী প্ৰতিযোগীসকলৰ আদূৰ ভৱিষ্যতত উজ্বল কামনা কৰিলো।

মই ছাত্ৰী জিৰণি চ'ৰাৰ সম্পাদিকা হৈ মোৰ বান্ধৱীসকলক যিদৰে সেৱা কৰিব লাগিছিল বোধকৰো সেইখিনি কৰিব নোৱাৰিলো। গতিকে মই দুঃখীত।

সদৌ শেষত মহাবিদ্যালয়ৰ উজ্বল ভৱিষ্যত কামনা কৰি নৱ নিৰ্ব্বাচিত সম্পাদক-সম্পাদিকা সকলৈলে মোৰ আন্তৰিক অভিনন্দন জ্ঞাপন কৰি মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰণি মাৰিলো।

ধন্যবাদ
শ্ৰীহেম প্ৰভা গগৈ
ছাত্ৰী জিৰণি চ'ৰাৰ সম্পাদিকা

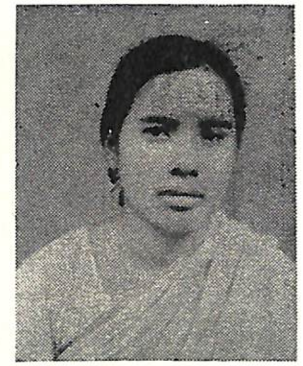

Miss Jaya Borah
Best Literary Competitor
1977-78.

Miss Ami Borah
Best Singer—1976-77-78

Miss Rupa Gogoi
Best Actress.

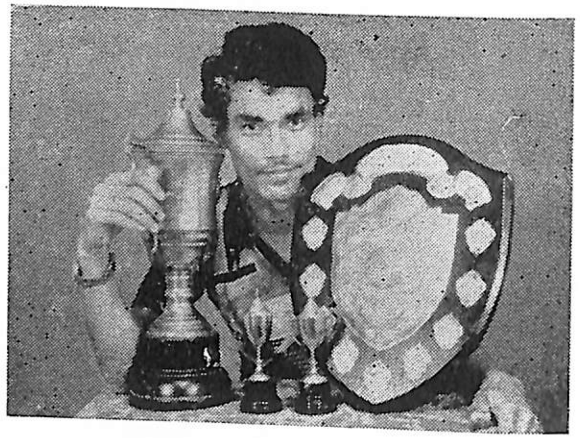

Mr Hemonta Gogoi
Best Athelet— 1977-78

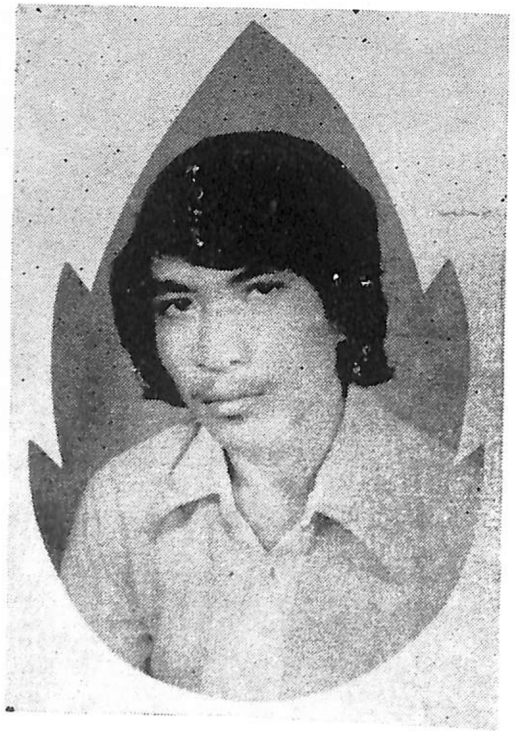

Mr. Atul Changmai
Best Actor. 1977-78

Miss Nikunja Phukan
Best Athelet 1977-78

Contents

	Editorial	— Principal C. S. Rajkumar.	1
1.	Essential Qualities of a writer	—Sri Khogendra Konwar	6
2.	The Role of Forest Resources in Economic Development of Assam		
3.	Life and Teachings of Mahatma Gandhi	— Miss Upama Gogoi	9
4.	A Controversial Issue	— Prof. Dambaru Dhar Neog	12
5.	Price Spiral—Can we check it ?	— Prof. L. Saikia M.A.	15
6.	A Peep in to the Modern Psychological Methods and Plans of Education	— Prof. Apurba Borgohain M. A.	21
7.	The Concept of Disguised Unemployment and its implications in Indian Economy	— Prof. M. Mahanta M. A,	26
8.	Capital Cities of Ancient Assam (Kamrup)	— Miss Amiya Kumari Borah	33
9.	The Place of English in Future India	— Sri Dharmeswar Phulkonwar	34

Editorial

The fourth issue of our College Magazine has come across a lot of difficulties before it sees the light. I am sorry to say that the contribution of my student friends to the English section of the Magazine not very encouraging. Several times I put at notice, requesting friends to contribute to this section of the College Magazine. Moreover, I requested some of them personally to write for it, but got very poor response from them. This is evident from the small number of English articles written by our student writers in the present issue of the College Magazine. At one time I gave up all the hopes for the publication of the Magazine, but the decisoin and determination of my friend, Shri M. Khamon gave me some encouragement in hours of despair. However, with the help of the Prof-in-charge, we have now become able to publish this issue of our college Magazine several months after the end of our term.

The College Magazine is very important vehicle for the intellectual developments of the college students. It provides the students with an opportunity for publishing their comforiters and thereby give them a great stimulus for writing. Those students who aspire to be writers in future may cultivate the art of writing in their college magazine. They can improve the standard of their writing through practice if they make the best use of the opportunities the college Magazine offers to them But I am disappointed to find that our student friends are not much interested to utilize the college Magazine for their own benefit. I donot think that my student freinds do not realise the importance of the College Magazine. I think, their lack of interest in writing is most probably due to their lack of courage and broad study

However, I am glad that our college magazine is now, on the way of publication. The contribution of our Honourable Principal in this respect is especially remarkable. I am also grateful to our respected teachers and the student writers who have contributed their articles to this English section of the college magazine. I hope our successors will get more co-operation from their student friends in their work to be performed in near future. May they achieve success where we fail.

In fine, I offer my heartfelt gratitude to my student friends for giving me the opportunity to serve them as one of the Editors of the College Magazine. I wish our college Magaazine a long life and bright future. With thanks.

Khagendra Konwer
Editor.

Essential Qualities Of A Writer.

C. S. Rajkumar M. A.
Principal.

Most peple say that to be a writer or an artist one must possess some in-born talent. They think that the writer and the artists are endowed with a particular kind of natural power that the ordinary people do not possess. But, from the scientific point of view, every human being has a certain talent as a natural gift, only some people apply it to creative work and others do not. A study of the great writers and the great artists will show that they did not rise to their esteemed position easily and within a very short time. They acquired their great qualities, by degrees, through conscious efforts and constant practice of many laborious years. The culmination of their art did not come to them suddenly. It is the fruit of their ceaseless efforts and arduous labours for years together. It is born of their full realisation of the larger vision of life that they attained in their maturity after years of hard struggle. Moreover, the excellence of their art owes as much to the achievement of their predecessors as to their own individual efforts. Indeed, they learnt much from their predecessors, and these lessons helped them greatly to make innovations in art and literature. It is their predecessors or forerunners as they are appropriately called, who paved the way for the great writers and the great artists of the world.

Modern critics have analysed the genius of the great writers in their own ways. Though their criticisms differ in many respects, they all point to certain common characteristics of the great writers. Among the chief traits of these writers are the following :-

1) The great writers have vast and varied experience of real life. There are sufficient evidences that they maintained intimate contact with the common people of their societies, and these helped them greatly to have acquaintance with different aspects of human life and numerous problems of human existence. This also helped them to acquire perfect knowledge of passions, humours and sentiments of mankind. Such a knowledege and experience enabled them to paint nature as well as human beings throughly and most accurately. But the experiences of great writes are not ordinary experiences of man. It is

the deeper experiences of life in which truths are contained.

2) They had a deep insight into human nature. As they possessed a psychological faculty, both natural and trained they gained command over all the complexities of human thoughts and feeling. With this faculty, they unlocked the secrets of human mind and heart. Even the inmost feelings and impulses of man's mind find their beautiful expression in their immortal works of the great writers

3) All the great writers had extraordinary power of creative imagination. With the help of this power, they not only coloured their experiences of life but also created a new life and a new world of a higher order in the pages of literature.

4) They were senstive and alive to the world of senses. They had a great love for beauty and nature. With a keen power of observation, they were able to catch the quintessence of beauty in nature and in human soul.

5) They were studious and highly cultured. Most of them had wide study of ancient and modern literature. They were all well-acquainted with the modern trends of thought and new techniques of world literature.

6) They had unique command over the resources of the language, over rhythm and rhetoric. They have really made the beautiful use of language in their masterpieces. They had the capacity to express their experiences and ideas with appropriate language in a most appealing manner. Their choice of words, their economy of expression, their use of rheroric are all superb. They acquired a grand style which produces a pleasing effect upon the readers' mind.

7) The words of great writers are marked by their originality. These writers also borrowed materials from different sources for their works, but they transformed these borrowed materials into new things by giving new shapes and adding new significance to them. Their universal outlook, their unique characterisation, their construction skill, their grand style--all these have combined to give a novelty to their work.

8) They were conscious of their age and society. Their works reflect man's life and manners, customs and usages of their own age in a true way. But, at the same time they had the capacity to trancend the boundaries of time and space, race and religion.

9) They were all great artists. Their best works are marked with a rare, constructive skill. They had the very power of turning their writings into consumate work of art.

10) Their general attitude towards life is always same. Both the good and the evil, both the virtue and the vice are presented in their works. But they always uphold virtues against vices, alway sing the glories of the good and suggest the defeat of the evil. In all their works

the good or the virtuous triumph and the evil or the vicious meet their tragic end. They have expressed firm faith in human virtues, and this faith never deserted them even in the most troublesome period of their life.

By presenting the above analysis, I do not mean that a literary novice will have to imitate as many great writers as possible. To imitate a great writer is altogether impossible. His style is unique and is such as can never be imitated by other. I only mean that from such analysis we can well get an idea of the qualities which are necessary for one learning the art of writing. The examples of great writers prove that the acquisition of these qualities is possible through constant practice and determined efforts. Here are the qualities which go to the making of a true writer.

1) *Varied experience of life :—* Literature is primarily the expression of the writer's experiences, in the world. The more his experiences are deep and varied, the more his writings become rich and interesting. The writer must be interested in human affairs, in the different aspect of man's life and various problems of his existance in society. The proper study of the writer is man as a social being. He is to portray men and women in society as they live, move and talk in actual life. But this does not mean photographic representation of men and things. The writer is to select his materials out of his deeper experiences of man and life, their circumstances and their social and natural background which constitute the subject of his writings, should be all well selected. He is to select only those things which are suitable for reproduction in litrature. It is on the right selection of materials that the success of his writings depends to a great extent. The writer must have deep sympathy for the common people, with which alone he can create living characters and realistic literature.

2) *Deep insight into human nature :—* The writer must try to develop the faculty of insight with which deep recess of human mind can be explored. He must acquire a sympathetic understanding of human nature and a good knowledge of human instincts. Above all, he must have the capacity to express all sorts of feeling and tendencies of man's mind as well as all kinds of real experiences of life

3) *Creative imagination :—* This is an essential quality of all successful writers. Photographic representation of things is not desirable in art and literature. Art and literature not only express the charm and beauty of life, but also add new beauty to it. The writer or the artist has to recreate the world of his experience and nature with the help of his creative imagination. This recreated world, with all its beauty and ugliness, acquired a new charm which has a pleasing effect upon the readers' mind.

4) *Knowledge of the forms of literature:—* The writer must have a good knowledge of the various forms of literature. Without such a knowledge, one cannot achieve success in creating any literature worth the name. Many young men take to

writing, with a very poor knowledge of the current literary forms. It is very pitiable indeed. In all successful works of literature form and content go together, and form is alaways suitable for the subject-matter.

5) *Knowledge of language and grammar* :— It is very disheartening to see that most of our new writers have shown inadequate knowledge of language and grammer. Their writing is here and there, strewn with errors, grammatical mistakes, and wrong construction. With such a faulty language one can't hope to acquire a charming style in their writings. The writer must learn to write a good language which is not only free from mistakes but also balanced and beautiful in construction. In fact, a good language is one of the chief merits of all writing. It contributes much to the success of a writer in his literary creation.

6) *Consciousness of age and society* :— The writer essentially belong to his age. He is to depict different aspects of life and society of his time in a realistic manner. Everything from particular craze and fashtion of the day to the broad characteristics of the national life is reflected in true literature. So, the writer must be conscious of his age and the stage of society in which he lives.

7) *Perseverence and ditermination* — The success of a writer depends much on his perseverence and determination. A writer cannot achieve success from the beginning. He may meet with failure at his first few ventures, he may be discouraged by the severe criticism of the ruthless critics. In spite of all these, he must not lose heart. With strong will and determination he must stick to his efforts in the face of repeated failure and adverse criticism. If he can do so, his ditermined efforts will surely be crowned with success one day.

8) *Good style:* —All printed matters are not literature. Similarly, all men publishing their written matters in printed pages are not writers. To attain the status of literature, one's writing must have a delightful style as well as a good subject matter. Style is the most important part of writing. It is the charm of the style that endears a writer to his readers. But, the acquisition of a good style is a very difficult thing. The chief characteristics of a good style is a large vocabulary, simplicity, brevity and persuasiveness. In order to express himself with ease and grace, a writer must have a large vocabulary, that is, a large stock of words. He must know how to use the proper words in the proper places is a correct way. He should always aim at expressing himself plainly and clearly. He should bear in mind that the excessive use of figures and ornaments mars the simplicity and the real beauty of the writing. Brevity is another important quality of a good style. The more briefly a thought is expressed, the more effectively it is conveyed. So, the writer should observe economy in the use of words. He should be always precise, clear, direct and free from all exaggerations. The quality of persuasiveness embraces all the elements of a style that give it charm—viz, harmony, order, rhythm and beauty of diction. The writer is to arrange his thoughts and ideas in such a matter that they may produce pleasing effect upon the reader's mind. There must be some sort of rhythm that means the musical flow of language. The author should make use of rhythm and appropriate language to suit his subject.

In fine, a few words about life's philosophpy of the writer. A writer must hold a sane attitude towards life. He must have a deep interest in humanity—a broad sympathy and understanding for the common people. He has got certain responsibilities towards society, and he cannot discard them under any circumstances. It is true that the main function of literature is to please its readers as well as the writer himself. But, this does not mean that the writer should give up all moral considerations for the sake of sensuous pleasure. Life is vitally connected with morality. As literature grows out of life, it is also bound up with morality. The writer may not preach moral lessons directly, but he must apply his moral sense, while dealing with men and life in literature. He may present the most exalted virtues as well as the most heinous crimes for the sake of truth. But he should never paint vice as better than virtue. True literature elevates man's mind by criticism of life. The writer should aim at creating such a kind of literature as elevates the reader's mind by appealing to all that is true, noble and beautiful on earth.

The Role Of Forest Resources in Economic Development of Assam

Shri Khagendra Konwar.
B. A. 2nd year (Arts)

With the total land area of 78,523 sq. Kms. Assam is situated in the North-Eastern Region of India. Assam is chiefly a plain land, a considerable part of which is covered with a large number of forests During the year 1975-76, about 28,500 sq Kms. of the the total area of her land was occupied by these forests. The forest resources of Assam have always been playing a major role in her economy since the dawn of her civilization. Now-a-days forest resources always play an important role in the economic development of every country of the world. One prominent economist has observed, "Forestry is not a mere handmaid of agriculture, but an inexhaustible reserve for providing subsistence to our growing millions. For trees mean water, water means bread and bread is life." To an agricultural land like Assam, the importance of the forest resources can hardly be exaggerated.

In Assam, there are magnificient forests which are of infinite variety. They are very beneficial for agriculture as well as industries. In addition to the supply of fuel, timber and raw materials for various industries, they prevent soil erosion, conserve soil fertility and maintain a balance between the physical forces of nation They are also grazing and hunting grounds, and in them useful medicinal herbs are found in abundance Their greatest importance, however, lies in their causing rainfall.

The forest resources of Assam earn a good amount of our national income every year In the forest of Assam there are several kinds of valuable trees, the wood of which is used for various purposes. In this respect, the 'Teak' wood of Assam is most remarkable. With the total land about 60,300 hectres, 'Kulashi' (कुलसी) forest of Assam is famous for the teak wood,

The Forest Department of Assam earns about Rs. 20 lakhs annually only from this kind of wood. But, because of the poor demand for Teak wood in Assam, they are largly exported to outside. If the Government of Assam can utilise them fully, it will add much to her income and help to reduce the unemployment problem to some extent.

At every step of economic development, the forest resources constitute one of the most important assets of the country. The industries like ply-wood, paper etc. can be established only with the help of forest resources. 'Margherita' plywood factory can be mentioned in this regard. Forests provide raw materials for some other industries, like saw mills, match, pencil-making, tea-chest, fibre-board and chip-board industries. The 'Tuli' paper mill of Nagaland, and Ashok paper mill of Assam are mainly dependent on the forest resources.

The another importance of forest resources of Assam is that they have reduced the unemployment problem The industries which are developed with the help of the forest resources have provided employment for thousands of people. A number of cottage industries also are dependent on the forest resources. These industries also have provided employment and means of living to a considerable number of people of this state.

The Hindustan paper corporation, a Government of India undertaking, has proposed to set up two paper mills in Assam—one at Panchgram near Silchar and another at Jagiroad in Now-gong district. According to an estimate, it is learnt that each of there mills will consume about 800 tonnes of bamboos every year, can be obtained from the forests of Assam. The employment potential for each of the mills will be about 12,000 to 20,000 as direct employees and 1,000 as indirect employees who will be mostly engaged in forestry activities.

During the year 1975-76, the forests of Assam had supplied about 525 lakh cubic timber to the state.

The forest of Assam is also full of various kinds of important wild animals In the wild life-sanctuaries of Assam namely, Kaziranga in Sibsagar district and Manah in Kamprup District. one horned Rhino, the elephant. the tiger, the deer etc. are found in abundance.

Our Government has earned foreign exchange by means of exporting various forest products to foreign countries The transport system of Assam which is important for economic development, is also partly dependent upon forest resources.

Apart from these, the forest resources have also some other importances in the economic development of the state. In the first place they render the climate more

equable and increase the relative humidity of the atmosphere and the precipitation of the moisture. Secondly, they regulate water supply, produce a sustained feeling of spring and tend to reduce the violent floods and make the flow of water in the rivers continuously. Flood is a most menacing problem which has greatly hampered the economic progress of the state. If the forests are properly developed, they will surely reduce flood of Assam. Thirdly, forests also increase the fertility of land and there by help to increase the production of different crops. Since Assam is mainly an agricultural country, the forests are very important from this aspect.

Finally, I am going to conclude my essay by quoting the words of an eminent economist, "The trees have a great place in the economy of nature. They hold up the mountains, they cushion the rain and storm, they disciplene the rivers, they control the floods, they maintain the spring, they break the winds, they foster the birds, they keep the air cool and clean, they are the guardians of the perennial springs of water, they are the defenders of dust, storm, they prevent erosion, they provide fuel and timber. They make the hydro-electric schemes possible and they give us a host of other products". In this way, the forest resources have always played an important role in the economic sphere of the world. The same may be said about the forest resources of Assam which constitute an important factor in the development of her economic condition.

Life and teachings of Mahatma Gandhi

Miss Upama Gogoi.
P. D. 2nd year

Mahatma Gandhi holds a unique position among the great political leaders of modern times. He was at the same time a spiritual thinker who was always guided by his religious beliefs even in the midst of his coarse political activities. With his moral and spiritual courage he stood against a most powerful enemy, namely, the British Empire, and successfully led the Indian people through a long, hard struggle towards their final victory. One cannot even imagine a modern India without considering Gandhi's contribution to the achievement of Indian's independence. He was rightly called the father of the Indian nation. His was a life of sacrifice in the noble cause of his country and her people.

Mahatma Gandhi was born at Parabandar in Gujrat on October 2, 1869. His father, Kaba Gandhi was the Chief Minister of the State of Rajkot. His mother, Putalibai was a pious woman It was from her that Gandhi inherited his religious bent of mind and an ethical attitude towards life.

Gandhi received his early education in a primary school at Rajkot. He was not a brilliant student. He was too shy to mix or play with other boys. But, he was never a coward, he proved himself to be morally very strong even from his boyhood. He married Kasturaba when he was only thirteen.

After passing the Entrance Examination in 1887, Gandhi went to England for higher education. At first his mother was very much opposed to his going abroad. However, he was permitted by her when he had taken triple vows that he would never touch wine, woman and meat in England. Gandhi kept his promise to the last days of his life. In London he qualified himself as a barrister and returned to India in 1891. He soon began his practice in the Bombay High Court. He could never plead for false cases, so he could not achieve much success as a lawyer.

In 1893 he went to South Africa and stayed there up till 1914. He was called to the Bar and set up his practice there. There he was much aggrieved to see the inhuman treatment meted out to the Indians and the Africans by the white people. He came forward to fight for the rights of the suffering people. He launched a movement against this colour-feeling and worked as the champion of the Indian community. Here he first introduced 'Satyagraha', a non-violent method of defeating the enemy, without hurting them. According to Gandhi himself, Satyagraha means firmness in truth. As a method of movement, it includes non-co-operation with the foreign rulers, Civil disobedience, strikes, enduring police torture quietly and so on.

The emergence of Gandhi in Indian politics was perhaps the most important phenomenon in our history. Practically Gandhi entered the Indian politics in 1915 after his return from South Africa. The success of his Satyagraha movement in South Africa had already got wide publicity in India. So he was immediately hailed as the leader of the Indian people. When the British Government issued the most repressive legislation known as Rowlatt Act, the whole of India raised a protest against the notorious Act. A protest day was observed throughout India on April 14, 1919. It took a serious turn in Punjub when the police and the military opened fire on a peaceful meeting held at Jallianwallabag. The Massacre of Jallianwallabag, as it is known in Indian history, stirred the sentiment of the Indian people against the British Rule. Gandhi took this opportunity and started the non-co-operation Movement against the British rule in 1921. With this, a new chapter was opened in the history of the National Movement of India. In this movement, Gandhi applied non-violence method or Satygraha with which he had achieved considerable success in South Africa. But, in the course of the movement, a mob-violence broke out at a place in Bihar, so Gandhi withdraw the movement. Though the withdrawal of the movement caused a widespread disappointment for some time, it had a great impact upon the National Movement as a whole.

Gandhi started another famous movement called the Civil Disobedience Movemnt against the British in 1930. At that time the National Congress, under the leadership of Gandhi, demanded Self-Goverment to India, but the British Government did not respond to the Indian demands. So, Gandhiji launched the Civil Disobedience Movement and himself went to Dandi to violate the Salt Law. The Government adopted repressive measurses; thousands of Indian people including Gandhi were imprisoned. Again in 1942, when the Second World War was going on, Gandhi took the lead in starting the famous 'Quit India' Movement. The British, with all their repressing methods, failed to suppress the movement.

They came to realise that it was impossible for them to subjugate the Indian any longer. So, the Independence of India was declared on August 15, 1947. Thus the main political objective of Gandhiji, that is, the peaceful ending of the British Rule in India was achieved in the end.

It should be noted that all the teachings of Gandhi are based on his religious beliefs. According to him, certain disciplines are indispensible for one who want to serve either God or humanity. One must not take meat or animal food in any form. One must avoid alcohol, tobacoo, spices etc. One must practice 'Brahmacharya' which means complete chastity. Gandhi imposed these disciplines on himself with much success. He attached a special importance to non-attachment. He means that one must avoid all attachment towards earthly life if one wants to serve God and humanity. To Gandhi, truth is the ultimate reality, so every action of his was directed to the attainment of truth. His teachings on non-violence or 'Satyagraha' are all founded on his firm faith in truth.

The simple living and high thinking was the motto of Gandhi's life. He used to take a very simple vegetarian diet, and wore a khadi dhoti and a shirt made of cotton. He advised others also to live in a simple way, for spiritual development, according to him, was only possible in a simple, pious life.

Gandhi had a deep sympathy for the common people. He dedicated his life to the cause of the Harijans, the low castes people of the country, and considered this service as the service to God. He was dead against all sorts of communalism and racialism. Throughout his life, he made noble attempts to bring out a unity between the Hindus and the Muslims, and it was for this cause that he had to pay the price with his life. He did not live much longer after he had seen his dream of Independence realised. He was shot dead by an orthodox Hindu, Nathuram Godse on January 30, 1948. Gandhi is dead, but he has become immortal through his death. It is true that many of his teachings are not applicable to our national life today. Some of his ideas are now found to be quite obsolete. Besides it is impossible for the common people to observe all the desciplines or restrictions he advised them to practice in their life. In spite of all these, the achievement of Gandhiji as a political leader, the example of his clean public life, and the high moral standard set by him, will keep him alive in the hearts of the Indian people.

A Controversial Issue

Prof. Dambaru Dhar Neog,
Head of the Deptt. of History.

Hindu world uptill now holds the view that Ram Avatara of Lord Vishnu is prior to His Krishna Avatara; that Lord Rama belongs to Treata Yoga and Lord Krishna to Dwapara Yoga, and that the Ramayyana is the much older work than the Mahabharata. But recently a newspaper report says that Krishna Avatara is prior to Ram Avatara as claimed by an eminent scholar of History, after studying the archeological findings some where in India (unfortunately I forgot the name of the site). But this lone view cannot be accepted at present as we have yet to know the opinion of the other scholars regarding this most interesting and vital issue. As it is quite impossible to know the exact time of the two incarnations of Lord Vishnu, we have to rely merely on the Pauranic views. According to Puranas, there are four Yogas, serially known as Satya Yoga, Treata Yoga, Dwapara Yoga and the Kali Yoga. As we all know that the happenings of the Ramayyana took place in the Treata Yoga and those of the Mahabharata in the Dwapara Yoga, we cannot accept or believe any claim disputing these Pauranic views without reliable informations supported by majority scholars.

As we traditionally know it the Ramayyana is much older work than the Mahabharata. In the Ramayyana, Vishnu in His Ram Avatara faught war against Ravana, the demon king of Lanka (the present state of Sri Lanka) and rescued His wife Sita from the prison house of Ravana. If we evade the story-like fact of the Ramayyana and try to find out its historical value, we can have a clear picture of the war between the Aryans and the non-Aryans for supremacy at the Deccan and the extreme South of India (the then India included present Sri Lanka). It is a historical fact that the Aryans, after conquering the non-Aryan people of Northern India, tried to subdue the non-

Aryans of South India. Thus the Ramayyana can be described as a work depicting the war faught between the Aryan and the non-Aryan people for supremacy in the south. In the Ramayyana, the people of South India including Cylone (present Sri Lanka) are termed as 'Rakshakas' meaning non-Aryans. Then the Aryans called the non-Aryans — 'Danavas' 'Asuras', 'Rakshakas' etc. because of their non-Aryan origin. The Aryans conquered the non Aryan people of the south but could not hold their conquests there permanently as they did in the North of India.

The Mahabharata is the work depicting the story of the war fought between the 'Kauravas' and the 'Pandavas— two branches of the Aryan family of the same dynasty known as Kurus. In this epic, some non-Aryan heroes are also seen taking part in this Mahabharata war as ally on the either side of the Kauravas or of the Pandavas. It may be a fact that, as opined by some scholars, the Aryans, after conquering and subduing the non-Aryans of the whole of the Northern India, fought among themselves for supremacy of their own respective groups. The Aryans established many Kingdoms in Northern India and these Kingdoms were ruled by the 'Rajas' of the different groups of the Aryans. All kingdoms were independent within their respective borders. But every now and then war was fought between themselves for supremacy and extension of their territories. The great Bharata war broke out between the Kauravas and the Pandavas for the throne of Hostinapur (modern Delhi). This lone fact proves that the Mahabharata is the later work than that of the Ramayyana.

Again Kangsa, the maternal uncle of Lord Sri Krishna, is said to have ruled in Mathura where, in his prison house Lord Sri Krishna is said to have born. 'Brajadhama' as stated in the religious books of the Hindus, was the 'Leelakshetra' or the play ground of Lord Sri Krishna or 'Kanai' as known in His childhood. He came from Brajadhama to Mathura to kill Kangsha and after killing His maternal uncle He freed His parents Daibaki and Vasudeva and His grand father Ugrasena, the father of Kansha and Daibaki. Ugrasena was re-installed as the king of Mathura. Sri Krishna, as stated in the Mahabharata, took part in the Mahabharata war as the charioteer of Arjuna, the third Pandava.

Now let as find out what the puranas say about Mathura, the holy place connected with Lord Krishna. According to Puranas, Shatrughana, the younger brother of Lord Rama of the Ramayyana fame, killed a demon known as Lavana (in his previous birth he [Lavana] was known as Madhu) and established a city known as Madhura [as he killed Madhu (Lavana).] Madhura became famous later on as Mathura. Therefore,

the existance of the city of Mathura dates back to the Ramayyana era.

Under these circumstances, Krishna Avatara of Lord Vishnu cannot be said to have occured prior to Ram Avatara. The Puranas, which are 18 in numbers, are the most reliable sources of ancient Indian history. Most of our knowledge regarding pre-historic and ancient period of Indian history are based on these Puranas. The tradition and believes of the people throughout India should not be underestimated and there should also be studied carefully before coming in to any conlusion. Of course, archaeological evidence is the most important source of ancient Indian history. It is because archaeology for which we are fortunate enough to know about the civilizations of Harappa and Mahenjodaro which are known as the Indus Valley civilization attributed to the non-Aryan people and which existed much before the Vadic civilization. The world was in complete darkness about the existance of such a rich civilization till its discovery under the guidance of John Marshall, Dr. Dayaram Sahni and Dr. Rakhal Das Banarjee. But we lack other source or sources regarding this ancient and one of the oldest civilizations of the world. But we have numerous evidences collected from various sources of ancient Indian history about the two epics and the characters enacted in these two great Indian work. Archaelogical evidence alone cannot nullify the evidences of the ancient literary works of our great poets and the age long belief of the mass people throughout this vast land of ours.

× × × × × × × ×

Price Spiral— Can we check it ?

Prof. L. Saikia M. A.

A serious price spiral is prevailing in the world economy in recent years. By spiral we ordinarily mean a process of rising and falling of prices. Generally, this word 'spiral' relates to inflation or rising of prices. So let us first discuss the nature of inflation briefly.

According to Kemmerer, "Inflation is too much money and deposit of currency that is, too much currency in relation to the physical volume of business being done. Inflation in the form of an abnormal increase in the currency of the country by the issue of legal tender notes began gnawing at the entrails of an already tottering economy". Actually this will lead to a subsistencial rise in prices. According to G. Crowther, "Inflation is a stage at which the value of money is falling i, e prices are rising. When prices rise the purchasing power of money falls. Because when there is a rising price level in the market we are not able to buy a large quantity of goods and services in exchange of less money. As the purchasing power of money falls, the value of money will also descrease simultaneously, because there is a direct relationship between the value of money and the purchasing power of money Hence inflation decreases the value of money.

In the Economic Journal (Published in the year 1941) A. C. Pigon wrote an article namely "Type of war Inflation", where he mentioned that inflation exists when money income is expanding more than in proportion to income-earning activity. Now if we examine all the above definitions on inflation it is evident that it is a state of disequilibrium between the demand for and supply of goods which causes a rise in the level of prices in the world economy.

Sometimes it is found that inflation occurs because of improving trade condition within the country. But, in such a case it is not a real inflation, though there will be a

TABLE 1

(Period in years)

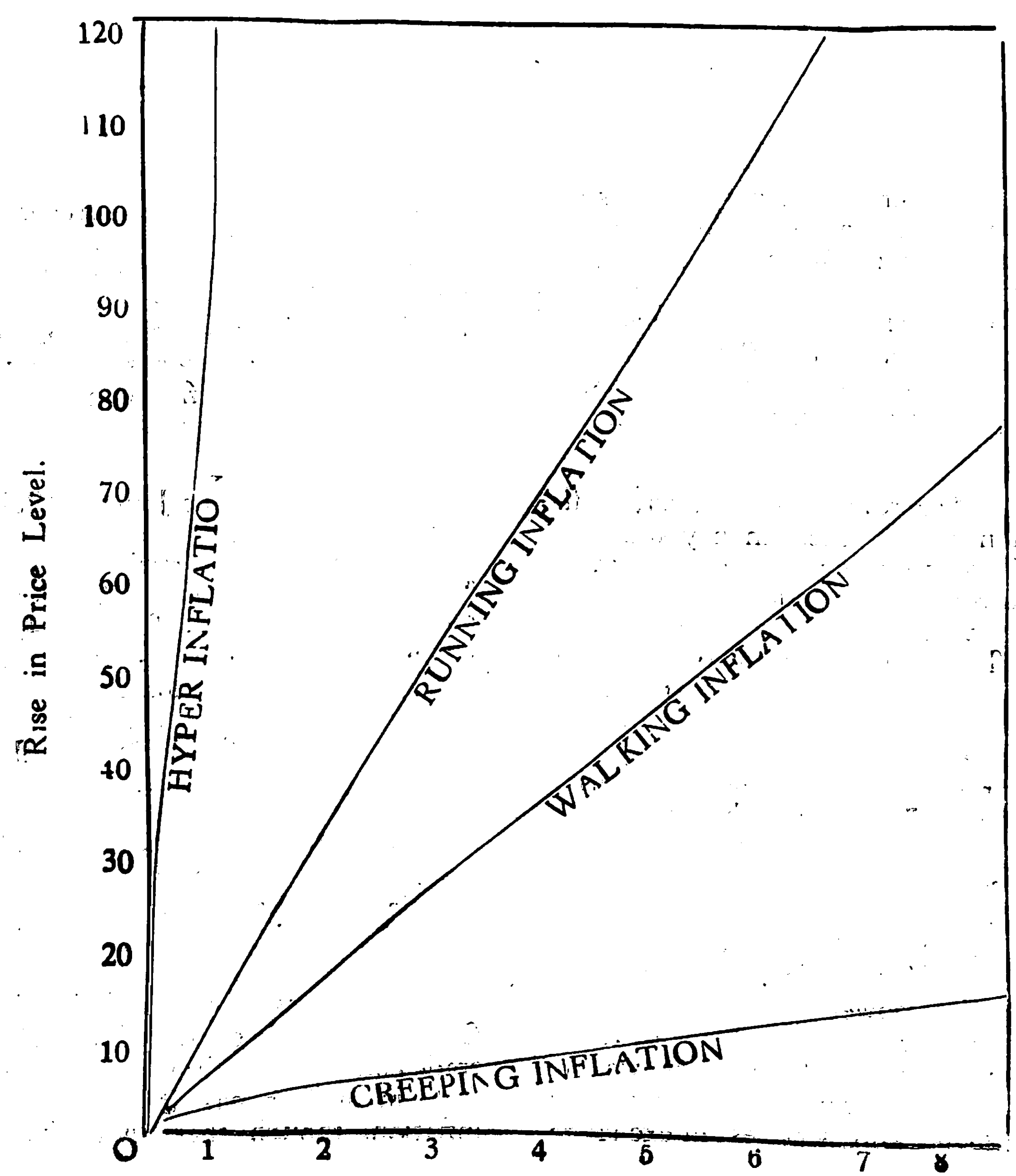

rise in the price-level in general view. It would be improper to say that every rise in the price level is a full inflation, because there may be a partial inflation in some circumstances. Sometime price may be inflationary in character, indicating partial inflation also. When prices rise after full employment is attained, it can be called full inflation So long as full employment can not be obtained in economy any increase in the quantity of money should wholly exhaust, in rising the level of employment and output and not the price level in the economy. Inflation shows rising in the price level, and as a result the whole economy has to suffer. But during the Second World War India had to have recoursed to inflation. The British Government in India expanded its currency to meet the abnormal expenditure done on military requirement. The equilibrium between the amount of money and the quantity of goods available in the market was disturbed by this additional new currency. Production was not proportionately increased with the increase of money. Imports were also cut off. So, it naturally led to an increase in the existing prices. The purchasing power of money fell. The middle class people which belonged to fixed income groups suffered worst. All workers in industry and other firms demanded higher wages from their employers Agriculturists received higher price for their products. Inflation brought profit to the businessmen and industrialists, while the common people suffered badly. This is a simple picture of inflation in the Indian economy during the second world war. Someone filled their pockets and some others had to give up some of their bread. Such was the consequence of inflation during the said period.

Generally we have four types of inflation viz — 1) Creeping inflation 2) Walking inflation 3) Running inflation 4) Galloping or hyper inflation.

We can distinguish each type of inflation by the rate at which prices increase. It is important from the view point of the dangerous effect of inflation to the world economy. The figure in Table 1 helps us to have a clear cut view of these four types of inflation. Creeping inflation is a mild form of inflation. It is, as shown in the Table 1 a rise of 10 P. C. in the level of prices which takes place in about 8 years. But in the case of walking inflation a rise of 10 P. C. in the price level takes place within one year About 80 P. C. increase in the price level takes place within four years in case of Running inflation.

In the case of Galloping or Hyper inflation, there is practically an unlimited rise in the price level. Here it is seen in the Table, that in less than six months 120 P. C. rise in the price level takes place.

A rise in the price reduces

the real consumption of the wage earners. Hence they will press for higher money wages to compensate them in the days of the higher cost of living. Now, if the employers fulfil the worker's demand there will be rise in the prime cost of production, and therefore, enterpreneurs will be tempted to rise the prices of their products. And in this way it will add fuel to inflationary fire. As the price is raised to a higher level, the cost of production also rises, because the workers ask for higher wages. In this way there is a circulating current where wages and prices chase each other. If we can not check it, this may lead to hyper inflation, which is also called galloping inflation.

Walking inflation is also known as deficit induced inflation. It is generally caused as a result of government spending exceeding its revenue. Running inflation emerges from the exigencies of war during war period. The post-war inflation which exists in the immediate post-war period is the legacy of war. In Germany during the 'twenties' the hyper inflation took place as a result of post-war environments. Sometimes there is a rise in the price level during peace period resulting from increase Government outlays and which is shown in India recently.

Inflation may be open or suppressed. When there is no check in the rising prices that will be an open inflatien. Milton Friedman refers, "an inflationary process in which prices are permitted to rise without being suppressed by Govt. price control or similar technique is the open inflation." Suppressed inflation on the other hand refers to those conditions in which as a result of adopting price control policies and rationing, prices are prevented from rising, but they rise with vengeance, when such controls are abandoned.

Suppressed inflation is fraught with many an evil. Here the price control and rationing administrative machinery should be extremely efficient. In such a situation the most unpleasent phenomenon of black-market through which price controled goods are disposed. It is perhapes more dangerous than inflation It should be remembered that once black market appears it will be a cumulitive process In the word of G. M Halm "Excess purchasing power then causes a violent price inflation in the black market while the legal markets are drained of merchandise. Once the population find that it can not even buy its modest rations, black market operations become the preoccupation of everybody. When once such black market transaction earns more money than a week's or a month's hard work, productivity will decline enormously." But now it is seen that the authorities being parties to the activities of black marketeers through which rations and price control goods are disposed. Black market and low public moral are the by-products of suppressed inflation.

We should look at the behaviour of price during the planning period in recent years, for this will help us in having a view of the price trends. At first let us have a glance at the price spiral since 1950-51 till 1975-76. This price spiral depicts three broad phases : the fall, the rise and the rapid rise and the slow rise. The followoing table states the facts evidently —

Index numbers of whol-sale prices
(Base 1961-62 = 100)

1950-51—89
1955-56—74
1960-61—100
1965-66—132
1970-71—181
1972-73—207
1973-74—254
1974-75—313
1975-76—283

(*Source* : India Pocket book of economic Information, 1972 p. 130, Economic Survey 1975-76, pp 92-93)

It is clear from the above table that the price level, during first plan period (1951-51), registered a decline. It was 89 in 1950-51, which decreased to 74 in 1955-56. But after this, there was a rising price level since 1960-61, and till 1975-76 the price trend was characterised by a continuous rise. It is seen that the price level rose by more than three times since 1960-61.

The trends in the general price level reflect almost similar trends in the prices of all groups of selected commodities. Let us give another table in this regard (Table 2)

In the initial phase all the groups show a fall in their prices. But this was followed by a sharper rise after 1972-73 till September 1974. In the initial stage the largest fall was in industrical raw materials followed by food articles. Thus these two groups contributed most to the fall in the general index.

(Table 2) *Index numbers of wholesale prices (1961-62 = 100)*

	1950-51	1955-56	1960-61	1970-71	1972-73	1973-74	1974-75
Food articles	94	72	100	204	240	296	364
Fuel Power, light and Lubricants	76	78	98	162	181	215	316
Industrial raw	92	69	102	197	204	299	327
materials, chemical	NA	NA	NA	188	201	220	300
Machinery and transport equipment	NA	NA	NA	148	168	184	242
Manufactures	82	79	98	155	177	206	258
All commcdities	89	74	100	181	207	254	313

(*Source* : Index pocket book of Economic Information 1972, p. 130 Economic Survey, 1975-76)

The same two groups were mainly responsible in the second phase of rise and rapid rise in the general price level. The rise in import prices of petrolium and its product was responded by rise in the prices of fuel, power, light and lubricants. Other important contributors to the rise in the price level were chemicals, food articles, machinery and transport equipment.

Price spiral when it gets out of hand, creates an depressing economic atmosphere. Generally, it creates hardships for all those living on fixed income, e. g. teachers, salaried persons, pensioners, factory workers, widows etc. The middle class people are mostly hit by this price spiral.

But now the question arises can we check it? It is already proved that inflation is a complicated disease and there is no one specific remedy to check it. Usually by increasing taxation, extending the borrowing plans of the Government, increasing savings of the community as a whole, adopting price control policies and rationing, increasing bank rate by the Central Bank, increasing the legal reserve requirement in the Central Bank, applying an adequate monetary policy by the existing Government, postponing the Government expenditure particularly on public works etc. are the main measures have been employed in the recent years with varying degree of success. To be affective these measures co-oparation of the public in general is required, in whose interest they are applied

However, we must fight against this price spiral. Therefore, we must buy what and when we are to buy. We, the common people, must learn to sacrifice a few things rather than rush to buy them at dear prices. We should not hoard the scarce goods for a rainy day. Black markets, black money should be necked out from our society. Above all, we must stand unitedly against the price spiral and it is a 'must' for us all.

References –

1. E. W. Kemmerer : The ABC of Inflation.
2. Milton Friedman : Inflation, Consequences & Causes.
3. M. C. Vaish : Monetary Theory.
4. Shakti Batra : Varma's Essays For I. A. S. and Allied Services Examinations.
5. Sundharam and Vaish : Principles of Economics.
6. Stonier & Hague : A Text book of Economic Theory.
7. K. K. Dewett : Modern Economic Theory.
8. Agarwal : Indian Economics.

A Peep into the Modern Psychological Methods and Plans of Education.

Prof. Apurba Borgohain M. A.
Deptt. of Education.

"The success of a democracy depends on the growth of a spirit of co-operation." Planning Commission. Government of India (First Five Year Plan) observes "disciplined citizenship and the capacity of the ordinary citizen to participate intelligently in public affairs. It is essential, therefore, that education should train the individual to place duties above rights and should develop in him the power of critical appreciation and the habit of logical thought." Education was meant in the past reading of books or learning something for developing knowledge. Because, the conventional method of teaching puts much emphasis on the 'Subject matter' than on the child. It ignores totally the needs and requirements of the individual child. Modern development of psychology, both in the theory and in the practice of education have now shifted the importance from the subject matter to the child. The thinkers of education, for sometimes past, had been seriously engaged in conducting various experiments for child's education. The educational thinkers founded many methods and plans in order to *individualizing* instruction. (to pay much attention to the needs and requirements of the individual child). As a result of their experiments and researches, we now come across many methods and plans in the field of education, such as, the Montessori Method, the Kindergarten system, the Dalton Laboratory Plan, the Project Method, Wardha Scheme of Basic education and so on. The methods, as we have mentioned above, though different in names and expressions, are not in the true sense of the term very much distinct from one another. The foundation of all the methods are based chiefly on psychological principles. Now, let us consider some of the methods and plans briefly,

THE MONTESSORI METHOD.

Dr Maria Montessori of Italy is the founder of this method.

She was a doctor by profession and was once in-charge of the Orthophrenic School in Rome for the treatment of feeble-minded and mentally defective children.

Like many other reformers of education, Montessori was influenced by Rousseau, an outstanding figure of the eighteenth century in respect of her advocacy for the training of the senses in the early childhood. She advocates much importance to be given for the proper development of the senses in the early part of the childhood. Thus she established "Children's House' in Rome by the year 1907, specially devising 'didactic apparatuses' by means of which senses of the children can be *trained*.

The fundamental principle of this method is that the innate capacities and talents of the children are unfolded. Education, according to her, aims at full expression of the innate tendencies and capacities. The system of ordinary class teaching is abolished here. She retained the class only as a single unit of organization and not as a teaching unit. Child itself is the most important factor and is required to be carfully studied. She advocates the liberty of the pupil and maintains that education must be individual. In the words of Sir John Adams it was Dr. Montessori who probably "tolled the knell of class-teaching"

Regarding discipline, Montessori holds that it should come through liberty. In the day to day activities of the children, enough freedom should be granted. Freedom first, freedom second and freedom always — this is the watch word of the Montessorian outlook. This freedom is not to be taken absolute licence but it involves, some sort of creative work on the part of the children. The old conception of discipline was negative i. e, application of force. But real or actual discipline does not mean to this way or not to do this way. Such children are not actually disciplined but forcefully suppressed. So, real discipline can be attained only when a child is able to get the fullest opportunity to regulate its conduct and master itself.

The position of the teacher according to the Montessorian outlook is a silent observer In this system of education teachers are not in the strict sense of the term, 'teachers' They are called ***directressess*** who are to observe and guide them so that they may not do any harm to themselves and others. Madam Montessori holds : "As to the teacher, she may remain for a whole day among children at the most varying stages of development just as the mother remains in the hous with children of all ages without being tired." As an observer, a teacher is to judge the natural tendencies, their tastes and aptitudes from their behaviour and help instinctive activities. He is to help and guide the children so that their senses may be properly developed,

KINDERGARTEN SYSTEM

In the early part of the 19th Century Friedrich Froebel, the great German philosopher and educator founded an institution in Germany. 'Kindergaten' is a German word meaning 'the garden of the children'. Froebel holds that the children are the little plants and the teachers are gardeners. It is a system of education which is specially devised for the children between the age group of four and six years, and which is imparted through the playful activities.

The 'children' according to Froebel are so many plants and flowers in a garden. The gardener has to take every care of the plants by providing them right kind of soil, manuring, watering, and removing weeds etc., so also, the teacher, as a child gardener, is the look after the proper development of the children. Froebel wants that the children should be looked after with utmost care, love and sympathy.

He believed in the importance of sense training in the early part of the childhood Nature study, play and self-activity are the central points of the Kindergarten system. He aimed at the fullest development of the individual child through 'self-activity'. Froebel provided the children with specially devised instruments called 'Gifts' for increasing their creativeness. The gifts consist of wooden cubes, cylinders, spheres, wollen balls etc.

With these materials children are engaged in different activities, such as, paper folding, clay-modelling etc. They are slso taught music through play songs. Provisions are also kept here for bodily movements

Play way is the most prominent feature of the Kindergarten. Play, according to Froebel, is the medium of self-expression Again he puts : "By means of play, the child expands in joy as the flower when it proceeds from the bud, for joy in the soul of all the actions of that stage."

DALTON LABORATORY PLAN.

The Dalton plan is named after Miss Helen Parkhurst established in the city of Dalton in the U. S. A. The Dalton plan is also known as the Dalton Laboratory plan or Parkhurst plan or Contract plan.

In this plan, class rooms are abolished and subject-rooms or laboratories are substituted. The class teachers are replaced by subject teachers. The teachers are to be well acquainted with subject matters. The regular class teaching is replaced by individual contract and assignments to which much importance is attached. Different kinds of books, shirts and diagrams are made available in the subject room or laboratories.

In the class room situation, the subject teacher explains certain

topics along with detailed references for study. The pupils go on working in their own rate so that they are placed themselves in the position of research workers or investigators. They can even consult with their fellow friends and may approach their teacher in times of difficulty.

Herein, the system of formal examination has done away with; the children have to submit their progress and assignments to their teachers. They have to complete the whole assignment within the time limit. The teacher keeps records of the student's progress by means of graph. In the Parkhurst plan, as we have seen there are the provision for self-help, spirit of co-operation, sense of responsibility and to respect the feelings or others. It promotes a healthy development of the minds of the young eduland.

PROJECT METHOD

Dr. Kalpatrik who popularized this system of education with a view to complete realization of Dewey's social philosophy of education.

Many thinkers of education define Project in different ways, but according to Dr. Kalpatrick it is the "whole-hearted purposeful activity executed in a social environment."

The Project Method is one of the child-centric methods of education. Practical solution of problems is the guiding principle of this method. Project Method, as one of the child centric method of pedagogy involves four well defined phases, such as i) purposing ii) planning iii) executing and iv) judging. The pupils, according to the first stage, are taken outside from the class-room to carry out a project. Secondly, the purpose of the project is throughly discussed. Then it is to be planned by the students themselves. Thirdly, it is executed and lastly its results are judged.

In the Project Method, enough provisions are there for children to learn by themselves. The principle of correlation and concentration of studies are there in the Project Method. The free and spontanious activities is one of the characteristic features of the child's mind. Since children are, by nature, fond of activities, they work with great interest. The teacher is not merely a task master, but should also remain in background. This method promotes self-relience, co-operation, endurance etc., among the young children, and put them into purposeful activities through which they are able to face hard realities and complexities. It provides joy, spontaniety and freedom.

THE WARDHA SCHEME

The Wardha Scheme of Basic Education as it originally emerged from a conference held at Wardha on the October, 1937 attended by

the educationists and the Ministers of education of the different Provinces.

The fundamental features in the resolutions of the conference are

1) Free and compulsory education for seven years;

2) Mother tongue to be the medium of instruction;

3) Education to be self-supporting;

4) Education to be craft-centered, manual and productive work

5) The doctrine of non-violence.

Education, according to this scheme, should be made productive through some crafts. The aim of this scheme of education is not to produce children a skilled craftsman but to develop their body and mind through manual work. The education, as introduced by the British people, is to prepare the people of India to get a job in order to serve the rulling classes.

It fails to satisfy the inner needs and requirements of the pupil and also the sense of petriotism. Education, according to this scheme, should be carreid out through different activities so that the knowledge can be related to their lives.

Besides, the above mentioned methods and plans there are a large number of various other plans, such as the Play-way Method, the Winnetka Plan, the Gary Contribution, the P. N. E. U. method, the Heuristic Method and so on.

The educative proces is Governed by three factors viz, child, teacher and subject matter (carriculum) for a long time past. The traditional method of teaching laid undue emphasis on the teacher and the subject matter. At present, the rapid development of experimental pedagogy both in the theory and in the practice of education, the trend of educative process is entirely been changed. The New Teaching is mainly characterised by PAEDO-CENTRICISM. i, e, child being the centre of educative process. The child is the material with which the teacher has to work. He must have the first hand knowledge about the material. If he does not know the nature of the material well, he is not likely to succeed in his undertaking. In the modern child-centric education the teacher should not be merely a master of the subject but one who should have fair knowledge about the child's nature according to their needs and requirements. Realising the pedagogical significance Sir John Adams put: The verbs of teaching governs two accusatives, one, the person and another, the thing — the teacher taught — John Latin; the teacher should know John as well as Latin".

From our above discussion we

have seen that the child takes the formost place in the different scientific educational methods and plans of modern times. Many educationists go to the extent of saying that the teacher has no place in education and is not at all necessary. But, this is an extreme view that cannot be accepted. Education helps the children to develop their individuality along with their dorment qualities. To some extent the teacher can guide and channalised their motives and urges.

In the Paedo-Centric education, the teacher has greater responsibilities. He is the primary factor in moulding the philosophy of life of the pupil. The teacher is not only a teacher but also the Friend, Philosopher and Guide of the young eduland.

The Concept of Disguised Unemployment and its implications in Indian Economy.

Prof. M. Mahanta, M. A.

1. Introduction :

In recent years, disguised unemployment has become as serious a problem as other types of unemployment in all the under-developed and developing countries of the world. It is mainly related to agriculture which is generally speaking a chronically depressed occupation. In India, the traditional agricultural sector, with three-fourth of the population and with one-half contribution to the national income, has got limited opportunities for employment. Agriculture in our country is mostly organised on small scales through numerous households. Here, more people are engaged than what is really necessary, and the number of such people is rapidly increasing day by day, whereas their contribution to the economy is almost nothing. Such a situation leads to the disguised unemployment in the agricultural sector of the economy of our country. In the next few paragraphs an attempt has been made to analyse the nature of disguised unemployment and its implications in Indian economy.

2. Meaning of disguised Unemployment :

The surplus manpower takes the form of disguised unemployment. The concept of disguised unemployment has been variously defined. According to the U. N. Committee of Experts "the disguised unemployed are those persons who work on their own account and who are so numerous, relatively to resource with which they work, that if a number of them were withdrawn for in other sectors of the economy, the total output of the sector from which they were withdrawn would not be diminished, even though no significant reorganisation occured in this sector and no significant substitution of capital" Arthur Lewis defines disguised unemployment "as a situation under which it is possible to get a supply of labour from agriculture to the industrial sector at a constant real wage." Disguised Unemployment is also defined as "situation under which the social marginal productivity of labour in a sector such as agriculture is less than the wage rate at which labour can be hired."

Thus, disguised unemployment refers to that state of affairs in which the farmer wastes his time in going to and fro over small and scattered holdings or in the various agricultural operations like ploughing, irrigating, thresting etc. Here more people are engaged than it is really necessary, or, in other words, some people just stand by or pretend to be working, but they actually do nothing. In Nurskse's words, there is, "disguised unemployment in the sense that with unchanged techniques of agriculture a large part of the population engaged in agriculture could be removed withiout reducing agricultural output."

In economic sense, disguised unemployment can be defined as that situation under which marginal productivity of labour over wide range is zero although "the assumption of zero marginal productivity is neither a necessary nor a sufficient condition for the existence of surplus labour." (A. K. Sen). Plainly speaking in such a situation the addition to the labour force by a growing population makes no addition to the output. The pressure of population on land increases without bringing corresponding increase in agricultural productivity.

Thus, from all these difinitions quoted above, it is clear that the term, 'disguised unemployment' refers to unemployment that is not in the open for everyone to see; it remains concealed. For example, in Indian villages, where most of the unemployment exist in this form, people are found to be apparently engaged in agricultural activities. But such employment is mostly a work shared by an ever increasing number of

workers. In such a situation even if many workers are withdrawn, the same work will continue to be done by fewer people. It shows that all the workers are not needed to maintain the existing level of production. The contributions of such labourers to production is thus zero or near zero. There are some who feel that the very large number of workers on Indian farms actually hinders agricultural operations. If this view is accepted, the contribution of such excess workers may even be negative.

An illustration will make the point clear —

Suppose a family has a farm of 20 acres. It is further supposed that with the prevailing methods of cultivation, 2 workers are sufficient to look after all the operations on the farm. If the family has 4 working members and if all of them are engaged on this farm, it can be said that 2 of them are unnecessary. The total output will, thus remains unchanged, even if two workers are taken away. It may, however, be efficient to pick-out those two workers.

Thus we find that all the people engaged in agriculture occupied and no one may consider himself idle; while the fact remains that a certain number of labourers on land would be dispensed with without reducing the total output. Apparently, these workers seem to be employed but they contribute nothing to the total output. This phenomenon has been termed by Nurske as 'Disguised Unemployment' or 'surplus manpower.' It is also sometimes called 'concealed unemployment.

3. *Features of disguised Unemployment:*

Some of the important features of disguised unemployment can be stated as follows :

i) It is assumed that the techniques of agriculture remain unchanged, i. e. techniques are constant.

ii) Disguised Unemployment, though normally common in agriculture, is also found in other sectors, such as domestic services, trades, handicrafts and small industries. But, agriculture is the main sector in which such kind of unemployment mostly occurs,

iii) It may not be possible to have an accurate estimate of disguised unemployment. It is, generally not possible to findout the labour requirements of a farm, more so in case of the primitive family labour system of the under-developed countries.

iv) Disguised Unemployment is not a seasonal phenomenon though it becomes more acute during slack agricultural seasons. Even if worker, may be seasonally unemployed, there would still be justification in making plans for its productive use, for if properly mobilised it can be a source of capital formation. But, in most of

the under-developed countries including India this type of unemployment is more than seasonal in nature.

4. *The Extent and Implications of Disguised Unemployment in Indian economy.*

Disguised unemployment exists in unederdeveloped countries primarily in two forms, i, e— a) employment of people in less productive works than they are really capable of. b) employment of people in a number, larger than that required for doing the job.

The fundemental reason for disguised unemployment in under-developed countries like India is that the capital and skill resources of these countries have not developed along with growth of population. Population is increasing at a tremendous rate. Employment opportunities outside agriculture increase very slowly. The result is a growth in the number of people employed in agriculture. This situation occurs in Indian agriculture is not satisfactory. On the other hand, the volume of unemployment is increasing rapidly. The table given below shows the extent of disguised unemployment or suplus man power in agriculture in India in state wise.

Surplus Agricultural Labour in Indian State

State	Total Work force Employed	Total Work force required	Difference between (2) & (3)
1	2	3	4
Assam	796,240	377,067	459,173
Bihar	3,592,066	1740,529	1851,537
Rajasthan	1,549,515	760,080	789,432
Uttar Pradesh	4,603,670	2,396,786	2,206,884
West Bengal	1,317,414	710,460	606,954
Orissa	1,237,487	708,460	529,027
Punjab	902,384	571,778	330,570
Madhy Pradesh	2,877,773	2,194,844	682,929
Tamilnadu	2,575,605	2,022,133	553,472
Kornataka	1,661,120	1,449,522	211,598
Kerala	499,932	455,087	448, 45
Gujrat	1,190,481	1,222,704	—32,223
Andhra Pradesh	2,888,396	3,220,080	—331,684
Moharastra	2,712,211	3,038,479	—326,268

N. B. (Readings in Indian Agricultural Development edited by Pramit Chauduri)

Thus, this table depicted that in all states, except Moharastra, Gujrat and Andhra Pradesh, the number of workers actually employed exceeds the number required. For the country as a whole, the surplus labour has been worked out to about 17·1% of agricultural work force.

The volume of disguised unemployment goes on increasing unless steps are taken to accelarate economic development and create avenues of employment in other sectors. The rate of increase in disguised unemployment depends on the rate of population growth and that of capital stock. The disguised unemployment problem can be solved by development of non-agricultural sector and by increasing the rate of capital formation; thus creating new avenues of employment.

But the economics of such over populated and underdeveloped agricultural countries are generally stagnant and economic development is too slow to absorb surplus labour. All these lead to emergence of the phenomenon of contineously mounting process of disguised unemployment. The increasing pressure of population leads to sub-division and fragmentation of holdings with all attendent evils. The farm income goes down at every generation. Low consumption of the unemployed presses down the level of economic activity. Surplus available for investment is meagre. Thus mass disguised unemployment has been a drag on economic progress

Nurkse holds the view that disguised unemployment conceals a large saving potential. He argues that the waste of labour, inherent in disguised unemployment, can be utilised in the formation of capital of which the underdeveloped countries are so much in need.

5 *Disguised Umeployment and Saving Potential in India.*

To quote Nurkse — "There is the possibility, however, of taking the surplus people away from the land. Anything they could produce elsewhere would be a clear addition to the real national income. But what can they produce without capital? Very little. Then why not set them to work on producing real capital."

Hence he thinks that it is very desirable that the excess labour in subsistance sector may be taken away to work on capital projects like irrigation, drainage, roads, railways, houses, factories and training schemes etc. particularly social and economic overheads.

In underdeveloped countries, the productive workers are bound to curtail their consumption to some extent, leaving aside a part of the total product for their unproductive dependents. The productive labourers are performing virtual saving; they produce more

than they consume. But the saving runs to waste. It is offset by the unproductive consumption of the people who contribute nothing to output. Thus, the productive worker's saving for supporting their unproductive relations is termed as the 'concealed or disguised saving potential of the subsistence sector.'

Thus, if the productive workers were to send their useless dependents; their cousins, brothers, sons etc. who now live with them to work on capital projects, and if they continued to feed them, then their virtual saving would become effective saving. As a result of this, disguised unemployment will become effective saving potential, and the unproductive consumption of the surplus labourer would become productive consumption.

It is an obvious fact that India's peasant economy is densely populated, as 70% of her population is occupied with agricultural activities. The problem becomes more dangerous due to the most prevelent joint family system in peasant's community. It is difficult to estimate the hidden surplus labour. But, the U. N. Experts, in their report on 'Measures for Economic Devolopment of under-developed countries', put the number at 15% to 20% or even 30% of the working force on land in South East Asian countries. The highest estimate of the degree of disguised unemployment have been observed, narely. 40% to 50% for Egypt. In India, it is about 20%.

However, it is interesting to note that the planners in the First Five Year Plan of India subscribed to saving potential of surplus manpower. In this connection, the First Five Year Plan observed :

"A fair proportion of the investment required could be drawn from the begining from unutilised manpower and other resources, and to this extent the attainment of investment targets would not require a corresponding decrease in the resources available to the community for current consumption."

Various measures were taken for the proper implementation of this idea. These measures included community work, gramdan, shramdan, etc. But as some one pointed out at that time. "Such a change presupposes a heightened social consciousness and willingness on the part of those engaged in agriculture as also in capital works activities to accept a new rhythem of work."

Thus due to lack of social consciousness and unwillingness on the part of the rural folk to associate themselves with such schemes and the lack of organisational efforts in the plans, the utilisation of surplus manpower has remained a day-dream of the Indian planners. Though some works were launched for this purpose, result is not very fruitful. Thus, surplus man power is not properly utilised for capital formation in Indian economy. Consequently, we may conclude that

in the absence of appropriate social political environments needed for practising Nurkse's scheme of utilising saving potential of disguised unemployment, capital formation has remained only a theoritical apparatus.

Select References :—

Indian Economy — K. K. Dwett and J. D. Burma.
Indian Economy — A. N. Agwaral.
Agricultural Problems of India — Dr. C. B. Mamoria.
Economic Development and Planning — Israney, Mithani, Rao and Monga.

× × ×

In the old days men applied his plough and loom, his bow and arrow, his wheeled vehicles, to the purpose of his life in progress, so also to-day should modern machines be made to serve the needs of humanity.

— Tagore

Capital cities of ancient Assam (Kamrup)

— Miss Amiya Kri. Borah.

Assam is famous from its earliest times as a state politically suprem within its own sphere and in the vast area of the easternmost part of India. Then known as Pragjyotish Rajya and Kamrupa, it occupied a very important place in the political map cf India. Even in the Ramayyana and in the Mahabharata eras its name and fame reached even the farthest corner of ancient India. In the pre-Ahom period, this land had within it the south-east Bengal and North Bengal and most of the hilly regions of Eastern India. One Kamrupa ruler named Sri Harsha or Harshavarmadeva, belonging to the Salastambha dynasty of Kamrup was the lord of Gaur, Odra, Kalinga and Kushala. Gaur comprised the North-west Bengal, Odra comprised present Orissa; Kalinga comprised the regions lying in the midst of the two rivers Mahanadi and Godabari and Kusal comprised the North Bihar. This proves that the political glory of Kamrup reached its zenith during the rule of its powerful rulers. The Chinese traveller Hiuen Chang called the Kamrup king Kumar Bhaskar Varman of the Varman time as the "King of Eastern India." From the pre-historic times this state of ours which was politically independent but culturally linked with India, had a number of capital cities. The earliest and the chief of them was Pragjyotishpur, which existed in the present site of modern Gauhati or some where in its vicinity.

The village lying two miles south of the present Gauhati was called Dispur which is now the temporary capital of present Assam. The name 'Dispur' indicates that the site of the city of Pragjvotishpur was within or in the vicinity of present Gauhati. The name Pragjyotishpur may mean the city of "Eastern Astrology" or "Astronomy." There is still a temple at the top of a hill called Chitrachal, which is dedicated to Navagrahas or the nine planets. Some scholars are of the opinion that because of this temple the name 'Pragjyotishpur' originated. According to Kalika Purana, composed in Assam in the 10th century A D., the creator Brahma first created the stars here for which reason the city came to be known as Pragjyotishpur.

Pragjyotishpur continued to be the sole capital city of Assam, then known as Kamrup uptill the reign of the last of the Varmana line of kings. After the Varmana dynasty, Kamrupa came to be

ruled by a new line of kings known as the Salastambha dynasty, the kings of which claimed Naraka and Bhagadutta as their ancestors as done by the Varmana kings. During the reign of the kings of this dynasty, a new capital city was there, known as Haruppeswar or Hatapeswar which is identified with modern Tezpur. There is still a historical tank known as Harjarapukhuri constructed by Harjaravarman, a ruler of the Salastambha dynasty.

When Brahmapala founded the Pala dynasty after the end of the rule of the Salastambhas, a new capital was there called "Sri Durjaya." It was so named by Brahmapala's son Ratnapala, and was built near or within the present city of modern Gauhati.

There was a ruler of the Pala line of kings of Kamrupa called Dharma Pala during whose reign the capital of Kamrupa was Kamrupnagar which is believed to be at North Gauhati of present time.

After the middle of the 13th century A. D. the king of Kamrupa named Sandhya, who successfully resisted the last Muslim invasion of Kamrupa, transferred the capital from Kamrupnagar (North-Gauhati) to Kamatapur lying in the extreme west of his kingdom.

There are still ruins of Haruppeswar or Hatapeswar, Pragjotishpur and Kamrupnagar. The chief existing monuments of the old capital city of Pragjyotishpur are the tank called Dighalipukhuri which is believed to have been dug by Bhagadutta of Mahabharata fame and various shrines still standing within the city of present Gauhati.

The place of English in future India.

Shri Dhaneswar Phul Konwar.

Now-a-days regional languages have been adopted as the medium of instruction in schools and colleges in the different states of our country. However, each of these languages has been made the official language of the state where it is spoken by the majority of people. For these reasons, many people say that there is no use of wasting time and energy in teaching a foreign language like English in our schools and colleges today. In their opinion, it is better to abolish English once for all from our educational institutions as well as from the administration of the state. Even a section of the educated people hold an extreme view in this matter. These people do not opprove of writing and speaking in English and openly condemn such a practice. They say as it speaking and writing in En-